

Euangelij scdm Mattheum

Etia in his: p'ib: **Quor** gen' posuit. i. p' eos q' generatione narravit. **Christi** opant' a principio: id e' christi q' opat' a principio cu' patre. **Joh. v. c.** Pater me' vsq' mo' operat' z ego operor. **Testimoniu** no' negaret: i. assereret. **Liptote e.** Des eni p'fes pdicti vel i se vel i filijs boni hoies fuerunt. **Quaru** oim reru. i. q'ru pdictaru generationu: **Tempus:** q' ponit patres trium teporu. **Ordo.** Primo ponit eos q' fuerunt ante legem: z sic deinceps. **Humerus:** tritu' tesserae: cadu: que' factu' q' dragitaduo. Qd' si gnificat: q' sicut filij israel q' dragitaduas mansu' tertram p'missionis intraverunt: sic z nos per virtutes defignatas noib' patru' in genealogia positi intrare possumus in idem regnu'. **Dispositio** v' ratio: id e' rationabilis dispositio fm mysterium: quia omnes di' ei patres christum significat. **Ad fidei** necessariu' est: id est quantu' fidei necessariu'. **Eni** **Deus** christus est. i. omnia que' in telligunt per ista: spectant ad christu'. Ad christu' eni spectat quare talis tempus: quare sic ordinat: quare tot: quare sic dispositi. **Tempus:** vt ostendatur q' omnium tempoz hoies: ante legem / sub lege / post legem / per ipsum saluadi sunt. **Ordo:** vt ostendat q' sicut abidavit tepus legis a tpe ante legem: z tempus gratie ab vtroq': sic supabudant beneficia ei' in nobis de die in diem: vt ostendat q' nos primo fuimus filij fre' et q'si ante legem. **Humero:** vt sic ostendat q' sicut populus israel q' dragitaduas m'asiones ingressi sunt in terram p'missionis: sic nos p' christu' qui p' q' dragitaduas generationes ad nos descendit ingressuri sum' terram saluandis. **Dispositio** vel ratio: quare eni sic sint disposita mysteria spectat ad christu'. **Christus:** dico: qui fact' e' ex muliere: fact' sub lege. **Gal. iij. a.** **Mat' ex** virgine: passus in carne: ad litteram. **Omnia** in cruce fixit: id est destruxit. **Crucifixa** enim sunt hec q' n'q' caro christi: mort' chirographu': diabolus: detractio venie: verustas culpe. **Et triumphas** ea. i. de eis. **In semetipso.** i. semetipso / resurgens i corpe. **Et p'ris** nome' i p'ib' supra dictis. i. nome' patris faciedo. i. filios bonos. **Et hoc** **filio.** i. ad honore filij: vt p'ies possint dicere: nos habemus alios imitatioe: nec eos p' regeneratione amiseram'. **Et** vt filij similit' possint dicere: patre' habem' abraa / cui' fide' tenem' z imitamur. **Et** best' qd' sequit': **Et filij** nome' patri restituens in filijs: faciedo p'ies bonos. **Zuc** enim filij nome' habet filioz: q' habet p'ies bonos ad quos relative dicant: et b' filio: q' ad honore filij. **Sine** principio sine fine ostendens. **Spoc. i. b.** Ego sum alpha et omega. **Unu** se cu' p'ie esse: **Joh. x. f.** **Et. xvij. b.** Ego z pater vnu' sum'. **Quia** vnu' e' suple' cu' illo. **In** q' euagelio: **Matth. f.** **Utile** e' desiderantib' deu' ex corde. **Sic** p'ma: historialia. **Vel** media: allegorica. **Vel** p'fecta: moralia. **Cognoscere** affectu z intellectu attendere. **Vel** **Prima:** ea q' continent a principio vsq' ad pdicatione' christi. **Vel** media: i. pdicationem et miraculoz opatione'. **Vel** p'fecta: i. finalia christi. i. passionem z resurrectione' z ascensione'. **Et** z vocatio:

ne apostoli. i. matth. j. x. a. **Et opus** euagelij. i. gesta z doctrina christi / in secunda parte historiz. **Vocatio** eni apostoli in p'ma parte continet. **Et dilectione** dei in carne nascenti: in fine. i. vbi de passione legit'. **Per** vniuersa legentes: id e' intrus legentes. **Intelligat:** id est instructi fiant. **Atq' id** in eo / christo vel euangelio: **In** q' apprehensi sunt / a christo. **Et** apprehendere expectut' / a christo. i. misericordiam / recogno / scant: misericordiam dei apprehendimus ab eo / et hanc ab ipso habere cupimus. **Et** in eo euangelio. **In** quo apprehensi sunt. i. in christo qui nos apprehendit fm humanitatem. **De** .ij. d. **Musquam** enim angelos apprehedit s' semet abraq. **Et** tu israel semen abrae amicit mei in quo apprehendam te. **Et** apprehendere expectunt. i. christum. **Phil. iij. c.** Sequor si quo modo comprehendam a quo z comprehensus su'. i. scilicet christum. **Hobis** eni hoc in studio. i. h'c intentio: **Argumenti** fuit. i. rationis vel breuis comprehensioe' v' plogi. **Hec** eni tria sepe solet significare argumentu'. **Et** fide' facte rei tradere. i. de re noticia legentib' explanare. **Et operatus** dei. **De'** eni p'fimo tota trinitas opata e' id qd' in euagelio narrat'. **Intelligenda** diligenter: p' expositione' facile intelligit' / qd' fidelit' exponit'. **Dispositio** que' retib' no' tacere: q' nos disposuit saluare in carne v' medio: pdicando / miracula faciedo / moriendo / resurgendo / ascendendo / sp'ritu' mittendo z aplos ad pdicadu' destinando.

Explicit argumentu' **Incipit** euangelium scdm mattheum. **Capitulu** .i. **Liber** generationis

Explicit expositio argumenti in euangelium fm mattheum.

Reuerendissimi in christo p'ris z d'ni / d'ni **Hugonis** de scto Charo: sacrosancte ecclesie **Romane** **Tituli** sancte Sabine Cardinalis p'mi de ordine **pdicatoru'** / **Postilla** sup euageliu' scdm **Mattheum**. **Expositio** Capituli .i.

Liber generationis zc. **Aug.** In principio satis declarat se agere de humanitate christi: cu' incipiat a generatione carnali. **Et** dicit enclitice: **Liber** generationis zc. vt ostendat p'cordia veteris z noui testamenti. **In** veteri eni testameto. i. in Gene' / agit de generatione celi z alioz elemtoz: in principio noui de generatione christi z alioz. **Matth. j. a.** **Liber** generatioe. i. christi. zc. **Gen. v. a.** **Hic** est liber generatioe adam zc. j. **Cor. xv. f.** **Primo** adu' de terra terren': secundus de celo celestis. **Gen. ij. a.** **Iste** sunt generatioe celi z terre. **Gal. iij. c.** **Ab** za' duos filios habuit. i. duo testameta: vnu' in seruitute zc. **Eni** **Slo.** **Plentior** sensus esset: **Hic** e' liber generatioe: sed h' mos est in multis: maxime i. p'phetis: vt **Alfio** **Elai:** subaudi / h'c e'. **Liber** generationis. **Chryf.** **Sicut** i apotheca diuini ois bo' qd' desiderat inuenit: sic in isto libro omis aia qd' necesse habet inuenit. **Intellect'** eni instruitur

Al. t'vnu'

Al. teste

A

Gen. i. a.

Euangelij scdm Mattheum

In hoc experimento exterritus noluisse filio suo her accipere uxorem de filiabus chanaan sed dedisset ei thamar ex filiabus aram mater eius cum esset chanaan hortaretur ei de genere suo accipere uxorem: ille pro filio matris usus non contigit eam propter quod percussit eum dominus. Alter sciens non sibi nasci filios semen fudit in terram: propter quod a domino percussus est. Sic factum est ut thamar integra maneret. Hec ita gesta nesciens iudas cum diu lameta refulsit ei angelus et hec omnia exposuit ei. Item Chryso. Scdm

Dystice

Moraliter

Ps. 112.

Ps. 55.

dei pulchritudine hec noia posita esse credimus. Quia autem causa venerationis scilicet que posuerit et deus. Nota que de his interpretationibus nominis potest elici sensus mysticus et moralis. Iudas constans: thamar amaritudo interpretatur: phares diuisio: cara oris. Dystice ergo de thamar: id est synagoga amara de ira virga matris eius natus est phares: id est christus oues finaliter ab hec diuisurus. j. xxv. c. Et cara: id est christus: de quo Zach. vj. d. Ecce vir oriens nomen eius. Moraliter exponitur: quia iudas interpretatur confessio. In confessione enim est grauis et magna amaritudo. Amari enim est et molestum crimen suum alijs facere notum. Confessio ergo de amaritudine cordis generat diuisionem vitiorum et ortum virtutum. a Phares autem genuit esrom. Iste genitus fuit in egypto. Mattheus enim texens genealogiam christi ortus est eam a tribus principalibus patriarchis: post quos statim descendit ad istos qui nati sunt in egypto: consequenter per ordinem ad eos qui nati sunt in deserto: et demum ad eos qui nati sunt in terra promissionis. Esrom sicut alij: scilicet nominis interpretationem significat christum. Interpretatur enim sagitta in amorem dei hominum vulnerans corda. An. liij. Reg. xij. c. Sagitta salutis dicitur in Syria. Esa. xlix. a. Posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me: id est in nidulo humanitatis. Hec sagitta alijs est salubris: alijs letalis. Esrom etiam interpretatur atrium: et christus atrium est charitatem dilataris usque ad dilectionem inimicorum. j. v. g. b. Esrom autem genuit aram in egypto. Aram christus: electus vel excelsus dicitur. Electus: de quo Esa. xlij. a. Ecce puer meus quem elegi. Puer a puritate dicitur et ab obedientia. Lant. v. c. Dilectus meus candidus et rubicundus: electus ex milibus: id est ex vniuersa multitudine hominum et angelorum ad nostram redemptionem. De hoc excelsus dicitur Ps. Excelsus super omnes gentes dominus. c. Aram autem genuit aminadab: similis in egypto. Interpretatur autem aminadab spocane vel volutari: propter que designat christus: que dicitur: Voluntarie sacrificabo tibi. Esa. liij. c. Oblatus est quod voluit. Aminadab etiam interpretatur gens desiderata: quia usque nunc qui desiderabiles sunt et voluntarii deo: irritant ad inuidiam sui tenebrarum virtutes. Unde Job. liij. b. Qui parati sunt suscitare leuitaban. d. Aminadab autem genuit naason: in egypto similiter. Naason interpretatur augurium in bono: id est prescius futuro: scilicet. Bese. xliij. d. An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia: hic est christus: in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi: Col. ij. a. Qui nouit presentia: preterita et futura. Item naason interpretatur serpens: et christus prudenter more serpentis diaboli et mazorum eius in fidem cauit. j. r. b. Estote prudentes sicut serpentes. An et Numeri. xxj. c. significat per serpente gressu. Christus enim serpens per mortalitatem: gressus per diuinitatem. Glo. In egypto phares genuit esrom: esrom aram: aram aminadab: et aminadab naason: et tunc moyses eduxit eos de egypto. Et hoc significatum est Bese. xv. d. vbi dicitur: In quarta generatione reuertentur huc. Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum: ut dicit Numeri. ij. a. Sed postea forte suspendi iussus est cum alijs principibus: ut haberetur Numeri. xxv. a. et tunc videtur filius eius et substituitur. Vel forsitan si non fuit suspensus: quia cessauit ira domini propter principes:

constat enim quod mortuus fuit in deserto: quia aviginti annis et supra nullus intravit in terram promissionis: ut haberetur Numeri. xliij. e. Naason autem genuit salomon: qui interpretatur sensibilis: et christus secundum diuinitatem inuisibilis et incomprehensibilis: factus est pro nobis visibilis et passibilis.

Phis. ij. a. Por sentite in vobis quod et in Ruth. 4. d. Salomon autem genuit booc de raab: qui excepit exploratores Josue. Scdm enim Glo. salomon princeps tribus iude: raab sibi

copulauit: et significat ecclesiam de gentibus: que principis ex iuda: id est christo copulatur: et sola cum suis saluatorum diuinitate: id est presens seculum septem virtutum muris vallatum: septem dierum tempore tubis predicationum circualla tur: donec in nouissima tuba murus corruat et nouissima mors destruat. Cor. xv. d. Raab fames: vel latitudo: vel impetus interpretatur: et significat ecclesiam gentiliu esurientem et sitiētem iusticiam. j. v. a. Hec patiebarur famem audiedi et faciedi verbi dei: Amos. viij. d. Hec nunc est dilata: secundum illud Esa. liij. a. Dilata locum tentorii tui. Imperuosa etiam fuit in conversione: Juxta illud: Ubi erat impetus spiritus: illuc gradiebant et reges: Ezech. j. c. Ipsa enim reges fortes et peritros et magnos philosophos in breui tpe traxit. g. Booc autem genuit obeth ex ruth. Nota que salomon genuit booc: ille booc genuit secundum booc: et ille booc secundus genuit tertium: et ita erant tres continui booc. scilicet pater filius nepos: in quia istorum trium vnus erat nomen: mattheus semel posuit: sicut infra lechontas semel posuit pro patre et filio. De booc patre obeth agitur Ruth. liij. d. De alijs duobus Josue. vj. Dystice. Ruth moabitris significat ecclesiam de gentibus: que est de moab: id est patre diabolo: Job. viij. f. Et de petra deserti filios abrae suscitauit: ut haberetur. j. ij. b. Booc fortis interpretatur: Et de christo legitur: Dominus in fortitudine venit: Esa. xl. c. Et Ps. Dominus fortis et potes. Chryso. Qui secundum dei preceptum accipiunt uxores: in virtute generant filios in seipsis virtutem habentes: qui autem diuitias eligunt et non mores: pulchritudinem et non fidem: et quod in meretricibus solet queri: hoc in coniugibus optant: generant filios non deo subditos: sed sibi et deo contumaces: unde filij eorum non sunt fructus iuste conuictionis: sed pena condignae irreligiositatis eorum. h. Obeth autem genuit iesse. Iste iesse fuit binomus: dicebat enim isai: ut habetur. ij. Reg. xlij. a. Et iesse: ut sciret eum venisse: de quo Esa. xj. a. Egredietur virga de radice iesse etc. Iesse interpretatur incendium: et christus dicit Luc. xij. f. Ignem veni mittere in terram. i. Iesse autem genuit dauid regem: non quod solus rex in hac genealogia fuit: sed quod primus rex de tribu iuda: per quem ordo generationis decurrit usque ad christum. Dystice. David manu fortis: christus: qui goliam: id est diabolum vicit. j. Reg. xvij. f. Qui infernum spolauit. Ps. Quia contriuit portas greas. Ipse etiam aspectu desiderabilis. Ps. Speciosus forma in filiis hominum. j. Pet. j. c. In quem desiderat angelus prospicere. David autem rex genuit salomonem ex ea que fuit vrix: ut legitur. ij. Reg. xij. f. Nota que predicte mulieres tres noiate sunt: quia generationibus suis laudari meruerunt: hec autem bersabee non noiat: quia peccauit ipsa cum dauid et dauid cum ea: et in viro suo quem interfici fecit. Bersabee puteus satietatis vel etiam puteus septim: interpretatur: hec est ecclesia munere septiformis gratie spirituales: et sacrata: a qua haurit fons aque salientis in vitam eternam: Job. liij. b. Uris lux mea dei interpretatur: et significat diabolum: qui transformat se in angelum lucis et lucem dei se facit. ij. Cor. xj. c. Dic etiam dixit: Similis ero altissimo: Esa. xlij. d. Qui ecclesiam coniungat christus de solario paterne maiestatis admauit: et pulchram factam sibi in fimo copulauit. Salomon autem genuit roboam: qui princeps fuit duarum

Ruth. 4. d.

2. Reg. 12. f.

Bl. puerfatioe

Dystice

Ps. 25.

Dystice

Ps. 106.

Ps. 44.

tribus: ut legit. ij. Reg

tribus: vt legitur. iij. Reg. xij. e. Et interpretat latitudo po-
puli. a Roboam autem genuit abiam: qui regna-
uit super iudam. iij. Reg. xv. a. Et interpretat pater domi-
nus: Et de christo dicitur. iij. Reg. vij. b. Ego ero illi in pa-
trem. b Abia autem genuit asa. iij. Reg. xv. b. Et

Ps. 109.
B

interpretatur attol-
lens: hinc est christus
qui abstulit peccata
mundi: Job. i. d. Et
attollens humanam
naturam ad dextraz
patris. Ps. Sede a
dextris meis. Heb. j.
b. Seder ad dexteram
maiestatis in excel-
sis. Item Chryf.
Asa interpretat vn-
guentum floridum: qd
est boni odoris et suo
odore delectat et im-
pinguat: Sic christus
in spe reparationis et
bifloria septa de eo
legere delectat et impinguat. c Asa autem genuit iosaphat:
q interpretat iudicis: Et christus est iudex. Job. v. d. Pater no lu-
dicat quenq: s oē iudicium dedit filio. Ps. Iudicabit orbē ter-
re in equitate. d Josaphat autem genuit ioziam: q
excelsus interpretat. hinc est christus qui ait: Nemo ascen-
dit in celum: nisi qui de celo descendit: Job. iij. b. e Josia
autem genuit ocliam. Nota. iij. Reg. vij. f. q ioziam
genuit ocliam: ocliam autem genuit ioas: ioas autem
genuit amasiam: amasias autem genuit ocliam. hī tres re-
ges sunt p̄termisisti: vel id q̄ p̄positum fuit euangeliste tres
teseradecades ponere: vel quia ioziam se miscuit generi seca-
bel. iij. Reg. vij. e. et dicitur est p̄phetam. iij. Reg. xxi. c.
i throno regni queq̄ no esse sessurus de domo achab nisi i q̄-
ta generatione: id memoria et a sacra generatione tollitur vsq̄
ad tertiā generationē. Purgata s̄o labe gētilis familie i q̄ta
origo christi numerat: Des aut q̄s ponit h aut boni aut p̄res
boni aut filij bonoz fuerūt. hystice. Ocliam robustus dñi in-
terpretat: hinc est christus: de q̄ Ps. Fortitudo mea dñs. f
Ocliam autem genuit ioathan. De q̄. iij. Reg. xv. i. Et
interpretat p̄fectus. j. v. g. Estote p̄fecti sic et pat vester p̄fectus ē.
g Ioathan autem genuit achaz. iij. Reg. xvj. a. Et iter-
pretat comprehendens. j. xi. d. Nemo nouit patrem nisi filius. h
Achaz autem genuit ezechias. Iste fuit valde bonus et pius.
De q̄. iij. Reg. xvij. a. Et interpretat fortis dei. Ps. Dñs
fortis et potes. i Ezechias autem genuit manassen.
De q̄. iij. Reg. xxj. a. Et interpretat obliuiosus. hinc est chri-
stus: qui peccatore conuerso omnium iniquitatum eius no recor-
datur amplius: Ezech. xvij. e. k Manasses autem ge-
nuit amon. Uterq̄ fuit malus: sicut legit. iij. Reg. xxj.
Amon autem interpretat nutricius. hinc est christus. Olee. xj.
a. Ego quasi nutricius ephraim portabam eos in brachijs
meis etc. l Amon autem genuit iosiam. Iste fuit val-
de bonus. De quo. iij. Reg. xxij. a. Josias salus dñi interp̄-
tatur vel incensum: hinc est christus: qui operatus est salutē
in medio terre. Qui dicit: Dirigatur oratio mea sicut incen-
sum in conspectu tuo. m Josias autem genuit iecho-
niam et fratres eius: De q̄. iij. Reg. xxij. et. xxij. n In
transmigratione babilonis: id est prope transmigra-
tionē. Et ponitur in: pro ad. q. d. genuit eos vt transmigra-
rent ad babilonem: ita vt hec dicitio vt motet consecutionem
et non causam. Nota q̄ iosias tres habuit filios. Joachim q̄
dicitur ē techonias a filio: secundus ioachaz qui et sellū dicitur /
hinc. xxj. c. Tertius maratathias q̄ postea dicitur ē sedechias.
Raban q̄rit q̄re techonias dicitur filius iosie: cū iosias genuit
ioachim: et ioachim genuit techoniam. Si autē eūdem te-
chonias bis numeremus: in fine. s. p̄cedentis. teseradecadis
et in principio sequentis ad hoc vt plenus tres teseradeca-

Ps. 95. et. 97.

Ps. 117.

Ps. 23.

Ps. 73.
Ps. 140.

des intendantur / iam non erunt quadragintaduo patres.
hoc diuersis modis soluitur. Vterq̄ dicit q̄ vterq̄ pater
.s. et filius: ioachim. s. maior et ioachim minor techonias vo-
catur: et ita habemus vnum in fine p̄cedentis teserade /
cadis et alterum in principio sequentis: vt cū dicitur: Josias
genuit techoniam:

ioachim. s. maiorem
intelligamus. Cum
vero dicit: Techo-
nias genuit salathiel
ioachim. s. maiorem
intelligamus. Joa-
chim pater scribitur
per m / Joachim fili-
us per n. Aug. is
dicit q̄ vnus bis nu-
meratur techonias
qui et ioachim dic-
tus est: a quo facta ē
quedam in exteris
gentes deflexio: id ē
prima transmigra-
tio: quando. s. in ba-
bylonia transmigratum ē. Ubi ergo ordo a rectitudine deflec-
titur et in diuersa tendit / angulum facit: et id qd in angulo est
bis numeratur. Techonias / preparatio dñi interpretatur: qd
christo conuenit. Job. xij. a. Vado parare vobis locum etc.
Transmigratio autem in babiloniam: significat transitum
apostolorum ad gentes: Act. xij. g. o Et post transmi-
grationē babilonis: techonias genuit salathiel:
qui interpretatur petitio mea deus. Qd christo conuenit: qui
dicit Job. xvij. b. Pater serua eos quos dedisti mihi: vt sint
vnū sicut nos. p Salathiel autem genuit zoroba-
bel. hoc legitur in multis locis in scriptura. Aggei. ij. d. In
die illa dicit dominus / assumā te zorobabel fili salathiel ser-
pe me etc. Et. iij. Eudre. v. c. Zorobabel filius salathiel et fra-
tres eius. Tñ. j. Paral. iij. c. legitur contrarium. Filij techo-
nias: asir / salathiel / melchirā et phadata etc. de phadata orti sūt
zorobabel et semel. Sed tradunt hebrei trinomis fuisse asir
salathiel et phadata. Scim q̄ i libro Paral. multa sūt trun-
cata et vitio scriptorum deprauata. Zorobabel autem magi-
ster confusionis interpretatur. hinc est christus magister eye-
untium de confusione peccati et mundi. j. xxij. a. Unus est
magister vester. q Zorobabel autem genuit abi-
ud: qui pater meus iste interpretat: quod christo conuenit.
Ps. Ipse inuocauit me pater meus es tu. r Abiud au-
tem genuit heliachim: qui dñs resuscitans interpretat.
Job. vi. e. Qui videt filium et credit i eum habet vitam eter-
nā et ego resuscitabo eum i nouissimo die. s Heliachim
autem genuit agor: qui adiutus interpretatur. Ps. Ecce
em deo adiuuat me et dñs susceptor est aie meę. t Agor
autem genuit sadoch: qui iustus interpretatur. hinc est
christus. Ps. Iustus dñs et iusticias dilexit. Sap. x. b. Iustus de-
duxit dñs per vias rectas. etc. v Sadoch autem ge-
nuit achim: qui interpretatur frater meus iste: hinc est chri-
stus qui voluit homo fieri vt haberet fratres. De quib. Ps.
Munclabo nomen tuum fratribus meis. Cant. vij. a. Quis
mihi dette fratrem meum sugentem vbera matris meę etc.
j. xij. d. Quicumq̄ fecerit voluntatem patris mei qui in celis
est etc. x Achim autem genuit elud: qui interpretat
deus meus. hinc est christus: qui dicit. j. xxvij. f. Deus meus deus
meus vt quid me dereliquisti. y Elud autem genuit
eleazar: qui interpretatur deus adiutor meus. hinc est chri-
stus: qui in persona hominis dicit: Deus meus sperabo in
eum. hinc. xvij. b. Benedictus qui confidit in domino. z
Eleazar autem genuit mathan: qui interpretatur do-
nans vel donatus. hinc est christus donans dona hoib. Job.
ij. b. Sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitum daret.
a Mathan autem genuit iacob: qui luctator et supplā-
tator interpretatur. hinc est christus: qui mūdum et diabolum
vicit: Qui moriet

Ps. 88.

Ps. 55.

Ps. 10.

Ps. 21.

Ps. 90.

Euangelij scdm Mattheum

Vicit: Qui mortem occidit. **Cor.** xv. g. **U**bi est mors victoria tua: Qui inferni spoliat. **Osee.** xij. d. **E**ro mors tua o mors: ero morsus tuus inferne. **a** **Jacob** autem genuit ioseph: qui interpretatur augmen. **De quo Eph.** i. d. **Q**ui omnia in omnibus adimplet. **b** **Clitum** marie: q̄ interpretat stella marie:

27. q. 2. c. genuit

C

vel amarum mare. **Blo.** Quid ad christi generatio ex dauid deducta ad ioseph: **M**o qd̄ christus ex semine ioseph: **M**o supple: sed nō ē p̄suetudo scripturarum vt ordo mulierum i generationib⁹ rextur: ideo nō p̄ mariam sed p̄ ioseph inducitur: cū de vna tribu ioseph et maria fuerint: vnde et eā q̄si proximā cogebat accipere: ne tribus se in aliā cōfunderet. **U**nde **Numeri.** xxxvj. c. **O**mnes viri ducent vxores et de tribu et de cognatione sua: et cuncte s̄gmine maritos de eadem tribu accipiant: vt hereditas permaneat i familijs. **S**ed contra hoc. **E**xo. vij. d. **A**ccipit aaron sororem naason filiam aminadab. s. **h**elisabet in vxorem: de qua constat q̄ erat de tribu iuda: et aaron de tribu leui: vt dicit **E**xo. vij. d. **I**tem dauid duxit michol filiam saul que erat de tribu beniamin: vt habetur. **i.** **R**eg. xlvij. g. **D**auid autem de tribu iuda. **S**olo. **S**ola illa mulier non poterat nubere viro de alia tribu: ad quam deueniebat hereditas patris. **U**nde cum ad helisabet non deueniret hereditas patris q̄z habebat fratres p̄ores se bene potuit nubere viro de alia tribu: quia nulla fiebat permixtio sortium. **I**dem habetur de alijs. **S**ed quia maria fratres non habuit vel sorores: ad eā deuenit hereditas: vnde habuit necesse s̄m legem nubere viro de cognatione sua. **Q**z aut ad filias transiret hereditas: habet **Numeri.** xxvij. b. **V**bi dicit. **C**ū mortu⁹ fuerit hō sine filio: ad filias trāsibit hereditas. **Q**ueritur autē quare matheus dicit iacob patrem ioseph: cum iudas eum filium heli nominet et heli filiu mathat: **S**ed sciendū q̄ mathat qui descendit de dauid per mathan: habuit vxorem que dicta est hesta de qua genuit heli: post mortē hō mathat mathan q̄ descendit per salomonē: accepit eadem vxorē et genuit inde iacob: ita vtriq̄ fratres fuerunt heli et iacob: heli hō duxit vxorem et mortuus est sine semine: iacob autem duxit eandem vxorem et suscitauit semen fratri suo: et genuit ioseph. **I**taq̄ ioseph s̄m legem filius heli: s̄m naturam filius iacob dicitur. **c** **D**e q̄ natus est iesus qui vocat christus. **C**hrist⁹ natus est de patre substantiali: de matre materiali: de sp̄s sancto potentialiter: sive virtualiter. **d** **O**mnes itaq̄ generationes ab abraam vsq̄ ad dauid: inclusiue: vt in illa generatione tam dauid q̄ abraam cōtineatur: generationes quattuordecim. **e** **E**t a dauid vsq̄ ad trāsmigrationē babilonis: vt dauid non sit de ista generatione: sed trāsmigratio babilonis: generationes quattuordecim. **f** **E**t a trāsmigrationē babilonis vsq̄ ad christum: vt christus contineatur sub hac generatione: non trāsmigratio babilonis: generationes quattuordecim. **g** **E**cce in vniuerso q̄draginta duē. **g** **C**hristi aut generatio sic erat: **L**ū esset desponsata mater iesu zc. **D**ulta p̄mittunt h̄c: q̄ lucas narrat. **A**nnūciatio. s. dñi p̄ gabrielem: et qualiter facta annūciatione: exurgens maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda et intrauit i domū zacharie et salutauit helisabet: et exultauit infans p̄ gaudio in vtero eius. **E**t qualiter mansit ibi tribus mensib⁹: et reuersa est in domū suam. **P**ost reuersionem autem illam inuenta est habens de sp̄s sancto: **E**t ab hoc loco incipit matheus dicens: **h** **C**um esset desponsata mater iesu maria ioseph. **D**esponsatio enim fiebat per aliquō rē:

pus ante cōmunem cohabitationem: et interim erat vxor: s̄ custodia mariti: et frequentē visitatiōe donec solennia nuptiarum celebrarentur. **P**ropter multas autē causas voluit christus matrem suam desponsari. **U**nam causam ponit **C**hryf. alie extrahuntur a **B**losis. **P**rima est: quia futurū erat vt omnes sancti de vtrigine nasceret ecclia christo desponsata: vnde christ⁹ de desponsata natus est: ne indignus nasceretur dñs q̄ serui. **S**ecūda: vt per ioseph genealogia marie teperetur: quia de eadem tribu erant: et q̄ mulieres genealogia nō textitur. **T**ertia: vt ioseph eēt testis castitatis ipsius

Propf multas causas voluit christus matrem suā desponsari

et defendens eam ab infamia suspitionis. **Q**uarta: ne adultera comburetur: **L**euit. xxi. b. **D**e alia tribu lapidabantur: **D**ent. xxi. c. **Q**uintam causam dicit **D**igenes: vt virgo vtrigine sustentaret: et tam puer q̄ mater officio vtrigine sustentarentur. **S**extā ponit beatus **I**gnacius. s. vt diabolo partus ei⁹ occultaret: qui nequē discernere an de virili semine an ex vtrigine nasceretur. **S**eptima causa: ne fatulus vtrigine daretur causa vel occasio excusandi de infamia: dicens q̄z mater christi infamata fuerit. **O**ctaua causa potest assignari: vt per hoc q̄ de vtrigine et desponsata natus esset: vterq̄ status approbaretur. s. **p**lugator⁹ et vtrigine. **i** **A**nteq̄ uenirent: cōmuni cohabitatione. **S**ed non sequitur q̄ postea uenirent: sicut non sequit: **I**ste non penitebit donec mortuus sit: ergo post. **E**t est similis modus loquēdi. **B**eti. viij. a. **L**oquus non est reuersus donec siccarctur aque super terrā. **N**eq̄ enī postea reuersus ē. **E**t i **P**s. **D**onec ponam inimicos tuos zc. **I**tem. **O**culi nostri ad dñm donec miserere nobis. **k** **I**nuenta est ioseph sicut a viro curioso circa vxorē. **I**psa dicit: **I**n vtero habes de sp̄s sancto. s. ope sp̄s sancti conceperat. **M**o quia hō ioseph cognouerat: s̄ ipsa habens in vtero de sp̄s sancto: inuenta est: ioseph habens in vtero. **U**el sic distingue. **I**nuenta ē i vtero habes: et hō fuit: de sp̄s sancto: id est de sp̄s sancto erat habes i vtero. **C**hryf. **C**onfundant vani inquisitores: quando natus est christus de sp̄s sancto: cum nesciat naturam suam explere: **N**eq̄ gabriel: neq̄ matheus amplius potuerunt dicere: q̄ de sp̄s sancto natus est: et tu vsq̄ linguam tuam super gabrielem et matheum erigere: **E**sa. liij. c. **G**enerationes eius quis enarrabit: **E**cce illud nouū: mulier circūdabit vtrigine: **D**iere. xxxj. d. **m** **I**oseph aut vir eius cū esset iustus nollet eā traducere. **h** i dñm suū ducere. **n** **N**oluit occulte dimittere eā. **M**ora q̄ p̄s angel⁹ vtrigine saluasset et p̄s de montanis rediisset: ioseph eā desponsauerat per verba de presentī: qd̄ patet per illud **L**uc. i. c. **D**issus est gabriel ad vtrigine desponsatam ioseph: et dicit genter eam custodiens apprehendit grauidam. **E**rat ergo in ambiguo: quia poterat res esse bona: et poterat eē mala. **C**redabat enim ioseph filium dei de vtrigine nasciturū: et poterat esse q̄ de ista: qd̄ si p̄sisset reputabat se indignū cohabitatione eius. **S**i autem aliunde concepisset: videret consuetus adulterij et adulterij celare si cohabitaret ei: et ideo eligēs viam mediā: voluit occulte dimittere eam. **A**lter potest distingui et accipit: **t**raducere: pro: ppalare. **E**t notatur tria circa ioseph. s. iusticia: pietas: et prudētia. **I**usticia notat in hoc q̄ volebat innocentē seruare ab infamia. **P**ietas: quia volebat eam traducere. s. ppalare. s. publice adulterā pmulgare. **P**rudētia: qz volebat eā occulte dimittere. **o** **H**ec aut eo cogitāte: qz pie et prudēti p̄cogitāt: p̄solari meret: et p̄siliū sibi meliori p̄silio muratur

27. q. 2. c. p̄s q̄ et. c. inuenta: et c. genuit. De ver. sig. c. 4.

laboralif **o** **H**ec aut eo cogitāte. **Q**uilibet iustus **D**oraliter debet habere mariā

Ps. 109. Ps. 112.

Melloz cōsilio mutatur. a **Ecce angelus rē. Glo. Me**
 yterius premeret dubietas/ quem cōmendabat equitas. b
Dñi: Nō ille q̄ trāfiguratur se i angelū lucis. ij. Cor. xi. c. c
Apparuit i somnis. s. corporis r dubietat. In somnis.
 Lhryf. Sic dormiēti adā creavit mulierē: sic isti dormiēti di
 uinit? signavit vxo
 rē. Mora q̄ diē/ ap
 paruit. Aparere
 em̄ p̄te dicit sub
 ra et iuisibilis rei vi
 sibilis exhibitio. Et
 quandoq̄ apparent
 angeli inuisibilis. i.
 sine subiecta creatu
 ra: vt in somnis / vbi
 nihil videt hō: s̄ vi
 det videre. Et elegā
 ter apparuit ei i som
 nis: vt ostēderet eū

sopitū quasi somno ambiguitatis: quodā em̄ modo dormit
 animus / cū in ambiguo fluctuat. d **Dicēs: ioseph fili**
dauid. Motū r familiarē se ostendit: cū gen^o et nomē dicit.
 Ego. xxij. c. Ego noui te ex nomine. Filiū dauid vocat: vt
 reuocet ad memoriā se r mariā ex eadē tribu esse: et ideo nul
 latenus diffidat hāc promissione posse cōpleri in maria. e
Moli timere. Nota q̄ q̄ter dicit angelus: Me timeas. Za
charie: Luc. i. a. Harie: Luc. i. c. Ioseph: vt hic. Pastro
ribus: Luc. ij. b. f Accipe mariā cōiugē tuā. Glo.
 Cōiugē erat nō cubitu/ s̄ affectu: nō cōmitione corporis/ sed
 in ynione siue copulatione animoꝝ. Vñ Aug^o. Hoc exem
 plo magnifice insinuat fidelib^o cōiugatis seruata pari cōsen
 su/ cōtinētia posse permanere artariq̄ cōiugū nō mixto corpo
 ris sexu/ s̄ custodire mēris affectu. g **Ad em̄ i ea natū**
est: nō de ea. Aliud sn̄ ē nasci de ea r aliud i ea. De ea nasci
est in lucē p̄ducit: in ea vero nasci ē cōcipi. h De sp̄scto
est. Non dicit de patre vel filio: q̄ de sola bonitate dei fuit
q̄ incarnare: q̄ attribuit sp̄ritu sancto.

Dozaliter *
 debet habere mariā cōiugē. i. amaritudinē penitētē. Accipi
 enda enī ē penitētia i vxore q̄ pulchra/ q̄ diues/ q̄ nobilis:
 soror enī regis cęlestis ē. Dolorē enī r miserā ch: ist^o ab vte
 ro habuit? Sed multi dormiūt cum ioseph: Quib^o alio ap̄s
 Eph. v. d. Surge q̄ dormis r illuminabit te chris^o. Sic autē
 nō curat de verbo dormiētis: sic nō multū edificant hoies i
 p̄dicatiōe plati i pctō facētis. Multi autē timēt accipere ma
 riā quousq̄ timor diu: q̄si angel^o monet eos/ dicēs: Moli ti
 mere fili dauid. s. si vts esse imitator chris^o q̄ fuit irrisus/ fla
 gellat^o/ crucifixus. Iosue. j. b. Moli timere/ s̄ cōfortare r esto
 robust^o. Hoc matrimonii inchoat p̄ cōtritionē. Osee. ij. d.
 Sp̄sabo te mihi in iudicio. Qui enī hō d̄iudicat se p̄ cōtri
 tionē/ tūc cōtrahunt sponsalia. Ratū fit per p̄fessionē. Job.
 j. f. Rabi vbi habitas: venite r videte: r venerūt r manserūt
 apud eum. Cōsumat aut per satisfactionem. j. iij. b. et. iij. c.
 Facite fructus dignos penitētē: Et tunc qd̄ in ea natum est
 de sp̄ritu sancto est. Tres em̄ filios genuit penitentia. Testi
 monium conscientie. ij. Cor. j. c. Gloria nostra hęc est testi
 moniū conscientie nostre. P̄libationē iocunditatis eterne.
 P̄s. Gustate r videte. Adeptiōem glorie. P̄s. D̄ magna
 multitudo dulcedinis tue dñe: quā abscondisti timentibus te.
 P̄s. 127. P̄s. Filij tui sicut nouelle oliuarum in circūitu mensē tue:
 Quia ducunt ad epulas satteratis eterne. Item mater iesu
 id est salutis / est religio: quę est amarum mare per peniten
 tiā: quia non potest in se moztuū pati. Hęc habet in vtero de
 sp̄ritu sancto: quando. s. de inspiratione diuina aliq̄ intrans.
 Uterus eius conuentus. Sed hodie habet quosdam similes
 iacob: id est bonos qui luctant cum domino et habitāt in ta
 bernaculis: et ideo obtinent benedictionem. Et esau habet:
 id est malos: h̄ inuicem colliduntur/ vt dicere possit religio:
 Si sic mihi futurū erat/ qd̄ necesse fuit cōcipere: Ben. xxv. c.
 Mora monachi vel claustrales in cōuentu/ sunt quasi pueri i
 vtero: quia nō sunt curiosi de s̄bo: et vili cibo vtiuntur. Secū

do: quia calidi sunt/ nec timent frigus/ nec videntur/ silentium
 tenent. Tunc nascuntur: quando mittuntur ad p̄lozatiū/ vel
 sūt abbates. Sed multi sunt p̄gentes viperaz/ tempus nas
 cendi nō expectātes. Hinc rachel periclitatur in ortu benta
 min. Hodie fit contētio q̄ nascatur p̄loz. Sed esau p̄mo

Hoc autē totū factū ē/ vt ad
 impleret qd̄ dictum est a dño
 p̄ p̄phētā dicentē: Ecce vir
 go in vtero habebit et pariet
 filiū: r vocabit nomē ei^o ema
 nuel: qd̄ ē interptatū nobiscū
 r de^o. Exurgens autē ioseph a
 sōno fecit sic p̄cepit ei angel^o
 a dñi: r accepit cōiugē suā: et nō

nascitur: quia p̄mo
 promouentur mali
 q̄ boni. j. xxvij. c.
 Non hunc sed bar
 rabā. i. **P**ariet
 autē filiū: nō fi
 lios. Chas. Nō di
 cit: Pariet tibi filiū
 sicut dicit zacharie:
 Luc. j. a. k **E**t
 vocabis nomen
 eius iesum/ in cir
 cuncisione: qm̄ sic
 imponunt nomina.
 Vocabis/ dicit/ non impones: q̄ ab eterno impositum ē:
 Iesum/ saluatore. Ista vocatio significata fuit Ben. xij. f.
 vbi legit de ioseph: Vocauit eū lingua egyptiaca saluatore
 mundi. l **I**oseph enī saluum faciet. Causā nominis sub
 dit. q. d. bene dicit iesus: quia saluabit: nō quolibet/ sed/ m
 opulū suum: quos. i. p̄destinauit. Ro. vij. f. Quos
 p̄destinauit hos et vocauit: et quos vocauit hos et iustifica
 uit: et quos iustificauit hos et magnificauit. Et bene dico:
 saluū faciet/ in fide et spe: non ab hostibus corporalibus:
 sicut ioseph/ dauid/ sed/ n **A** peccatis eorum: quod
 non est hominum/ sed solus dei. Luc. v. d. Quis potest pec
 cata dimittere nisi solus deus? Esa. xliij. d. Ego sum ego sū
 ipse qui iniquitates tuas deleo propter me. o **H**oc au
 tem totum factum est. Quod p̄taxauerat confirmat
 auctoritate: vt euangelicę veritati quasi columne basim sup
 ponat testimonium prophetę. Dicit igitur. **H**oc autem
 totum factum est: vt scilicet virgo propinquo suo despon
 saretur/ vt casta seruaretur/ vt angelus per somnium ioseph
 loqueretur/ vt eam sponsam accipere iuberetur/ vt pueri no
 men iesus vocaretur/ vt virgo saluatore mundi generaret.
 p **E**t adimpleretur qd̄ dictū est a domino. Istud
 vt inueni connotat: quasi vt finem acciperet prophetia. Vel
 etiā cōsecutionē/ nō causā finalē. Simile habetur Ben. x. d.
 Suspendit alterū in parabulo/ vt veritas coniectoris proba
 retur. q **H**er p̄phētā dicentem: Esa. vij. c. Ecce vir
 go cōcipiet et pariet filiū. Matheus autem sensum sequit
 tur esaię/ nō verba. r **E**cce virgo in vtero habebit.
 Vide q̄ licet nō esset p̄sens qd̄ p̄dicebat propheta/ nec i
 proximo futurū/ sed longe post: vltus est tamen aduerbio de
 monstratiuo o **O**culum p̄o duobus: tum ad exprimendam
 admirationē pro sibi facta reuelatione: tū pro certa sp̄ritus
 sancti demonstratiōe: qui quasi p̄sens ei demonstrabat/ qd̄
 post multa tempora futurum erat. s **E**t pariet filiū:
 non filios. Esa. vlt. c. Anteq̄ parturiet peperit: anteq̄ ve
 niret partus eius peperit masculum: quis audiuit vnq̄ tale?
 t **E**t vocabitur nomen eius emanuel. P̄mo ab an
 gelis p̄fallentibus: deinde ab apostolis p̄dicantibus: post
 hoc vero a credentibus fidelibus. v **Q**d est interpre
 tatū nobiscum deus: Per naturā. P̄s. Ephraim sus
 ceptio capitis mei. Per cōhabitationē. Baruch. iij. d. Post
 hęc in terris visus est/ et cum hominib^o conversatus est. Per
 gratiam. j. vlt. d. Nobiscum sum vsq̄ ad cōsumationem
 seculi. r **E**xurgens autem ioseph a somno: dubie
 tatis/ dicit Glo. y **F**ecit sicut p̄cepit ei angelus:
 non solum quod p̄ceperat: sed sicut. In quo notatur per
 facta obediētia. Prouerb. xxi. d. Vir obediens loquit vic
 torias. s **E**t accepit mariā/ cōiugē suam: p̄pter p̄e
 dictas causas. a **H**ec t non cognoscebat eam. In euā
 gelio na careorū legit/ vt dicit Lhryf. q̄ ioseph mariam vi
 dere facie ad facie nō poterat: qm̄ sp̄s sanctus eā a cōceptiōe
 penitus impleuerat: ita q̄ nō cognoscebat eā p̄pter splendore
 vultus ei^o: Sicut

Esa. 7. 6

P̄s. 107.

Euangelij scdm Mattheum

vultus eius: Sicut legit q discipuli non poterant videre faciem dñi propter splendorem: i. xvij. a. Donec peperit filium suum: non q postea cognouit: sed donec ponitur pro et. q. d. nō cognouit et ita peperit. Vel pro eterno:

Ps. 109. Sic hic: Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. Et nora similitudinem per cōtrarium: quā si hic ponitur donec pro nunq̄: sicut ibi ponitur pro semper. Gen. vij. a. Coru non est reuersus donec siccata est terra. b. Primogenitū.

A

Ps. 88.

Primogenitum dicitur oē qd aperit vuluā siue aliud sequatur siue non. Et hoc habetur Exo. xij. c. Hic autē dicitur primogenitus ante quem nullus aliq̄ genitus: post quē nullus. Simile Ro. vij. f. Et sit ipse primogenitus in multis fratribus. Heb. j. c. Introduxit primogenitum in orbem terrarū. Ps. Primogenitū ponā illū. Et vocauit nomen eius iesum: die octaua quo fiebat circumcisio et nomen imponebatur.

Um gnatus esset iesus zc. In hō capitulo agitur de natiuitate christi: de aduentu magorum: de fuga ioseph cum puero in egyptū: de interfectione innocentium: de reditu de egypto in nazareth. De circumcisioe mattheus subtrahit: sed lucas suppleuit. ij. c. Mattheus de natiuitate transit breuius: sed lucas narrat diffusius. Nam mattheus tribus breuius verbis natiuitatē inuauit: Mā in tribus locis verbo natiuitatis vsus ē. In fine. s. genealogie ubi ait: De qua natus est christus. Et paulopost ait: Qd enī in ea natum est de spiritu sancto ē. Et hic. Cū natus esset iesus zc. Et ponitur hic quattuor: a prophetis roborata. Mattheus. Esa. vij. c. Ecce virgo concipiet. Et. ix. b. Paruulus natus est nobis. Nomen cum dicitur iesus. Esa. vij. c. Vocabitur nomen eius emanuel. Et. ix. b. Vocabitur admirabilis consiliarius: deus fortis zc: quē circūloquunt hoc nomen iesus. Tertiu ē locus: cum dicitur: In bethleem iude: ad differentia illius quē est i galilea. Mich. v. a. Et tu bethleem iude zc. Lepus: In dieb herodis. Sed potius videtur dicendum: tempore augusti imperatoris: A digno enim sit de nominatio. Sed hoc ponit ad ostendendū prophetiam ta cob esse completam: Gen. xlix. b. Nō auferetur sceptrum de iuda et dux de femore ei: donec veniat q mittēd est: et ipse erit expectatio gentiū. Jā ablatū erat sceptrum de iuda: quia iste herodes erat alienigena: et ideo patet q ille natus erat q pmissus erat in lege. Ecce magi ab oriente venerūt hierosolymam. Non magici vel malefici: vt quidam autumant: hi fuerunt: sed magi dicuntur: vel q de stirpe balaam: sū quosdā nati sūt: vel magi: q secellerunt herodē. Dicunt autē alij q magi p subtractionē sū dicunt: q si a magnitudine sapientie dicit. Erāt enī sapientes et philosophi: et reges in terra psarū. Et sicut dicit: distabāt a hierlm itinere vni anni: q venerūt: nō post annū: q tūc nō iuenisset puerū i p̄lepto: s in egypto: s h̄m Hiero. die natiuitatis iter aggressi sūt: et decimaq̄ta die hierlm venerūt in dormedaris. Vel pōt dicit q miraculose venerūt. Chrys dicit: q aggressi sūt iter per annū vni añ natiuitatē visa stella: et herodes occidit pueros anno secundo post natiuitatē: Ideo cū sic transissent duo anni vsq̄ ad occasionem puero: occidit omnes pueros a bimatu et infra. Et hoc videt consonare textui sequenti. Aug dicit q christo nato orta ē stella: qua visa magi in. xij. diebus miraculose venerunt. Ideo forte ē q armenī in die epiphanie natiuitatē dñi celebrant. Jō etiā in illa nocte non cantat: Uentite exultem? dño: q magi venerūt nō vocat. b. Dicētes: vbi est qui natus ē rex iudeorū. Mira res: hi peregrini natiuitatem p̄dicant: etsi locum ignorāt: iudei autē locū sciētes natū ne zant. Abi est qui natus est rex iudeorū. q. d. querimus regem recenter natum: non herodem iādudum in solio collocatum. Nō est credibile cum isti reges

fuerint q tres soli venerunt: immo potius multis comitibus stipati fuerunt: Euangelista tamē tantū de tribus regibus et muneribus mentionē facit q si de principalioribus. Vel quia in ternario numerus mysticus est positus. Per istos em̄ tres: gentes quē ex tribus filijs noe natę sunt venturę ad fidē p̄figurantur. k. Vidimus em̄ stellā ei in oriente. Hinc gloriā astrologi: et ex hoc loco dicit q lex astrologie sit fixa. Contra q̄s Pseudodorus. Idē est semp stellarū cursus: qre

in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt hierosolymā: dicētes: Vbi ē q natus ē rex iudeorū: Vidimus em̄ stellā eius in oriente:

figurantur. k. Vidimus em̄ stellā ei in oriente. Hinc gloriā astrologi: et ex hoc loco dicit q lex astrologie sit fixa. Contra q̄s Pseudodorus. Idē est semp stellarū cursus: qre

nō idē hominis status: Idem. In iustis ē de si ex necessitate stellarū punit. Idē. Que fuit stella q diluuium adduxit: q oēs homines occidit: Idē. Ante aduentū christi quę stella oēs gētes idola colere cōpellebat: Idē Pseudodorus. Si stelle est q boni simus: vel mali: q nec bonū nr̄m laudabile nec malū virtū perādū. Idē. Si adulter et homicida p̄ stellarū fiunt: magna ē illarū iniquitas: maior autē illis q ad heas creauit. Vidimus stellā ei. i. ab eo creatā ad suę natiuitatis indicium: et specialiter deputatā ad hō officium: et sō dicit: Stellā ei: q si p̄ approximationē: qz et si ceterę stelle ab ipso create a mundi principio: hęc specialit̄ deputata ē ad natiuitatis eius ostensionē. Solet autē hic distingui duplex littera: Vidimus stellā ei in iudea: nos dico existentes in oriente. Vel vidimus stellam ei existentem in oriente. Hęc stella sicut dicit Fulgentius differebat ab alijs in situ: quia non erat fixa in celo: sed vicina terre. Item in fulgore quia lucebat de die: quod non alię.

Cū gnatus esset iesus i bethleem iude. i. In corde illo quod est domus panis doctrine vel lachrymarum. In tali nascitur iesus: id est salus. Sed multi possunt dicere illud Esa. iij. b. Non sum medicus et in domo mea non ē pans. Ecce magi a magnitudine. Debet enim homo magna dicere: magna facere: et magna cogitare. Vel magi: quasi magici. Unde. Ps. Sicut aspidis surdę et obrurantis aures suas: quę non exaudiet vocē incantantiū. Eccl. xij. c. Quis medebit incantatori a serpente percusso: Ecce diaboli habet suos magos: q significant p̄ magos pharadis: Exo. vij. c. q deficiūt i tertio signo. Hñ em̄ pponūt et bonū se facturos dicit: s i tertio signo deficiūt: qz nihil habet i ope. S; magi saluatoris plus habuerūt i ope q i sermone: Plus enī nō dixerūt: nisi q veniebāt adorare: s nō solū adorāt: s munerā offerūt. Itē deficiūt in tertio signo: qm̄ ad faciendū bonū habet bene scire et bene posse: sed nō habet velle: Sed scilicet bonū et nō facit: p̄cū ē illi. Ab oriente venerūt: q ē calida et splendida regio: et significat intelligētiā q splendet et caritate ardet. Bern. Qui amat ardēt: currit velocius et puenit citius. Vel Ab oriente. i. a glia parētū: et luce mūdana p̄spertat: q debet relinq̄re post dorsū. Eccl. vij. f. Viri habētes faciē ad orientē et dorsū ad replū. Hi sūt abutentes q̄q̄ se sibi: q hñt faciē ad ortū suū. s tergū vertūt christo. G. Venerūt hierosolymā: i religionē. Sed sic dicit Eccl. xvij. a. In die ortus tui nō est p̄cū vmbilicē tuę. Prop̄ b̄ petri Job. iij. a. Pereat dies i q̄ natū sū. Dicētes vbi ē q̄ natū ē rex iudeorū: Itē em̄ solū natū ē rex. Nota autē q tres q̄stīdes sūt de filio dei. i. Vbi ē: vt h. Vbi pascit. Cañ. j. b. Vbi habitet: Job. j. e. Et sic qdā q̄rūt de rege terreno vbi ē: qñ. s. de noīo regnāti debet facere homagiu: sic isti fecerūt magi. Quidā q̄rūt vbi pascat: q s̄t de mēsa ei. Quidā vbi habitet: q magis familiares sūt. Sic adapta ista ad regē celestē: q dicit vbi habitat: Vbi duo vt tres fuerit cōgregati i noīe meo zc. Similiter tres q̄stīdes fecit dñs hōi. Prima facta fuit ad adam. Vbi es: Gen. iij. b. Hęc p̄tinet ad sp̄m. Secūda cain qñ dixit: Vbi ē abel frā tu? Gen. iij. d. Hęc sit cuilibet hōi de pxio suo. Tertia abraā: Gen. xvij. b. Vbi ē fara vxor tua. i. caro tua. Et ille rīdet: Ecce post ostiū. Vidimus em̄ stellā zc. Primo stella ē grā p̄ueniēs: q̄ ducit ad p̄fectionē et cōsumationē.

Doraliter

Ps. 57.

Jaco. 4. b

J. 18. c.

Item in motu: qz alle immobiles/hyc autem pcedebat eos: et creata e de nouo/ vt nouu homine nuciaret: expleto aut of- ficio suo/ resoluta est in pristina naturam. a **Et venimus adorare eu.** In hoc insinuat ipsum esse deum. Deut. vj. b. **Domum deum tuu adorabis.**

Moraliter * et psumatione. Idem

est lucifer: de quo Job. xxxviij. d. **Uu quid luciferu pducit in tpe suo: Qui bene significat gratia: qz sicut lucifer pcedit diem: sic gratia glo- riam.** Ps. Paraul lacerna chrisi meo. Gen. xxxij. f. **Dimittite me: iam eni auro- ra ascendit: dicit Glo- lam habes gratiam.** Sed iste ait: **Non dimittam te: nisi bndixe-**

Et venim^o adorare eum. Au- diens autem herodes rex tur- batus est: et omnis hierosoly- ma cum illo. **Et congregans omnes principes sacerdotu et scribas populi/ sciscitabat ab eis vbi christus nasceret.** At illi dixerunt ei: **In bethle- em iude.** Sic eni scriptum est per prophetam: **Et tu bethle- em terra iuda: nequaquam mi-**

1 Ps. 131.

Mich. 5. a. Job. 7. f.

ritis mihi prius: **Et statim ortus est ei sol.** Stella etiam illu- minat hoiem interioru. Apoc. ij. g. **Qui vicerit et custodierit vsqz in fine opera mea: dabo illi stellam matutinam.** Job. xxxvj. d. **In manib^o abscondit lucem et pcepit ei vt rursus aduentat: annunciat de ea amico suo qz possessio eius s^g.** Item lucifer per quindecim gradus distat a sole: sic p nouu et vetus testa- mentu peruenit ad chrisi. Eccl. xj. a. **Da partes septu nec non et octo.** Vel p illa qndecim q enumerat aplos. j. Cor. xij. b. **Charitas patiens est/ benigna e: charitas non emulat/ non agit perperam/ non inflatur/ non e ambitiosa/ non querit q sua sunt/ non irritat/ non cogitat malum/ non gaudet sup iniquitate: p gaudet aut veritati: oia suffert/ oia credit/ oia sustinet/ oia sperat.** Unde p quindecim stadia distabat hierusalē a bethania. Quarto: qz sicut anteqz oritur sol demittit lux luciferi: sic ad h^o pfecti sumus necesse e nos humiliter sentire de gratia nostra. Eccl. xvij. a. **Cu psumauerit homo tunc incipit.** Job. xj. d. **Cu te psumptu putaueris/ orieris vt lucifer.** Eccl. xlij. a. **Lumina re qd minuit in cōsumatione.** Videt ergo in oriente stellam: q recognoscit gratia que data est ei i pncipio: et gratias inde agit. **Ma sicut dicit Berni. ingratitudo e ventus vrens/ exci- cans fontem pietatis/ rorem misericordie/ fluera grē.** **Et venim^o adorare eu.** Quō aut adorandus sit: dicit Job. xij. c. **Veni hora et nūc est qm veri adoratores adorabūt pa- trem in spū et veritate.** Spū/ quātū ad affectū: veritate/ quātū ad intellectū. Et nota q in his trib^o verbis pntet summa salutis eterne. **Audim^o recta fide: et venim^o bona opera- tione: adorare/ mentis deuotione.** **Audies aut herodes rex turbat^o e.** Audies. s. aliu regē iudeoz q se queri. Turbat^o eni fuit et ppter se: qz timebat exitū regni sui: et ppter irā romanoz quā incurreret si cōsentiret nouo regi: de reue- rant eni romani/ ne qd rex vel dñs sine pssio eoz diceretur. Turbat^o est etiā ppter astantē multitudinē magos pcomitan- tem/ qm erubescēs aliu q se regem queri. Et nota q herodes rex dicit: vt ex collatiōe eius q querit hic extrane^o intelligat. **Uolebat eni herodes cū esset alienigena et de idumoz ge- nere nar^o legitim^o rex videri: et ob hoc etiā et ppter amorē ma- rianes vxoris sue filie hyrcani sese fecerat circūcidit.** Ob hētā codices qb^o genealogia texebat fecit cremari/ s^{im} qsdā. **Itē turbat^o est timens ne aliqs de semine filioz suoz quos susce- perat de vxore nobili que erat de semine regio et sacerdotali qd oēs occiderat/ aliqs suscitaret in vltionē sanguinis patni.** **Et ois hierosolyma cū illo.** Sed qre/ cū pot^o debe- rent gaudere de rege nato et regio semine. **Dicēdum q in ve- ritate turbati nō sunt: sed turbationem simulauerūt/ vt hero- dis haberēt fauorē: q multū iudeoz effuderat sanguinē: et tu- gū eis iponebat importabile.** **Tū dicit qdā scitū: Solet eni plebecula illoz pncipū studiosi^o captare bentuolentiā: quoz importabile sustinet violentiā.** **Et congregas. i. simulvo- cans.** Ecce herodis sollicitudo et formido. **Congregas: vt**

requeret pssio. Ecce sollicitudo. **Congregas: vt et ferrēt tes- timoniū romanis qz nihil omisisset de contingentib^o inuesti- gando de nouo rege.** Ecce formido. **Oēs pncipes sa- cerdotū.** **Et scribas populi: q i moralib^o pceptis pplm instrue- bant.** **Sciscitabat ab eis palā** qū ex bono affectu. **Ubi chris^o na- sceret.** **Mora dil- gentiam inqrentis.** **A iudeis qrit locū** a magis ipus: vt de vtroqz fiat certus: et sic magis nocere pos- sit. **At illi dixe- rūt: prius int se de- liberantes.** **In bethleē iude.** **Et h^o paret q nō ex ig- noratiā/ s^{ed} ex cordis**

ma es in principib^o iuda: **Ex- te eni exiet dux qui regat po- pulum meū israel.** Tūc he- rodes clam vocatis magis: diligenter didicit ab eis tē- pus stelle que apparuit eis: **Et mittens eos in bethleem/ dixit: Itē et interrogate dili- genter de puero: et cum in- ueneritis renunciate mihi: et ego veniens adorē eum.**

Sic eni scriptū est p pph- tam: Mich. v. a. m. Et tu bethleem terra iuda ne- quaqz mimas in pncipib^o iuda. i. in excellentia digni- tatis pncipū iuda. **Matth^o ponit veritatē/ et si nō verba. Ita hebreza habet: Et tu bethleē ephrata paruul^o es in milib^o iuda.** **Bethleē vicus minim^o est.** **Ex te eni exiet dux chris^o: qui regat pplm meum isrl.** **Mora qz scribe q sic de ortu chrisi locuti sūt/ qz nō crediderūt inexc- sabiles sunt.** **Tūc herodes clam vocat magi: re- motis scribis et pharisais siue sacerdotib^o.** **Timebat enim ne iudei qsi ex dei oraculo pmissum occultaret regē: si se eū vel- le perimere pssentirent.** **Diligenter/ vt non possit falli: q didicit ab eis. s. magis.** **Tempus stelle q ap- paruit eis: Quia locū didicerat ipse explorat.** **Et mit- tens eos in bethleē. i. ire permittēs vel ire cōmonēs/ di- xit: Itē et interrogate diligēt de puero.** **Mora cogni- to loco et tpe/ restat cognitio psonę.** **Et cū inueneritis renunciate mihi: Ecce psumptuosa pceptio.** **Sup^o enim credit q oēs ei debeāt obtemperare. Vel qsi orado loquūt: et e- petitio fraudulēra. Acuit eni interi^o neqtiā. s. cū exteri^o ofidat inocētiā.** **Et ego veniens adorē eu.** **Raban^o.** **Sin- xit se vultu et vobis adorare eū que inuida mēte cogitabat oc- cidere. Adorē eu.** **Hoc dicit: vt p ipsū magi alacri^o redi- rent: et ne iudei/ qz**

B

Moraliter b. Audiens autem herodes rex tur- batus est: et omnis hierosolyma cum illo. Per hero- dem q diligent locū et tps inqsiuit: et fraudulēt misit/ signifi- cat diabol^o: q turbat qm iesus. i. sal^o nascit in corde hois. **Et diligēt inqrit tps et locū vt occidat adhuc ipsū in infantia: h^o est in pncipio: ne si salus creuerit i virū/ auferat ei regnū suū.** **Thren. j. b. Facti sūt hostes i capite. i. in pncipio.** **Et congregas oēs pncipes sacerdotū et scribas populi.** **Hoc facit adhuc diabol^o.** **Uñ Ps. Congregatio iacob i vacca ppor: vt exclu- dat eos q pbatū sūt argēto.** **Ecōtra de bonis plati. Princi- pes ppor congregati sūt cū deo abraā.** **At illi dixerūt in bethleē iude. i. in domo panis. Esto igit dom^o panis/ vt i- te nascat chris^o.** **Si dicit: In domo mea nō e panis: Esa. lq. b. vade ad amicu et dic ei: Amice accommoda mihi tres panes: Luc. xj. a. k. In bethleē. Ecce illi bñ docēt. j. xlij. a. Oia qcuqz dixerint vobis facite.** **Ex te eni exiet dux et. De studio enim debet exire qui eligitur ad prelaturam vel ad pcedicandum/ non semp ibi manere.** **Uñ Esa. xxvij. b. Qui egredientur impetu a iacob/ florebūt et germinabit israel. A- lucta enim studij debet exire. Eccl. vlt. c. Via mea collucta- ta e in sapia. j. xij. a. Exiit qui seminat seminare semen suū.** **Itē et interrogate diligēt de puero: et cum in- ueneritis renunciate mihi vt et ego veniens adorē eum.** **Itē significat hypocritas: q aliud habēt i corde/ ali- ud in ore. Eccl. j. d. Noli esse hypocrita in spectu hominū.**

Moraliter

Ps. 67. Ps. 47.

* Qui cū audisset

Euangelij scdm Mattheum

ret: et ne iudei qui eorum erat rex futurus esset ab ipso absconderet. Qui cum audisset regem: ut obediret: pius estimantes: non propter eum tamen sed propter deum. Abierunt in bethleem iude: alacriter et velociter. Et ecce stella quam viderat in oriente antecedebat eos: more viatoris. Et: yf. Si peccanti clemens ministrat: quid mirum si christo stella obsequitur: d. Et sic dum: id est donec. Veniens staret supra locum supple: ubi erat puer. q. d. stella: h. e. quem natum esse testabar. Sic apparet q. stella in aere posita erat. g. Videntes autem stellam magi. Quaedam glo. videtur innuere: q. magi ingressi iudeam deferuntur iudicio stelle: ut cogantur christum ex ipsa lege inquirere: et ita habeant duplex testimonium: legis. s. et stelle. Dicit etiam q. signum gentilibus datum non debuit apparere domesticis legis et prophetarum: id est iudeis: quia si moyses et prophetas non audiunt: neque si quis ex mortuis resurrexerit credent: Luc. xvi. g. h. Gauisus sunt gaudio magno valde: inuenit quod tantum desiderauerat. Et intrantes domum: diuersorium illud: de quo dicitur Luc. ij. a. Non erat locus in diuersorio. k. Inuenerunt puerum cum maria matre eius. Non dicit cum ioseph: quia diuina dispositione actum est ut illa hora absens esset: ne crederent de ipso christum natum. Unde dicit baltharius super locum istum: q. ioseph non legitur post natiuitatem christi vir marie dicitur. In quo innuitur q. ante natiuitatem vir eius dicebatur quasi nuncius ad officium: sed post natum puerum non est dicitur vir: ut per b. insinuaret q. christo nato poterat ei pueri solatium sufficere. Et procedentes. Hoc fuit signum humilitatis. m. Adorauerunt eum: tam corpore quam mente. Tunc adimpletum est illud Esa. xlv. a. Subijciam ante faciem eius gentes. Ps. Et adorabunt eum omnes reges. n. Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum thus et myrrham. Nec aperuerunt domos nec venerunt ad christum. Depredari enim desiderat: qui thesaurum publice in via portat. Interisti. Fidem suam mysticis profitentur muneribus. Aurum regis thus deo: myrrham mortali. Esa. lx. b. Omnes de saba veniunt: aurum et thus deferentes. Omnes dicit: quia aliqui de omnibus. Vel figura liter omnes: quia per ipsos significatur totum genus humanum: quod de tribus filiis noe est procreatum. Quare non nominat esaias myrrham: Quia eius mortalitas satis erat aperta et manifesta: sed diuinitas que per thus et regis dignitas que per aurum designatur: erat latentia. Unde per prophetam esaiam confundunt iudei qui eum purum hominem credunt. Nomina autem trium magorum hebraice sunt hec: Apellius: qui interpretatur fidelis: et significat contritionis fidem que iustificat. Amerus: qui humilis: et significat confessionem. Dama: sius: qui misericors: et significat satisfactionem: que per opera misericordie fit. Item grece: Bagalaath: qui interpretatur nuncius: et significat predicationem que est nuncius domini. Galgalath: deuotus. Sarachin: gratosus. Vel latine: Caspar: balthasar: melchior. Et

Ps. 71.

Doralter *

Cause que alio alio concedat

Ps. 24.

Job. 1.

Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderat in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam magi gausi sunt gaudio magno valde. Intrantes domum adorauerunt eum. Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum thus et myrrham. Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderat in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam magi gausi sunt gaudio magno valde. Intrantes domum adorauerunt eum. Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum thus et myrrham.

puer. Postquam enim gratia induxit nos in domum veri saluatoris. i. in patriam ubi stat: quia tunc in gloria confirmamur. Vel supra domum ubi nascitur christus. i. salus stat gratia: quia confirmat eam in homine. Unde. ij. Thessal. ij. a. Fidelis deus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. Videntes autem stellam magi gausi sunt gaudio magno valde. Intrantes domum adorauerunt eum. Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum thus et

gaudio magno valde. Intrantes domum adorauerunt eum. Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum thus et myrrham. Act. v. g. Habet apostolus gauderes etc. Primum gaudium habuit isaac: deo manens gratus in prosperis. Secundum iob: qui innocentiam suam defendit in aduersis. Tertium laurenti: atque vincentius: qui carnales irriterunt in tormentis. Primum gaudium est in vita naturali: ut per ecechiham pater: Esa. xxxviii. d. Orientium enim est pena et tristitia. Maius autem gaudium est in vita gratie. Sed maximum gaudium est in securitate conscientie: In gaudium enim illius non miscebit extraneus: Proverb. xiiij. b. ij. Cor. i. c. Gloria nostra hec est: testimonium conscientie nostre. Incomparabile maius gaudium est vita glorie: De q. Job. xvi. e. Gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et intrantes domum ecclesiam. De qua Esa. lvi. c. Domus mea domus orationis vocabitur. k. Inuenerunt puerum cum maria matre eius. Puer mitis est: facile iras deponit: et iniurias remittit: et sua libenter tribuit: Sic illi qui libenter venit ad ecclesiam: hec facit dominus: sed hoc non sine amaritudine contritionis. Job. vii. c. Confabulabor cum amaritudine anime mee. Vel i. Intrantes domum: id est religionem: de qua Ps. Domus tua decet scriptura domine. k. Inuenerunt puerum cum maria matre eius: cum maria amaritudine penitentie: ut habet. ij. Timoth. ij. c. Qui pie voluit vivere in christo persecutionem patietur. Ecce maria. Act. xliij. d. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum. Vbi Exo. ij. a. Moyses inuenit domum domini in rubo ardente. Itz. Intrantes domum conscientiam. Esa. xxvi. d. Uade popule meum: intra in cubricula tua: claudere ostia tua super te: abscondere modicum ad momentum donec precescat indignatio mea. Intrat autem qui perscrutat eam. Thren. liij. e. Scrutemur vias nostras et queramus et reuertamur ad deum. Aug. Conscende o homo tribunal mentis tue: et statue te coram te: sit ratio iudex: accusatrix conscientia: testis: memoria: torzor: et mor. Et proinde adorauerunt eum: in quo notatur humilitas. Eccl. xxxv. c. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum thus et myrrham. Preclari aurum offerunt sapientie. Eccl. xxvii. d. Aurum tuum et argentum tuum colla. Colligati thus. i. fragrantiam bonorum operum. Sef. xxvij. d. Ecce odor filij mei: sicut odor agrorum pleni cui bndixit dominus. Continetes siue abstinetes: myrrham. Cant. v. b. Danus meum distillauerunt myrrham primam. Vel per aurum elemosynas: sic aurum alijs metallis preponderat: sic ipsa ceteris virtutibus. Tob. iij. b. Elemosyna a peccato et a morte liberat. Luc. xj. f. Date elemosynas et ecce omnia munda sunt vobis. Thus oratio. Thus debet esse redolens: humilis et ardens in igne: sic oratio frequens: humilis et deuota. Frequens. Luc. xviii. a. Oportet sperare et nunquam deficere. j. Thessal. v. d. Sine intermissione orate. Humilis. Eccl. xxxv. c. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. Deuota. j. Cor. xliij. c. Psallat spiritu psallat et mente. Myrrham carnalis mortificationem: ut alia sit myrrham prima: alia electa: alia probatissima. Carnalis enim mortificatio triplex debet esse: ut sit alia in disciplinis: alia in ieiunio: alia in vigilijs. De prima. Heb. xij. b. In disciplina perseverate: tanquam si lijs vobis se offert deus. De secunda: Jobel. ij. d. Canite tuba in sion: sanctificate ieiunium. De tertia: Eccl. xxxi. a. Vigilia

Ps. 92.

* honestatis tabefaciet

Balthasar melchior. **Et** responso accepto i somnis ne redirent ad herode. In dubio eni erant an ad ipsum redirent et de ortu pueri pugnaciaret: Unde super hoc certifi cari volebant: et postulabat a dño/nō vocali sono: sed ardenti desiderio. Glo. autem dicit: q̄ hęc respōsio nō fuit per ange lum/sed per ipsū deum. Sed quare non dixit eis puer: Ne vi deref phātafia. Itē ne p̄ ipsum puerū tam loquentē deū esse cognoscerent: et sic fidei meritum eis dīminueretur: quę non habet meritū/cul humana rāto p̄bet experimentū. **Per** aliam viā reuerſi sunt in regionē suam: ad litteram. Dicit enim q̄ magi intrauerūt in mare in nauib⁹ conductis et ad patriā suā puenerūt: quę naues cum inde recessissent/ herodes putās eos assequi/audito trāſitu illoꝝ/ naues quę eos asporauerant combuſſit. De quo solet exponi illud Ps. In spiritu uehementi cōteres naues thar/ sis.

Ps. 47.

Moraliter *

7. q. 1. c. aduer/ rras: c. 23. q. 1. c. 1.

Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem: per aliam viam reuerſi sunt in regionē suam. Qui cum recessissent: Ecce angelus dñi apparuit i somnis ioseph/ dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum: et esto ibi vsq̄ dum dicam tibi: Futurum est enim vt herodes querat pue

rum ad perdendū eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptū: et erat ibi vsq̄ ad obitum herodis: vt adimpleretur qd̄ dictum est a dño per prophetam dicentem: Ex egypto vocaui filium meum. Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde: et mittes

Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem: per aliam viam reuerſi sunt in regionē suam. Qui cum recessissent: Ecce angelus dñi apparuit i somnis ioseph/ dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum: et esto ibi vsq̄ dum dicam tibi: Futurum est enim vt herodes querat puerum ad perdendū eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptū: et erat ibi vsq̄ ad obitum herodis: vt adimpleretur qd̄ dictum est a dño per prophetam dicentem: Ex egypto vocaui filium meum. Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde: et mittes

Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem: per aliam viam reuerſi sunt in regionē suam. Qui cum recessissent: Ecce angelus dñi apparuit i somnis ioseph/ dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum: et esto ibi vsq̄ dum dicam tibi: Futurum est enim vt herodes querat puerum ad perdendū eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptū: et erat ibi vsq̄ ad obitum herodis: vt adimpleretur qd̄ dictum est a dño per prophetam dicentem: Ex egypto vocaui filium meum. Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde: et mittes

factum est: vt in nocte qua egressi sunt filij israel ex egypto: Ero. xij. e. in qualibet domo moreret primogenitū aliq̄d/ vt homo vel pecus: sic eodem pcurante factum est q̄ dño in egyptum ingrediente/ non fuit templū in egypto in quo non corrueret et cōfringeretur aliq̄d idolum. Dicitur autem q̄ in heliopolī steterit: quę interpretat̄ ciuitas solis.

Prudētię. i. Reg. .xx. a. Fugit dauid b̄ natoth .xx. j. x. c. Si vos p̄secuti fuerint .xx. Cautele. i. Cor. .vj. d. Fugite fornicationē. Misericordię. iij. Reg. .xix. a. Fugit helias et pusillanimitatis. (petijt aie suę vt moreret. Proverb. .xxvij. a. Fugit impius nemine p̄secut. Humilitat: vt hic. Chryſ. Descendit (quēre. in egyptum/ nō mortem fugiens: sed vt mort/ fera idola dissiparet.

Et esto ibi vsq̄ dum: id est donec dicam tibi. Ar gumentū q̄ inē ma los possūm⁹ latere. **F**uturū est enī vt herodes que rat puerū ad per dendū eum. In terliū. Ecce q̄ frau des non latent deū. i. Reg. .xvj. b. De us autem ituef cor. **Allegorice** trāſit⁹ significat trāſ

itū ad gētes .xx. Moralit. **Ecce** angel⁹ .xx. Loq̄f an gelus i somnis: q̄ hō nescit vtrū a grā vel a diabolo inspiret ei. Zach. .iij. a. Angel⁹ q̄ loquebat i me. Puer ē veritas vite: Dat puritas p̄sciētię. Puritas em̄ cōsciētię generat verita tē vite. **Et** fuge in egyptū. i. in religionem vel i statū penitentię. Esa. .l. b. Induam cęlos tenebris et saccum ponā operimentū eorum. De hac fuga Zach. .ij. b. O i o i fugite b̄ terra aquilonis. Dicit autem ter/ o i p̄pter tria quę impediunt fugere de mundo. i. timor/ pudor/ amor. **F**uturū est vt herodes .xx. Pharao enī cōtēpt⁹ surgit i scādala. Hoc sig nificatū ē Apoc. .xij. a. Draco stetit aſi mulierē q̄ erat partu ra/ vt cum peperisset filium eius deuoraret. Vel herodes/ va na gloria: quę p̄sequitur bonū opus/ vel bonū p̄positū. Sed fugiendū est i egyptum/ in abscondito facere. j. vj. a. Cū ora ueris intra in cubiculū tuū et clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. **Q**ui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte. Puerum dicit primo: matrem se cundo: quia vnū propter alterum/ et non econuerso. Ecce sta tim mandatū exequitur. In quo arguit tarditas pigroꝝ. **Et** secessit in egyptum: et erat ibi vsq̄ ad obitū herodis. i. septem annis. **U**t adimpleret qd̄ dictū est a dño per prophetam dicentem: ex egypto vo caui filium meū. Osee. .xi. a. Vel vt quidam volunt/ Mu meri. .xxij. b. vbi dixit balaam: Deus eduxit illum de egypto .xx. **M**oraliter. **Q**ui consurgens de nocte .xx. Hoc est q̄ occulte debemus fugere de mundo. Eccl. .xxxvij. a. Zelantibus te noy reueles consiliū: id est parentib⁹ carna lib⁹: sic iacob nesciēte laban recessit: Gen. .xxxi. c. Et expecta obitū herodis. Eccl. .vij. d. Demorare nouissima tua et i cę nū non peccabis. **T**unc herodes videns/ post an nū et q̄tuor dies a natiuitate christi. Tātū enī in pueros de scuire distulit: qd̄ patet ex solennitate eorum: quia interne dio tempore romam profectus est accusatus a filiis suis arti stobolo et alexandro: quęrat filij mariānes: qui erāt nobiles et de regio genere. **Q**ui illusus esset a magis: quia n̄ redierūt ad eū. **Q**ui iratus est valde. Accumulat̄ ira defacili pus turbato p̄ natiuitatē. Eccl. .d. de viro iusto Proverb. .xij. c. Nō p̄stabit iustū qcqd̄ ei acciderit. **Et** mittes occidit. i. occidere

Moraliter

Ad litteram

Moraliter

Ad litteram

Moraliter

Moralit. **T**unc herodes videns quoniam illusus esset. **M**oraliter b 2 * Hoc fit q̄ diabolo

Euangelij scdm Mattheum

Occidit: id est occidere fecit. Ille enim facit cuius auctoritate... Omnes pueros: ut qui natus erat non effugeret. Qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius: ut in tanta multitudine latere non posset. A bimatu et infra finem tempus quod exquisierat a magis. Hec dictio infra: quandoque dicit ordinem numeri: quandoque ordinem temporis. Hator pars sanctorum conuenit in hoc quod hic dicitur ordinem temporis. Et est sensus. Occidit a bimatu et infra: id est a biennio usque ad unum diem: id est omnes qui habebant duos annos vel minus. Hatores enim semper sunt posteriores tempore.

Hiere. 3. 5. et. 31. 6.

Triplex martyrium

Multis modis fit martyr

Doraliter *

Ps. 103.

Occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra finem tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per hieremiam prophetam dicentem: Vox in rama audita est... Rachel ibi sepultam. Sed quare dicitur Rachel plorasse filios suos cum tribus iuda que bethleem tenebat non de ea sed de sorore sua ita fuerat orta: Ratio: quia non tamen in bethleem sed in omnibus finibus eius pueri occisi sunt. Tribus autem beniamin que de Rachel orta est proxima fuit tribui iude: Unde credi potest multos de tribu beniamin fuisse occisos quos progenies Rachel plorauit. Scdm autem quod de nece pueroz prophetia intelligitur: ideo Rachel plorasse dicitur: quia iuxta bethleem vno miliario sepulta est: Gen. xxxv. c. Et more prophetico dicitur egisse illa: que in illo gerebant loco. Vel finem quemdam modum loquendi. q. d. tantus fuit dolor et luctus ut etiam mortui lugere et compari deberent. Et noluit consolari: quia non sunt: reuocandi supple ad vitam. q. d. quia mortui sunt. Allegorice: Vox in rama audita est etc. Rachel videns principium est ecclesia: que plorat tria genera filiorum. Quosdam miserabiliter passos: quod scit illos esse beatos non vult consolari hic: sed omne solarium transmittit ad eternam vitam. Unde Ps. Reuult consolari anima mea. Alios videt pre immensitate suppliciorum apostatasse: et de his non consolatur: sciens ipsos esse damnatos. Osee. xii. d. Consolatio abscondita est ab oculis meis: quia ipse in fratres diuidet. Alios vult parere: et non potest propter eorum malicia: unde non consolatur: quia non sunt: Sunt enim socii eius qui non est virtus pariter. Doraliter: Rachel ploratus videns qualitatem subditorum: diligenter agnoscere debet vultum peccatoris sui. Dic debet flere interfectos populi per mortale. Hier. ix. a. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lachrymarum: et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Hier. xii. c. Eucet oculus meus lachrymam quia captus est grex dñi. Dic regi et dñarici: id est abbat et abbatissę: Humiliamini et sedete: quia corona sũt subditi. Et noluit consolari. Osee. xii. d. Consolatio abscondita est ab oculis meis: quia ipse in fratres diuidet. Defuncto autem herode: ascalonia: de quo predictum est. Defuncto: toto corpore corrupto et a dño plaga gebennali percussio: ita ut de carne eius vermes scaturirent. Unde cum ipsemet pre nimio dolore sibi met manum immitteret: vindicta facta est de innocentium occisione: et de alijs iniquitatibus eius. Ecce angelus dñi apparuit in somnis ioseph dicens: surge et accipe puerum et matrem eius et vade in terram israel. Quia non distinguit in quam partem ire debeat: intellexit eam que dignior est. Hier. li. Defuncti sunt enim Doraliter. m. Ecce angelus dñi apparuit in somnis ioseph: ut non queramus manifestas apparitiones sic iudei: Si tu es christus dic nobis palam. Surge et accipe puerum et matrem eius. Et matrem eius. i. scientiam depuratum sit instruit: sic scientia animi reprehendit: et quod sit facendum demonstrat. Et vade in terram israel. i. in statum peccatorum: exiens de egypto. i. de impectorum statu. Terra autem * israel/religio.

aggerat etiam ut hyperbolice Rachel iam mortua dolentis affectu filios flere dicatur. Per hoc etiam de chaldeis historia tenet: quod sicut illi plorauerunt: sic iudei interfectos fratres a nabuchodonosor. Sed verum reuelate per euangelista spiritus prophetia de nece pueroz accipit. Dicit ergo: Vox in rama audita est. Rama locus est iuxta gabaa. Blo. In rama i excelso. S. Plorat lachrymarum. Et vultus multus: singultus siue plactuus. Hora que vultus prope est irrationabilis: in quo notat dolor excessisse modum. Rachel plorans filios suos. i. bethleem sic dicta propter Rachel ibi sepultam. Sed quare dicitur Rachel plorasse filios suos: cum tribus iuda que bethleem tenebat non de ea sed de sorore sua ita fuerat orta: Ratio: quia non tamen in bethleem sed in omnibus finibus eius pueri occisi sunt. Tribus autem beniamin que de Rachel orta est proxima fuit tribui iude: Unde credi potest multos de tribu beniamin fuisse occisos quos progenies Rachel plorauit. Scdm autem quod de nece pueroz prophetia intelligitur: ideo Rachel plorasse dicitur: quia iuxta bethleem vno miliario sepulta est: Gen. xxxv. c. Et more prophetico dicitur egisse illa: que in illo gerebant loco. Vel finem quemdam modum loquendi. q. d. tantus fuit dolor et luctus ut etiam mortui lugere et compari deberent. Et noluit consolari: quia non sunt: reuocandi supple ad vitam. q. d. quia mortui sunt. Allegorice: Vox in rama audita est etc. Rachel videns principium est ecclesia: que plorat tria genera filiorum. Quosdam miserabiliter passos: quod scit illos esse beatos non vult consolari hic: sed omne solarium transmittit ad eternam vitam. Unde Ps. Reuult consolari anima mea. Alios videt pre immensitate suppliciorum apostatasse: et de his non consolatur: sciens ipsos esse damnatos. Osee. xii. d. Consolatio abscondita est ab oculis meis: quia ipse in fratres diuidet. Alios vult parere: et non potest propter eorum malicia: unde non consolatur: quia non sunt: Sunt enim socii eius qui non est virtus pariter. Doraliter: Rachel ploratus videns qualitatem subditorum: diligenter agnoscere debet vultum peccatoris sui. Dic debet flere interfectos populi per mortale. Hier. ix. a. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lachrymarum: et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Hier. xii. c. Eucet oculus meus lachrymam quia captus est grex dñi. Dic regi et dñarici: id est abbat et abbatissę: Humiliamini et sedete: quia corona sũt subditi. Et noluit consolari. Osee. xii. d. Consolatio abscondita est ab oculis meis: quia ipse in fratres diuidet. Defuncto autem herode: ascalonia: de quo predictum est. Defuncto: toto corpore corrupto et a dño plaga gebennali percussio: ita ut de carne eius vermes scaturirent. Unde cum ipsemet pre nimio dolore sibi met manum immitteret: vindicta facta est de innocentium occisione: et de alijs iniquitatibus eius. Ecce angelus dñi apparuit in somnis ioseph dicens: surge et accipe puerum et matrem eius et vade in terram israel. Quia non distinguit in quam partem ire debeat: intellexit eam que dignior est. Hier. li. Defuncti sunt enim Doraliter. m. Ecce angelus dñi apparuit in somnis ioseph: ut non queramus manifestas apparitiones sic iudei: Si tu es christus dic nobis palam. Surge et accipe puerum et matrem eius. Et matrem eius. i. scientiam depuratum sit instruit: sic scientia animi reprehendit: et quod sit facendum demonstrat. Et vade in terram israel. i. in statum peccatorum: exiens de egypto. i. de impectorum statu. Terra autem * israel/religio.

B

Allegorice

Ps. 76.

Doraliter

Ad litteram

Nota Gal. 12. d.

Doraliter

Job. 10. c.

Defuncti sunt enim qui querebant animarum pueri: Herodes. i. et fautores eius. Scribe enim et pharisaei mortem pueri cum herode meditantur: Et scribe mortui sunt: quia ad potestatem: quia non audebant istud facere.

Israel / religio. Israel vtr videns deum vel princeps est deo.

Ps. 119. **Ps.** Prouidebam dñm in p̄spectu meo semp. **Prover. xvj. d.** Melior est patiens viro forti: et qui offia tur animo suo expugnatoze vrbis: ecce princeps. **Nota** asit q̄ modo dicit vade: non dicit fuge sicut supra quando iuit i egyptu: quia ad ista / tum cor̄platonis nō debet festinare / ne fiat p̄cipitatio. **Pro uerb. xix. a.** Qui festinus est pedibus offendet.

Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. Qui **consurgens accepit puerum et matrem eius: et venit in terram israel.** Audiens autem q̄ archelaus regnaret in iudea p̄ herode patre suo iuuuit illo ire: et admonitus in somnis

Ad litteram

Ps. 75.

Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. i. male cogitationes et mala desideria. **Qui consurgens mente et corpore.** **Accipit puerum et matrem eius: sedulus et officiosus vtriq̄.** **Et venit in terram israel: in terram iudeorum.** **Audiens autem a comuni fama q̄ archelaus regnaret in iudea: de qua credebat q̄ fuisset admonitus.** **Nota** autem q̄ interdum dicit iudea terra promissionis: et tunc dicitur a iudeis: vt in **Ps. Motus in iudea deus.** Aliquando pro sola sorte iude: vt in **Paraf. xx. d.** Iudea et hierim nolite timere. Aliq̄ p̄ terra duarū tribubus: vt in hoc loco: super quas regnauit roboam: hieroboas autē super decē. **Pro herode patre suo: non statim patre mortuo regnauit archelaus: q̄ a superiorib⁹ tractus ē in causam et per quattuor menses venturata est coram augusto: et sic post mortem patris potuit trāfire dimidiū ann⁹.** **Tūc factus est diarchus super idumeam et iudeam.** Herodes frater ei⁹ habuit galles: **Pbilippus / idumeam et tracontidem regionem.** Erat tñ monarcha in spe: quia promiserat ei augustus monarchiam integram si crudelitatem patris deponeret: qd non fecit: et ideo nunq̄ in veritate monarcha fuit nisi opinione tñ: quia populus putauit eum futurum monarchā propter promissionē augusti. **Et sic intelligēda est illa Glo. que dicit: Post mortem patris archelaus totius regni monarchā obtinuit: spe. i. nō re.** Ipse postea in solecēs etiā super iniquitatem patris / a tyberio cesare delectus est et in luduno siue venna fm aliquos relegatus est i exiliū. **Et admonit in somnis secessit in partes galilee.** Interliū. **Nō mutat angelus p̄ceptum / sed manifestus corrigit errorem pietatis.** Argumentū q̄ peccata erroris facillius condonant: maxime si intuitu pietatis cōmittunt. **Et veniens habitauit in ciuitate que dicitur nazareth: que ē terra israel: nā et ipsam popul⁹ israel incolebat: Erat em in galilea sita vbi est incarnatio per angelum nunciata: Luc. i. c. Ab ista ciuitate discipul⁹ primo ch̄isti dicit fuerunt nazareth: sed post cathedrationem beati petri in antiochia decretum fuit a cōmuni cōcilio / ne a nomine cōstratis modicē amplius denominarent: sed a nomine capit⁹: Sicut apud gentiles fieri solet: vt sicut a platone platonic⁹ / ab epicuro epicur⁹: ita a christo christiani dicerentur. Ciuitas erat parua nazareth et raro ibi veniebat rex: ideo securius ibi moratus est. **Et adimpleretur qd dictum est per prophetas.** Pluraliter dicit prophetas: quia non est fixum in scripturis quantum ad verba / sed quantū ad sententiā. **Quoniam nazareus vocabitur.** Nazareth / interpretat germen. Et sic dicitur **Diere. xxiij. b.** Suscitabo dauid germen iustum. **Itē nazareth / flos.** Sic dicitur **Esa. xj. a.** Flos de radice eius ascendet. **Item hebreus habet: De radice eius ascendet nazareus.** **Item nazareus / sanctus.** Sic **Daniel. ix. f.** Inungatur sanctus sancto: **Vel nazareus floridus.** **Canf. ij. a.** Ego flos cōp̄t / et liliū cōuallū. **Moralif. c.** Audiēs autē rē. **Ar /****

Bas. 11. d.

Moralif

chela? interpretat cognitio leonis: et significat diaboli et hypocritas q̄ gloriant de victoria victorū. **Breg. 2.** Valde timendum ē vitium qd nascitur ex victoria victorū. **Item regnat: quia diabolus est princeps huius mundi.** **Secessit in partes galilee: que trāsmigratio vel commutatio interpretat**

secessit in partes galilee. Et veniens habitauit in ciuitate que vocatur nazareth: vt adimpleretur qd dictum est per prophetas: quoniam nazareus vocabitur.

Capitulum. III. In diebus autem illis

cerna corporis tui est oculus tuus: vt qd flebat propter inanem gloriam / fiat propter deum. **Canf. liij. a.** Oculi tui colli barum. **Sicut aquila rostrum mutat: ita detractionem et vaniloquia.** **Unde claustralibus sit quasi amputatio lingue: qui loquuntur per signa.** **Ps. Et non loquat os meum opera hominū. j. Pet. liij. c.** Si quis loquit quasi sermones dei: **Ecce mutatio lingue.** **Sic dñs mutauit linguas apostolorū.** **Act. ij. a.** Loquebant varijs linguis apostoli magna dei. **Omnes etiam sensus mutari dicuntur a loquela suo modo.** **Esa. xix. c.** In die illa erunt quinq̄ ciuitates in terra egypti loquentes lingua chanaan: id est cōmutata. **Duratur etiam aquila in plumis: et significat mutationē exterioris pueritatis: vel mutationem habitus in claustro.** **j. Reg. xxvij. b.** Durauit habitum suum vestitusq̄ est alijs vestimētis. **Ps. Renouabitur vt aquila iuuentus tua.** **Durant etiam cerui ut cornua: sic isti superbiam malam in superbiam sanctā: De qua Esa. lx. c.** **Ponam te in superbiam seculorum.** **Et Pro uerb. vij. b.** **Decum sunt opes superbe. Debet etiam mutari qui plus fuit fortis in secularib⁹: vt fortis fiat in spiritualibus: immo q̄ non poterat tetunare: vel frigus sustinere in mudo: potēs sit ad hęc sustinēda p̄ deo fortis.** **Arde Esa. xl. g.** **Qui sperant in dño mutant fortitudinē.** **Sed de multis potest dici. Non ē illis cōmutatio et non timuerūt deū.** **Et veniens habitauit in ciuitate nazareth: in claustro habitando.** **Hoc dicit contra illos qui non sunt ibi nisi ad horam.** **Ps. Anam petij a dño hanc requiram vt inhabitēs in domo dñi.** **Nazareth virgultum interpretat.** **Talis est religio propter disciplinam virgarum.** **Pro uerb. xxiij. b.** **Holl subtrahere a puero disciplinā.** **Quoniam nazareus vocabitur: qd interpretat separare.** **Sic claustralis. Rumeri. vij. c.** **Separate mihi leuitas de medio populorū israel ad ministrandū deo.** **Sed modo cōmixti sunt inter gentes et dixerunt operariorum.** **Item nazareus interpretat vnctus: sic religiosi debent habere vnctionem pietatis et compassionis erga fratres.** **Si enim non habuerint oleum / excludent cum fatuis virginitibus. j. xxv. a.** **Item interpretatur flos: qui redollet et pulcher est: Sic religiosus debet esse vt odor suo occidat vermes in alijs.** **Eccl. xxlij. c.** **Ego quasi vitis fructificauit suauitatem odoris. j. Cor. ij. d.** **Aliq̄ sum⁹ odor mortis in mortem: aliq̄ autem odor vite in vitam.** **Item pulcher debet esse ad videndum.** **Esa. lxj. d.** **Omnes qui viderint eos cognoscent eos: quia sunt isti semen cui benedixit dñs.** **Item nota q̄ christus nutritur in nazareth: id est in florida conditio. Canf. i. d.** **Lectulus noster floridus est rē.**

In diebus autem illis rē. Exposit. Ca. III. De his que gessit dñs in puericia p̄tereunt euangelistę sub silentio: et nihil ab eis fere traditum est in euangelio. **Solus lucas dicit: Cum esset iesus duodecim annorū: Luc. ij. f.** **De puerilib⁹ factis dñi multa quidem tradita sunt in libro q̄ inscribitur de infantia saluatoris: sed apocryph⁹ est: et incertum a quo conditus.** **His igitur p̄termisissis transit mattheus ad p̄dicationē eius.** **Et primo ad p̄dicationem iohannis dicens: o In diebus autē illis: b 5 Non ipsa tempora**

A

Ps. 16.

Ps. 102.

Ps. 26.

Ps. 105.

Euangelij scdm Martheum

Non ipsa tempora quibus p[ro]pheta timebat exprimit: nec dies illos commemorat de quibus supra: habitavit in ciuitate que dicitur naçareth: sed omnes annos vsq[ue] ad p[re]dicatione[m] iohannis comprehendit. Lucas significat temp[or]a exprimit: et more hystorographi circumstantias apponit cum dicit: Anno qu[od]quadringentesimo tertio cesarij cesaris etc. Nota t[ame]n q[uo]d hoc p[ro]nom[en] illis simplicem demon[stration]em facit. a Venit iohannes baptista: non tam puer sed quasi anno rum triginta. Tunc eni incepit p[re]dicare: tunc est temp[us] idoneum p[re]dicandi. Sic ioseph triginta annoru[m] erat quado p[ro]stitus est rex egypti siue rector. Et dauid eadem etate regnare cepit. Et ezechiel in eade[m] etate p[re]dicare cepit. Venit. i. manifestauit se qui prius latuerat: baptizando et p[re]dicando vitam p[re]parans christo. b P[re]dicans in deserto iudee et dicens: ad differenta[m] deserti egypti. Qui locus bene conuenit genti iudeo[rum] deserto a deo. Hoc est p[ro]ter quosda[m] qui nolunt p[re]dicare in desertis sed t[ame]n in claustris. Per hanc q[ui] in deserto sit p[re]dicatio p[en]itentia[m] moratur desertu[m] p[en]itentiu[m] puenire. Unde ad istam sancti patres solebat in desertis habitare. c P[en]itentia[m] agite. Nota q[uo]d aliud est p[en]itere: aliud p[en]itentia[m] agere. P[en]itere est intus dolere et de peccatis conteri. Et sic solet describi: P[en]itere est ante acta mala de flere: et de se ipsis iteru[m] no[n] committere. P[en]itentia[m] agere est exterius pro peccatis condigne satisfacere. Chrysostomus. P[en]itentia cor emundat: sensus illum inu[er]nat: a[n]i[m]as sanctificat: et ad susceptione[m] christi p[re]parat. d Appropinquabit eni regnu[m] celo[rum]: non vos regno: quia per gratia[m] dei regnu[m] dei intra vos est: Luc. xvij. c. Regnu[m] dei est celo[rum] dicunt decem p[re]cepta. i. xxi. d. Auferet a vobis regnu[m]. Item christ[us] dans regnu[m] eterna[m] b[e]n[e]dictione[m]: euangelij etiam inu[er]sans ad regnu[m]. Sic aut[em] suggestitur curiosis p[re]dicatores: qui ponit in celum os suu[m] loquens linguis an gelo[rum] et de differentia hierarchiaru[m] et h[er]em[ita]rum: Iste aut[em] ext[er]i[us] p[re]dicator nihil tale p[re]dicauit: sed t[ame]n q[uo]d infor[m]abat populu[m]: Quid fugiendum inuit iohannes per p[ro]mum cum dicit: P[en]itentiam agite: fugiedo p[er]m. Quid eligendu[m] cum iudicabit: Appropinquabit eni regnu[m] celo[rum]. Ista eni duo p[re]dicanda sunt: de clinare a malo: fugiendo peccatu[m]: facere bonu[m] regno dei appropinquado. e Hic eni de q[uo] dictu[m] est p[er] esaiam p[ro]pheta: Esa. xl. a. dicente[m] vox clamabit in deserto. Aug[ustinus] dicit q[uo]d no[n] locus elucet an sub p[er]sona sua h[ic] dicat euangelij an sub p[er]sona baptiste: Scdm t[ame]n h[ic] diero. verba sunt euangelij. Johannes aut[em] dicit vox christi verbum qui in iohanne clamat. Vox que auditur ei to transit: sic iohannis fama no[n] multu[m] durauit. Ite iohannes vox christi dicit christus verbu[m]: q[uo]d sicut vox manifestat mens p[er]ceptu[m]: sic iohannes manifestat christu[m]. f Clamabit dicit no[n] loquens t[ame]n no[n] p[re]dicans sed clamans: vt maior[em] affectum mentis exprimat. Clamatis: etiam dicit: quia surdi erant iudei. Esa. xlj. c. Quis surdus nisi seru[us] meus: Hec vox exaltauit a omni peccatores: arguit delinquentes: inuitauit ad fide[m] christi. g In deserto: no[n] i palatio. In omnibus iohannes est forma p[en]itentiu[m]: quibus desertus locus e[st] co[n]gruus vbi molestat hominu[m] intuitus: vbi sedet p[en]itens non morans: vbi est aridus: vbi est apparet d[omi]n[us]. Osee ij. c. Ducam eam in solitudine[m] et loquar ad cor eius. Un[de] p[er] in terra deserta et in aquosa sic in sancto apparui tibi. Ero. iij. a. Vbi existenti in deserto apparuit d[omi]n[us]. h Parate viam d[omi]n[i]: bene viuendo: praua abijciedo: verbu[m] dei libenter audiendo. i Rectas facite semitas eius: recta opera faciedo: non pro terrenis seruendo: mores in meli[us] mutado: p[er] filia sequendo. Semite d[omi]n[i] sunt stricte: inuide: alte: pacifice. Prouerb. iij. c. Vie eius vie pulchre: et omnes semite eius pacifice. k Ipse aut[em] iohannes habebat vestimentu[m] de pilis cameloz: ad istam. Aug[ustinus]. Non de lana: quia illud austeritatis indiciu[m] e[st]: hoc luxurie mollesces: id est aliquantulum molles p[er]curatio. l Et conam pelliceam circa lumbos suos. Escam aut[em] eius erat locuste et mel siluestre. Tunc exibat ad eum hierosolyma et omnis iudea: et omnis regio circa iordanem et baptizabantur ab eo in iordane confitentes peccata sua. m Videns aut[em] multos phariseos et scribas venientes ad baptismu[m] suu[m] non confitentes peccata sua. Nota aut[em] q[uo]d tres erat secte famose iudeo[rum]. i. secta

Marci. i. b.
Esa. 40. a.
Marci. i. a.
Luc. 3. a.
Job. i. c.
Sect. 4. i. f.
2. Reg. 5. a.
Ezech. i. a.

mutado: p[er] filia sequendo. Semite d[omi]n[i] sunt stricte: inuide: alte: pacifice. Prouerb. iij. c. Vie eius vie pulchre: et omnes semite eius pacifice. k Ipse aut[em] iohannes habebat vestimentu[m] de pilis cameloz: ad istam. Aug[ustinus]. Non de lana: quia illud austeritatis indiciu[m] e[st]: hoc luxurie mollesces: id est aliquantulum molles p[er]curatio. l Et conam pelliceam circa lumbos suos. Escam aut[em] eius erat locuste et mel siluestre. Tunc exibat ad eum hierosolyma et omnis iudea: et omnis regio circa iordanem et baptizabantur ab eo in iordane confitentes peccata sua. m Videns aut[em] multos phariseos et scribas venientes ad baptismu[m] suu[m] non confitentes peccata sua. Nota aut[em] q[uo]d tres erat secte famose iudeo[rum]. i. secta

Marci. i. a.

B

Dozaliter

Iudeorum. s. secta pharisaeorum / saduceorum / et esseorum. Efferant religiofissime vitę & longe artioris q̄ monachi nostri tēporis: De quib⁹ tñ in euāgelio non fit mentio. Pharisęi autem arę & austerę vitę leguntur fuisse: imo supstitiofę: qui in fimbrijs vestimentoꝝ spinas ponebant: ac si per hoc dicerent: Nos punctonibus et aculeis carnem nostram affligimus. In fronte autem & in brachijs portabatur quedam phylacteria & chartulas in quib⁹ erat decalogus scriptus: vt viderentur mandata decalogi obseruare.

Risozorum et saduceorum venientes ad baptismum suum / dixit eis: Progenies viperarum / quis demonstravit vobis fugere a ventura ira: Facite ergo fructum dignum penitentię.

7.23.d.
Luc. 5.b.
Et. 70 emon / strabit

7.22.c.

Ps. 2.

Isti credebant resurrectionem / dogmaticates animas saluandorum statim post obitum trāsserri ad corpora meliora: & in eis vsq; ad diem iudicij permasuras: animas vero reproborum statim descendere ad infernū. Isti adinuenerūt traditiones pro captando populi fauore quibus determinabant traditionem moysi: inmo totum decalogū & p̄cipue illud mādatum de honorandis parentibus. Erāt itaq; diuisi ab alijs vitę & doctrina: / ideo pharisęos quasi diuisos se vocabant. Saducei autem non credebant resurrectionē: ideoq; obijciēbant de muliere septem viros habente dogmaticates animas cum corporibus Interire: docentes nullum aagelum esse. Isti tñ dñs libros moysi recipiebant & prophetas respuebant. **Dixit eis: progenies viperarum.** Interisti. venenati filij venenatorū. Isti enim sicut patres eozū bonis inuidebant & proximos ledēbant. Vtpera autem dicitur quasi vt pariens. Glo. Rab. Vipera patre suū occidit: sic iudej p̄phetas / qui erant patres eozum. Sed quare maledicebat iohannes patribus eozum: cum in absentia non debeat maledicti de aliquo. Chrys. soluit dicens: Laudari debuerāt qui ad ipsum de ciuitatib⁹ venerant: quare igitur genitorib⁹ detrahitur: Sol. Quia magna sapiebant in progenitorib⁹. Job. viij. c. Pater noster abraā ē rē. **Quis demonstravit vobis fugere a ventura ira:** id est a vindicta sine confessione. De hac ira Soph. j. d. Dies illa dies ire. Hanc iram non potest fugere quis nisi prius fugerit diuitias cū sacob fugientelaban: Gen. xxxij. c. Delicias cum ioseph fugiente egyptiam: Gen. xxxix. c. Honores cum iesu: qui p̄posito gaudio regni fugit: Job. vij. b. Item non effugient iram venturam nisi qui senserunt presentē. Dicitur. vij. b. Irām dñi portabo quia peccauit ei. Ps. Cum exarserit in breui ira ei. q. d. volum⁹ fugere: dicit. **Facite fructū dignū penitentię:** vt sic effugiat. Mō autē dicit: facite penitentiā vt opa penitentię: q̄ fructū / q̄ dicit a fruēdo. Ille autē fruct⁹ penitentię facit: q̄ inundationis maris. i. penitentię q̄ lac fugit: Deut. xxxij. c. **Uel fructum dignū:** id est fructuosam penitentiam: quę. i. fit in charitate. Arbor est ipsa penitentia: radix contritio cordis: ramī opera bona: solia confessio integra: fructus satisfactionis pena. Ille ergo facit penitentiam sed non dignos fructus: qui dolet tñ de cōmissis. Ille vero agit penitentiam & fructus sed non dignos / qui & dolet & in parte satisfacit. Sed ille facit dignos fructus / q̄ i dolore cordis tātū affligitur per penam: quantum deliquit per culpam: s̄m illud Apoc. xviij. b. Quātum se glorificauit & in delictis suis: tātū date ei tormentum & lucrum. Deut. xxv. a. Pro mensura peccati erit & plagarum modus. **Et ne velitis dicere intra vos: cogitādo. i. Patrem habemus abraam.** q. d. in semine abraę non confidatis quasi ex hoc sit salus: qz non filij carnis sunt semen abraam / sed qui filij dei sunt: id est qui imitātur fidē christi: Roma. ix. b. Chrys. Quid prodest ei quem sordidant mores generatio clara: aut quid nocet illi generatio vills quem mores adornant: Quid profuit cham q̄ filius fuit noe. Auris de terra nascitur: sed nō terra est. Et sequitur: **Delius est vt i te gloriētur parentes q̄ tu gloriēris in parentibus.** **Dico enim vobis. q. d. nolite gloriari:** quia patrem habetis abraam. **Quia potens est deus de lapidib⁹ istis suscitare filios abraę.** Osten debat iohannes lapides q̄s ioseph de iordane transferri fecit: Iosue. iij. a. et. b. Iosue enī duodecim lapides de alueo iordanis fecit exportari: et totidez de terra illuc reponari: In q̄ p̄figurata est excecato iudeoz & illuminatio gētū. Per duodecim enī lapides q̄ de medio flumī ex tracti sūt significant gentiles: qui de p̄sūdo cecitatis in quas emerferāt & quasi de tenebris ad lūm prodierūt: qz cū erāt p̄sūdo in fluxu p̄sūditōis: acceperūt gratiā illuminationis. Per duodecim lapides de sicco i mediū fluminis deportatos / intellige amissa gratię luce excecatos & in p̄sūdo cecitatis vnde gentiles emerferāt / immerfos. Dicit ergo: **Dico enim vobis quia potens ē deus:** Deo enī nihil est difficile vel impossibile. **Uel de lapidib⁹ istis. i. de gentib⁹ significatis p̄ istos lapides.** **Suscitare:** tanq̄ mortuos in peccato. **Uel suscitare:** quia abraā & moyses mortui erāt sine semine & p̄ucos reliquerāt filios: ideo christ⁹ semē suscitauit. **Filios abraę:** vt sint veri filij abraę. Roma. ix. b. Mō filij carnis semē sunt abraę: sed q̄ filij dei sūt. **Iam enim securis. q. d. cito faciatis. Iam enim securi. i. sententia: m. Ad radicē arboris posita ē. Arbor dicitur iudaeus / populus: radix appellat**

Moralit̄ **Me velitis dicere patrem habem⁹ abraam.** Isti sunt q̄ p̄sūdūt in genere suo. **Dee. ix. c. Gloria eozū a partu & ab vtero & a p̄ceptu.** S; si volūt fugere ab ira & ad christū venire / oportet eos venire cū magis ab oziete. i. suum orientē relinquere. j. Cor. xv. f. Caro & sanguis regnū dei nō possidebūt. **Dico enī vobis: qz potēs ē de⁹ de lapidib⁹ istis. i. de peccatib⁹** qui sūt duri & obstinatiōē cordis. **Suscitare filios abraę:** facere iustos: qz ita illud Ezech. xi. d. Auferam a vobis lapides & dabo vobis cor carneū. Ps. Percussit per rā & fluxerūt aquę. Et dñi in paulo impletū est in via damasci de quo fluxit rorēs doc. i. ne. De quo Proverb. xvij. a. Aqua p̄funda verba ex ore vi ri & torrens redūdans sons sapiētę. Job. xxvij. a. Lapis solutus calore. i. paulus / vertit i p̄dicatiōis. Unde significatur per cyphū argenteū qui posit⁹ est i sacco bentamin. Gen. xliij. a. Suscitāt eos autē ad vocem p̄dicatiōis sicut leo. j. Reg. ij. b. Suscitans de pulvere egenū / & de stercore erigēs pauperē: vt sedeat cum p̄ncipib⁹ & solū glorię teneat. **Dos filios suscitatos dñs pascat.** Ps. Dñs pascat me & nō i mibi deerit. **Et erit. i. a. ij. a. Docebit vos vias suas. Balnear et vestit.** **Et Ezech. xv. b. Laui te aq̄ & emūdauī sanguinē tu ex te: & vixi te oleo spūsancti: oleo lēticę: & vestiuī te discolorib⁹. i. varietate virtutū.** Unde Ps. **Assitit regina a detris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate.** Irē p̄ duodecim lapides qui de alueo ponunt in sicco / significant religiof: qui de cursu mūdane voluptatē trāsserūt ad religionem. Unde. j. xij. d. Cum immūdus spūritus exierit ab boie ambulat per loca aridā. Per alios duodecim significantur illi q̄ de sicco religionis ad p̄laturas assumunt propter suā sanctitatem. **Esa. xij. d. Ecce ego suscitabo sup vos medos qui argentū non querat nec aurum velin: sed sagittis paruulos interficient.** **Uel religiosi sunt: qui sunt bene mēsurati & morigeri.** Sed mō p̄tingit illō Chresi. iij. a. Quō obscuratū ē aurū: mutar ē color op̄im⁹: dispersi sūt lapides. i. religiosi in capite omnū platęarum. **Iam enim securi ad radicē arboris posita ē.** Arbor est vnūq̄sq; nō. Ps. **Et erit tāq̄ lignū qd plantatū est secus decursus aquarum.** **Utere. xvij. b. Benedictus qui confidit in dñi & erit dñi fiducia eius: Et erit q̄s lignū qd transplantatū est sup aquas qd ad humorem mittit radices suas: & nō timebit cū venerit**

Ar. 7. qm

Moralit̄

Ezech. 56. f. 77.

Ps. 22.

Ps. 44.

Ps. 1.

b 4 * us. Et erit solū

Euangelij scdm Mattheum

populus: radix appellat extremitas q fuit captiuata sub tito et vespasiano. q. d. sententia del tam e ad h vt radice extirpet gen^o iudeoy: vel radix illi tam ab assyris capti erat. Del se/ curis est chris^o qui tam ortus erat: radix iudeoy/ hierusalē: arbor cerimonis: q oia destructa sūt i captiuitate a romanis.

7.7.6.

De q securis: de q illi. Regi. vi. a. dicit q ferru securis cecidit in aqua. De q est chris^o diuinitas siue aia q descendit ad inferos. Lignu re/ mansit in manu: qz ei^o humanitas cōprehēnsibilis ē: z remāsit i sepulchro. Sz po/ stea ferru supenatauit/ cū dñs eā a mortuis suscitauit. Del ra/ dix adā: arbor gen^o humanū: securis p̄sens calamitas. De q securis nō ē audita i tēplo salomōis. Ah illd satis debet nos terrere: qz tā sustinem^o q̄si efnē dānatōis p̄saglia. Zach. xij. c. Adā exēplū meū ab adā descētia mea. Ecce h. ix. a. Sex viri ventebāt a porta orientali rvas iterū i manib^o eoy. Sex viri/ ser defect^o: Fames/ sitis/ frigus/ q̄st/ i/ firmitas/ mors.

dicem arborū posita est. Om nis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur: et in igne mittetur. Ego quidē

3. Regl. 6. a.

Et erit foliū ei^o vridet: et in tpe siccitatis nō erit folliētū nec aliqñ velinet facere fructū. De q arbor: debet in fide radi/ carū in spe erigi/ in charitate dilatari: in doctrina verborum frondosa: in bonoz spēditate fructuosa. Sicut est p̄dicatio. Deut. xix. b. Si abierit vir cū pximo suo simpliciter ad siluaz ad ligna cēdēda: z securis fugerit manū: ferruqz lapsū de ma nubrio amicu occiderit: ad vnā supra dictarū vrbium fugiet. Securis q̄ ad radicē posita est: qñ homo p̄dicādo fidē defen dit. j. Pet. ij. c. Parati semp ad satisfactionem oī poscētū ra/ tionē de ea que in vobis ē fide z spe. Vel qñ p̄dicator argu it/ q nō seruāt fidelitatē deo. Vel securis/ sententia ē: et tūc ra/ dix est cogitatio/ locutio/ et opus: qz pro his dānabit. Vel si per securim intelligat p̄dicatio: tūc sensus ē. Jam enim securis zc. i. p̄dicatio in p̄mptu est ad arguēdū pro pecca to cogitandis/ locutiōis/ z op̄is. Ecce h. xij. c. Duplicet gla/ dius ac triplicet.

Doralter *

Dis ergo arbor q nō facit fructū bonū excidet. Ecce metuēda p̄clusio. Hora autē sex in p̄dicatōe iohānis. Inrepatō: ibi: Progenies viperarū. Donatio bñfaciēdi: ibi: Facite dignū fructū. Dis/ suasio gloriādi: ibi: Ne velut dicere zc. Atriusqz p̄firma tio: ibi: Dico enim vobis zc. Cōminatio de futuro: ibi: Dis ergo arbor zc. Bēda. Arbor ē gen^o humanū: cui^o rami aliq̄ sūt aridi/ vt pagani icēdio apti: aliq̄ virides sūt sine fructu/ vt hy/ pocrite exteri^o nutidi interi^o vacui: aliq̄ sūt fructuosi sūt venenosi/ vt heretici: q̄ etsi p̄dicādo faciūt fructū/ tñ reddūt mortiferū: aliq̄ faciūt fructū et bonū/ vt catholici q̄ catholice vltūt. Isti excidēt ab ecclia p̄ excomunicatōne/ maxime heretici: aia a corpe p̄ mortē aia z corpe a deo p̄ iudiciū sūam. Daniel. xij. f. Ecce āgel^o del accepta snia scinder te mediū zc. Doralit

Sex notantur in predicatione iohannis

Doralter Tria genera arborum

Dis q̄ arbor q̄ si facit fructū bonū. Sūt tria gene/ ra arborū: de qb^o Judic. ix. b. Vitis/ fic^o z oliua. Vitis p̄lati. Eccl. xlij. c. Ego q̄si vitis fructificauit suauitatē odorū: sua/ uitatē p̄sciētū: et odorē bonę famę. Sz nō pōt dici illd hēte/ re. q. d. Ego plātaui te vineā electā/ omne semē verū: quō cō/ uerfa es i prauū vinea aliena: Per ficū religiosi: q̄ debēt ha/ bere dulcedinē z in verbis z i factis. Cant. ij. c. Fau^o distil lans labia tua sponsa. Dier. xlij. b. Quid tu vides hie/ rmar: Ficus bonas/ bonas valde: ficus malas/ malas valde. Dier^o. Sicut nō inueni meliores q̄ eos qui in monasterio p̄ficiūt: sic nō inueni peiores q̄ eos q̄ ibi deficiūt. De hac fi/ culnea Luc. xij. b. Ecce tres anni sūt ex quo venio q̄res fru/ ctū i ficulnea z nō inuenio: succide q̄eam. Bi tres anni sūt: Cōtinētia/ obediētia/ abrenūciatio p̄p̄teratū. Per oliuā lat/ ei: q̄ debent facere opa misericordię. Sed multi sūt vt salicef infructuosi/ oliuę similes folijs. b. Excidetur in morte. Et in ignē mittet/ gebennę. Hoc dicit ad differentiam arboris bonę: que si excidit a morte/ nō tñ in ignē mittit. An de Job. xlij. b. Lignū habet spē: si p̄cū fuerit rurū vrescit

et rami ei^o pullulāt: Si senuerit in terra radix ei^o z in puluere emortuus fuerit trūcus illi^o rad odorē aque germiabit z fa/ ciet comā quasi cū p̄mū plantatū ē. d. Ego adē bap/ tizo vos. Post habitū sermonē de succēsiōe arboris/ redit ad materiā: z de baptisimo agēs/ modū ei^o exp̄mēs/ z ill^o osten/ dit potētā a quo cō/ minandū sumpserat/ audaciā: P̄t^o tñ su/ am manifestat impo/ tentiā dicens: Ego adē bap/ tizo vos .i. corpa lauō nō pos/ sum tñ a peccis solue

Marcl. 7. a. Luc. 3. c. Job. 1. d. Luc. 3. a

baptizo vos in aqua in peni/ tētia: q̄ aut post me vētū^o ē: s̄ fortior me est: cuius non sum dignus calciamenta portare:

re. e. In aq̄/ tñ nō spū. Sed p̄rarū dicit lucas: qz iohā/ nes p̄dicabat baptismū p̄nitentię in remissionē peccatōis: nō ergo solū in aqua. Sol. Intelligendū est sic qz iohannes p̄uenit suo baptisimo baptismū chris^o: q̄ est in remissionē pec/ catoy. Vel dicit esse i remissionē peccatoy p̄ter hoc qz p̄ni/ tētia p̄dicabat que dat remissionē peccatoy. Stabat autē bap/ tismus iohānis duab^o de causis. Prima p̄ter deuotionē susci/ plentiū. Secunda p̄ter assuefactionem ad baptismū chris^o.

In penitētia. i. p̄ter p̄nitentiā/ vel in signū p̄nitentię. s. Qui aut post me ventur^o ē/ ad p̄dicandū/ ad bap/ tizandū/ ad moriendū: h^o fortior me ē/ et fm deitate z fm humanitate. Qui nō sū dign^o calciamenta portare. Alij dicit. Soluere corrigiā calciamentū ei^o: Marc. j. a. Lu/ cas. iij. c. Job. j. d. Et poruit iohes dicere vtrūqz/ vt p̄tinuo vt tpe diuerso. Vel qz modus loquēdi accipit vtrūqz sensū et nō verba. Tñ Aug^o. Utilis ē modus z memorię cōmēdan/ dus q̄ dicit hie z ab alijs euāgelistis: cui^o nō tñ alia sūt ver/ ba sed sentētia/ vt. i. plurib^o narratib^o eandē rem nō arguat mēdaciū si ab altero discrepauerit: qui modus pōt exēplo euā gelistaz defēdē. Per calciamentū significat euāgelis: qz loq̄t de pelle mortua. i. morte chris^o. Itē qz munit pedes. i. affec/ tum z intellectū. Dicit qz: Qui nō sum dign^o calciame/ ta portare. i. euāgelij sacra verba circūferre. Se autē indig/ nū dicit: qz nō est ad hoc deputat^o: sed apostolis est cōmissū istud officiū. Dign^o tñ erat ex merito etsi nō ex officio: qz nō erat apostolis inferior. Allegorice. Calciamentū est incar/ nationis mysteriū. Ps. In idumēā extendā calciamentū me/ um. Deut. xxxij. d. Ferrū et es calciamentū ei^o. Vñ venit ad nos calciata diuinitas. Et nota q̄re dicit calciamentū: Cal/ ciamentū enī fit de pelle aialis mortui. i. de vetustate nostrę mortalitatē. Chres. iij. a. Vetustā fecit pellem meam. Corri/ gta est mysterij ligatura. Solea p̄ quā terrena: id est terrenas p̄gnalitates calcavit/ fuit gloria immortalitatē post resurrectio/ nem. Chris^o resur/ es ex mortuis tam non mort. Filis quo Ro. 6. b. hęc solea assuit calciamentū/ fuit ipsa resurrectio. Ps. Exur/ ge gloria mea: exurge psalteriū z cithara zc. Subula q̄ facta sūt forania vt possēt intrare fili/ angustia passiōis. j. xix. c. Facili^o est camelū intrare p̄ foramē acus zc. Seta p̄ quā in/ tronissum ē fili/ potētā diuinitatē: per quā qñ voluit resur/ rexit. Prātem habeo ponēdi aiām meā z iterū sumēdi eam. Job. 10. d. Cultell^o cū quo p̄cisa sūt supflua ab hoc calciamentū/ opatio spū sancti: q̄ carnē ei^o ab omni labe mūdauit. Luc. j. d. Ad enī in ea natū est/ d spūscō est. Forma ad quā factū est illud calciamentū/ fuit formatio adē: Vñ sicut ille de terra pura: sic iste de pura vrgine. Ps. Veritas de tra orta ē. Sutor/ pat/ cui chris^o obediuit: sicut sutor disponit d suo calciamentū fm suā volūtātē. Phil. ij. a. Ch^o fact^o est patri obediēs vsqz ad mortē: mortē aut crucis. Sensus q̄ est: Qui nō sum dign^o zc. i. nō sufficio mysteriū incarnatiōis enodare. Esa. liij. c. Generationē eius q̄s enarrabit: Et h^o dicit iohannes se excusando. q. d. Cui^o nō sū dign^o zc. i. nomē sponsi nolo mihi vsurpare: nec spōsus volo credi vt dicit: s̄ amic^o sponsi.

Allegorice Ps. 59.

Ro. 6. b. Ps. 56.

Job. 10. d.

Ps. 54.

Doralit Qui nō sum dign^o zc. Calciamenta sunt temporalia. Debet ergo dicere p̄dicator: Non competit di/ gnitati meę portare hmōs calciamenta. Eccl. xlvj. d. Samu/ el pecunias z vsqz ad calciamenta ab omni carne non accepit. * Luc. 7. a. Nolite

Doralter

Dos em erat vt si ds ea q sibi iure ppinqtatis copeteret in vxore accipe nollerit ille ei calciamēti solueret q ad hac spōs iure ppinqtatis accederet. Alit. Calciamēta sē exēpla patrū no ui z veteris testamēti. Deut. xxxij. d. Ferrū z es calciamēti ei. Cortigia / p cordia vtriusq testamēti. Est q sensus: Nō sufficio p cordia vtriusq testamēti enodare. De bis calciamētis Cant. vij. a. De pulchra sē gressus tui i calciamēti filia pncipis. Dicit. ij. c. Prohibe pedē tuū a nuditate.

Luc. 3. c. **Doraliter** * Luc. x. a. Nolite portare facculū neq perā neq calciamēta. a. g. p. se / discrete tūe: b. Vos baptizabit: qz a pctis scificat. Baptizat autē christus in vbo / vel i se / vel i forma baptismi / vel in vbo p dicationis / vel in uocatio / ne trinitatis. c. In spū sctō z igni. i. i spū sctō qui ē ignis in quo fit inflammatio ad bonū. Vel / In spū sctō: in baptismo. d. Et igni / triplici: amoris / tribulationis / et purgatorij. De pmo: Luc. xij. f. Ignē veni mittere in terrā z qd volo nisi vt ardeat: De secundo Ps. Igne me examinasti. Thren. j. e. De excelso misit ignē i ossib' meis z erudit me. De tertio. j. Cor. iij. c. Salū erit sic tū quasi p ignē. Vel p spū / gra baptismalis. Per ignē / ignis purgatorij: vbi purgabit qd h nō purgat. Et q necessaria ē. p pēta amoris male accedentis: ignis q terret. nē pctm timoris male humillantis.

Ipse vōs baptizabit in spū sctō z igni. Cuius ventilabrum in manu sua: et per mundabit aream suam z congregabit triticum suū in horreum: paleas autē comburet igni inextinguibili. Tūc venit iesus a galilea in iordānem ad iohānē vt baptizaret ab eo. Iohannes autē prohibebat eū dicens: Ego a te debeo baptizari: z tu venis ad me.

Area ē pntētia. Vex ē area ornā vel arena hiebusel. i. pculcatū p pctm. ij. Reg. vlt. d. Ventilabry ē pntētia. Ps. In ps. 43. te inimicos nostros ventilabim' cornu. Triticum / sunt virtutes. Job. v. a. Cui' messem famelico comeder. In eodē. d. In abundantia ingreditis sepulch' / sicut inferē aceru' tritici in tpe suo. Paleę sūt pctā. Bese. xliij. c. Paleę qz et sēnt plurimū est apud nos.

ret igni inextinguibili. Tūc venit iesus a galilea in iordānem ad iohānē vt baptizaret ab eo. Iohannes autē prohibebat eū dicens: Ego a te debeo baptizari: z tu venis ad me.

Aliter. Area ē scrip / tura: in q gedeon. i. B plat' excuriebat triticum: Judic. vij. b. Esa. xxx. e. Dicit' migma comedit sē in area ventilatū est. Ventilabrum / stūdiū vel p dcatio. Triticum / moralis

Luc. 3. c. **Doraliter** * Luc. x. a. Nolite portare facculū neq perā neq calciamēta. a. g. p. se / discrete tūe: b. Vos baptizabit: qz a pctis scificat. Baptizat autē christus in vbo / vel i se / vel i forma baptismi / vel in vbo p dicationis / vel in uocatio / ne trinitatis. c. In spū sctō z igni. i. i spū sctō qui ē ignis in quo fit inflammatio ad bonū. Vel / In spū sctō: in baptismo. d. Et igni / triplici: amoris / tribulationis / et purgatorij. De pmo: Luc. xij. f. Ignē veni mittere in terrā z qd volo nisi vt ardeat: De secundo Ps. Igne me examinasti. Thren. j. e. De excelso misit ignē i ossib' meis z erudit me. De tertio. j. Cor. iij. c. Salū erit sic tū quasi p ignē. Vel p spū / gra baptismalis. Per ignē / ignis purgatorij: vbi purgabit qd h nō purgat. Et q necessaria ē. p pēta amoris male accedentis: ignis q terret. nē pctm timoris male humillantis.

Cui ventilabrum: id est discretio iudicij: In manu sua. i. in p dcatō: vel in filio. Job. v. d. Oē iudiciū dedit filio. Dicit. xv. b. Dispōgā eos ventilabro in portis terre. Ventilabry est instrumentū in q grana a paleis excuriunt. Et p mundabit. i. pfecte mundabit. Quotidie enī mundat p verbū suū. Job. xv. a. Jam vos mūdā estis. p p sermōnē quem locur' sū vobis. Per tribulationē. Aug'. Ad lima ferro: qd for nar auro: qd flagellū grano: hoc tribulatio iusto. Per fletū.

Ps. 50. Ps. Asperges me dñe hisopo z mūdabor. Sed non pfecte mūdā: s' i futuro iudicio erit pfecta mūdatio: qñ sepabit malos a bonis. Thren. iij. c. Facies dñi diuisit eos. b. **Area** suā. i. ecclesiā i q grana sunt cū paleis. Et bñ dicit' suā: qz cmit cū sanguine suo p cioso. i. Cor. vij. d. Empti estis p dcatō magno. **Et congregabit tritici suū**: qd modo est i plurib' locis dispsum. Ps. Dispōdes israel congregabit. Triticū dicit' bonū: qz p dcatō z imobiles a fide / speiet charitate. **In horreum. i.** in celeste habitaculum. **Paleas autē**: id est malos qui sunt paleas: qz sunt sine fructu bonorū operū: leues spū exufflate. i. aliquo verbo malo. Vel q vito ianis glorie captiunt: z sūt aridē z deuotioē z cōpassione. Eccl. vij. a. Nō te extollas i cogitatioē aīp tuę velut taurus: ne forte elidat virt' tua p stulticiā z folia tua comedat z fructus tuos pdat z relinqt' velut lignū aridū i heremo. **Comburet igni inextinguibili**: dicitur: qz nō oīno extinguit qd punit. Ps. Vires depascet eos. Vel p passioē: qz ille ignis nō extinguit. Esa. vlt. g. Vermis eoz s' i moztē z ignis nō extinguet. **Inextinguibili**: dicit' ad dīferētiā illi' de quo dicit' Igne me examinasti zc. Ille enī p pterita tribulatioē nō sentitur.

Ps. 146. **Allegorice** **Cui** ventilabrum. i. excōmunicatio. Dicit. xv. b. Dispōgam eos ventilabro in portis terre. **In manu sua. i.** in ope. Debet qñ seruare q lat' excōmunicatio nē suā quā fecit: vt nō loquat' cū excōmunicat'. Eccl. xxxij. d. Cui' edificās z ali' destrūēs: q vilitas in vtriusq: **Et mundabit areā suā. i.** ecclesiā a sordib' pctōy z meretricibus z alijs pctōib'. Dicit. xij. a. Erūt qñ nubes matutina: z sicut matutin' ros pterfēs: sicut puluis turbine rapt' ex area et sicut fumus de fumario. Malach. iij. a. Sedebit p fians et emūdās argentū suū: z purgabit filios leui: Dicit de plato. **Et congregabit tritici suū in horreū. i.** ad p dcatōē in ecclesiā suā. **Paleas autē comburet. i.** comburēdos **Aliter** dicit. **In igni inextinguibili** in inferno. Item aliter.

vel mysticus sensus. Paleas sūt / vel figurę. Dicit. ix. a. Area z torcular nō pascet eos z vinū mentes eoz: Loquit de iudicij. Esa. lxi. c. Si dederō inimicis tuis triticū tuū. i. moralē sensū iudicij. j. xij. a. Apostoli fricabāt spicas. i. spūales sensū de nudabāt a palea sctas itelligētē. Trē Alit. Area / vter' vtriusq: nalis: De q Judic. vij. g. Pōnā vell' / Blang in area / si ros in vellere solo fuerit zc. Id est christ' in vtriusq. Triticum christus. Job. xij. d. Nisi granū frumētū cadens in terrā zc. Paleas / ventalia maris: vel etiā tribulationē z dolores eius: q ipse remouit. **Tūc venit iesus**: qñ iohānes p dcatō et baptizabat: qñ i. iesus erat triginta annorū / et tredecim dies habebat. Anno autē reuoluto eadē die mutauit aquā in vñi. Et sequēt' pascha iohānes ē in carcerat': et in alio āno reuoluto decollat': Et in pascha pmo christ' crucif'. Sic dicit' fin Eusebiū z alios scōs vixit p triginta duos ānos z dimidiū. i. a natali vsq ad pascha. Scdm Chrys. vixit p triginta duos ānos z dimidiū. Dicit q: Tūc / qñ. i. iohānes baptizabat z p dcatō: **Uent iesus**: q diu latuerat. **De galilea. i.** a nacareth: **In iordāne**. Venit autē vt baptizā iohāns p dcatō: vt ei robur z auctoritatē pberet: vt omnē iusticiā impleret: vt aquas scificās in lauacro scificis aduentū visibilē ostēderet: vt nemo quantūcūq sanct' baptizāti gratiā supflūā reputaret. **Ad iohānē vt baptizaret ab eo**: dñs a seruo: maior a minore. Nullus q dedit' nē inferiorē. Dicit autē qdā q tunc incept' sexta etas: qñ. i. christ' baptizāt' ē. Alij dicit' q incept' ab ipso iohāne. ppter illud: Lex et pphetę vsq ad iohānē. Scdm autē alios ab in carnatiōe dñi: vñ cōputam' ānos ab incarnatiōe. Scdm alios a passioē: vt tūc amora r dōmpha simul currāt sexta et septima etas: que tūc pmo incept'. Scdm Eusebiū autē cū fere oēs moderni p ficiūt / a pmo anno tyberij cęsaris. i. a. xv. anno etatis domini. Nota autē q est baptismus in verbo. Multiplex baptismus

In aq. Job. lxxa. Nisi qd renat' fuerit ex aq et spū zc. **In spū.** Act. j. a. Iohānes qdē baptizabat aq: vos autē baptizā bñmi spū sctō. **In igne. i.** in p sēnti tribulatione. Esa. liij. b. Si abluerit dñs sordes filiar' sion i spū iudicij z spū ardoris. **In morte.** Luc. xij. f. Baptisma habeo baptizari zc. **Mo** ralis. **Christ'** pmo p dcatō venit ad baptismū: sic quibet debet se p sū lauare lachrymis p niteatē z tūc p dcatō. **Ana** / careth galileę venit: sic p dcatō: florē mūdā debet relinqre: qui bñ dicit' galileę qz deciduus ē. Dicit. xlvij. b. Date florē moab. **In iordāne** / sicut iudicij: vt quibet iudicet se / ipsū p pnam. Ps. Fecit iudiciū z iusticiā zc. **Ad iohānē. i.** ad grām del. **Ut baptizaret ab eo**. Per baptismū christ' p dcatō: p baptismū iohānis actua designat. **Uterq vult ab alio baptizari**: qz actua p cōtēplatiuā mūdatur. **Iohānes autē prohibebat eum / p humilitate** / **Dicens: ego a te deb eo baptizari**. Glo. ab originali mūdari. Sed ptra. Triticus fuit z i vtero scificatus. Sol. Scdm illos qui dicit' q idem est originale et fo / mes: sic intelligitur ab originali mūdari: quia magis z magis

Ps. 118. **Aliter** dicit. **In igni inextinguibili** in inferno. Item aliter.

b 5 s fomes credendus est

Euangelij scdm Mattheum

Si fomes credat... ab homine debilitari. Vel ab originali mundari... quo ad pena debita...

De cōse. dlf. 4. e. p. aquam

Tres gradus pfecte humilitatis

Tredectm gradus humilitatis fm Berh.

Doraliter

Dystice

Doraliter

Proprietates columbe

Sic enim decet nos. i. me et te: c. Implere oem iusticiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem iesus corde se maloz et non se prestare qlli: hic dicitur sufficiens/et omi iusto necessari. Secundus est subdere se qlli nec pferre se minor: et hic dicitur ab hndas. Tertius est subdere se minor: q est ois iusticia. Hic impleuit chris. Et h dicitur sup ab hndas. Un die: Sic em docet nos implere oem iusticiam. i. supm gdu humilitatis. Hic autem Berh. ponit tredectm gradus humilitatis. Primus est corde et ope humilitate pcedere defitis i fra oculis siue aspectib. Secundus pauca et rationabilia loq. Tertius est non esse facilis in risu. Quartus taciturnitas vsq ad interrogacione. Quintus tenere comunem regulam monasterij. Sextus credere et pnudare oibus se vilioze esse. Septimus ad oia se indignu et inutlle pferri et credere. Octavus humilis pfectio pctozu qm debet et cui debet. Non in duris facilis obediencia. Decimus i asperis hilaris parietia. Undecimus cu omni obediencia subdi oibus. Duodecimus i ppla non habere voluntate vel no amare. Tredectm se oi tēpore custodire ab oi pcto timore dnt. Tunc dimisit eu i. pferit. Baptizatus autem iesus pfectim sine mora. Ascendit de aq. In h apparet q no in alto liquore q in aqua debeat fieri baptismus. Sz obicitur hretici si gra spū sancti mndat inter qd necesse est aq tinctio. Sol. Quia hō ex duob pstat: corpe. s. et anima: et vtrūq coramnatū est p pctm: vnde aia spū sancto et corp aq debet lauari. Doraliter. Sic homo post baptismū pcedit dicationis vel lachrymarū statim debet ad cultū virtutū condescendere. Qui enim mollis et remissus est in opib suis/ frater est sua opera dissipans: Proverb. xlvij. b. Vel pfectim de aqua voluptatū debet pedē retrahere: Et h est pfectim pscendere de aq. Et ecce apti sūt ei celi. Ad istam quidam fulgor: respēdit sup christū: et duravit qdū vox duravit. Ape ritur aut celi p secretoz reuelacionē/ vt stephano/ paulo/ iohanni: per aptionē aditus/ vt in ascēsiōe: per splendore/ vt h. Mystice autē: qz renatus/ patet adit. Et vidit spiritū dei: iesus vidit et baptista: Joh. j. e. Descēdentē sicut columbam: id est in specie columbe. Grego. In columba spiritus sanctus apparuit: quia non veniebat vt fam fm celū peccata pcuteret: sed adhuc per māfuetudinē toleraret. Doraliter. Quia q baptizati sunt p verbū dei vel per la chrymas debent esse colūbini. Cant. ij. c. Colūba mea dilecta mea. Columba enī sine felle est/ per māfuetudinē. Job. v. a. Virum stultū interfecit iracūdia. Irē non ledit ore. Vle/ re. ix. c. Sagitta vulnerās lingua eoz. Neq vnguib: Ecce innocētia. Irē mimas auctulas nō innadit: In quo probibetur rapina. Irē puro vesicif grano: Ecce abstīnētia. Irē alienos pullos tanq suos fouet et nutrit: Ecce charitas. Irē gemitū dat pro cantu: Ecce cōpunctio. Irē sup aquas sedet vt vīsa vmbra accipitris fugiat/ Ecce sollicitudo. Et ecce vox de celis dices. Aug. Hec vox nō vt et indicet quod nesciat: sed q auditozib pfiat. Rab. Spiritus in colūba: filius in hoie: pater in voce: ita trinitas pfecta baptismū psecrauit. Ecce demonstratiue ad hoies. Hic singulārīter discretionē impoztat. q. d. hic et non alius: in Est filius me/ substantialis. O dilectus: qz vnicus: qz p oia bon. In q mibi cōplacui. i. bñ placitū meū pstituit. i. p quē volūtate meā implere dispōnit: salutē. s. humani gene-

ris. Prius enī in adā mibi displicuit. Gen. vi. b. Dentet me fecisse hoīem. Loqf aut metaphozice ad similitudinē pctoris: qui cū videt picturā suam bonā et pulchram placet ei. In euāgelio naqareoz legif hęc vox fuisse: Expectabā te fili mī in pphetis vt in te spūs me/ reqdeseret.

deī descēdentē sicut colūbā: et venientē sup se. Et ecce vox de celis dices: Hic est filius me/ dilectus: in quo mibi cōplacui. Capitulū. III. Tunc iesus ductus ē in desertū a spū: vt tēp-

mea. Ibidē. lxij. b. Vocaberis volūtas mea in ea et terra tua inhabitabilis: qz cōplacuit dño habitare i te. i. Cor. vij. f. Qui sine vxore ē que dñi sūt cogitat: quō placeat deo et.

Tunc iesus ductus ē in desertum. Expo. Ca. III. tū et. Post baptismū christi subligit euāgelista de temptatiōe eius/ vt rectū ordinē puerfadi nobis ostendat. Hō post acceptā grām spū sancti dolēs se diabolus derelictū acrius insurgit. Un Eccl. ij. a. Fili accedēs ad seruiturē dei et. Agit aut in h caplo: Primo de ieiunio et de temptatiōe christi. Secdo de recessu in capharnasū audita incarce ratiōe iohānis. Tertio de vocatione petri et andree/ iacob et iohānis. Quarto de curatiōe mltorū et circūitu galilee. Pz terminat aut matthe/ multa et non psequit rectū ordinē. Nota tñ q fm rectū ordinē post temptatiōem quadā die dixit iohannes vidēs iesum ambulantē: Ecce agn/ dei: et securi sunt iesum andreas et quidam alius discipulus iohannis. Postea andreas duxit fratrē suū simonē ad iesum. In crastinū rediens iesus in galileā vocauit philippū. Philippus aut adduxit ad iesum fratrē suū nathanaelē. Ducunt idē est ordo historię apud oēs: sed deinceps variat. Quidā enī sicut Amosius et alexādrinus et eusebi/ et theophilus antiochen/ dicūt dñm post temptatiōem statim pdicasse aperte et discipulos congregasse. Sed cōmunior opinio ē quā tenet ecclesia/ q dñs post baptismū suū anno reuoluto eodē die puerit aquā in vnum in nuptijs architrictini: et in pascha sequēt post miracula ascendit in hierusalē et eleat ementes et vendentes de templo: Joh. ij. b. c. Et tūc venit ad est nicodemus. Deinde rediēs in galileam vocauit quosdā discipulos et docuit et miracula qdam fecit: sed non ita publice: nondū enī erat iohānes incarceratus sed baptizauit in ennon: vt dicit Joh. iij. c. Sz paulo post incarcerat/ ē iohannes: et tunc cepit iesus publice pcedicare. Et ambulās secus stagnū vocauit petrū et andrē/ iacobū et iohannē. Et hęc sūt secūda vocatio de q agit Luc. v. b. Triplex enī fuit vocatio apostolorū. Prima fuit i cognitiōe/ secūda fuit i familiaritatē: tertis i discipulatu: de q agit Matthe/ j. eodē. v. et Marc. j. b. et Lucas. v. b. In pascha sequēt fuit iohānes decollat/ et i alio pascha dñs crucifigus. Et h ē ver/ ordo euāgelice historię. Dicit q: q tūc/ statim post baptismū: r/ ductus ē iesus: ductus nō coactus. Marc. j. b. dicit/ Expulit. Lucas. iij. a. Agebat spū. Dicit/ theus dicit hic/ ductus est: In quo ostendit q indiuisa sunt opera trinitatis. Expulsus enim est potestate patris: ductus sapientia filij: agebat benignitate spū sancti. In desertum: ad literam: In illud qd est inter hierusalē et hiericho vbi ille incidit in latrones: Luc. x. e. A spiritu sancto. At temptaret a diabolo. Non dicit vt diabolus te/ ptaret. Valus enī angelus homini daf ad exercitiū vt exerceatur homo: nō vt diabol/ exerceat: Tēptatiō enī passiva placet deo: vt. s. homo exerceat. Doraliter. Hic ē ordo recte puerfatiōis: vt post acceptā spū sancti gratiā seculū deserentes/ in desertum claustrī veniamus: quia qñs dicat desertū ē mūdo: tñ in veritate est padisus et hoz/ delictarū. Esa. li. a. Donet desertū ei/ quasi delicias et solitudinē eius quasi hoz/ tum dñi. Hiero/.

Doraliter

De cōse. dlf. 3. c. fi. Dlf. 19. c. scdm

A

Joh. 5. a.

Doraliter

Doraliter * tum dñi. **W**ero. **O**ppidū mibi carcer ē solitudo paradisu. In deserto autem solent queri tria: Flores/arbores/ bestie. Flores sunt virtutū & bonorū operum fragrantie in clastro. **Eccj. xxliij. c.** Flores mel fructus honoris. **Eccj. xxxix. b.** **O** audite me diuini fructus: & q̄si rose plantate super riuos aquarum fructificate: q̄si liban^o suauiatē odo...

Marci. 1. b. liban^o suauiatē odo. **Z**ue. 4. a. rī habere: florete flores q̄si lilium & date odorē: et frondete in gratiā. Arbores alte sunt virtū excellētissimi vtq̄. **Eccj. xxliij. b.** Quasi cedr^o exaltata sūt i libano. Sed nota q̄ arbores q̄ sūt secus vīā dñificātur in folijs & fructib^o. **P**s. Extermiāuit eam aper de silua & singularis ferus depastus est eam. Bestie sunt virtū clastrales. Primo q̄ venant. **Eccj. xliij. c.** Venatio leontis onager i heremo. Secūdo: q̄ ē indomabilis: sic et religiosus nō curat de adulatiōe mūdāna. Item fugit boies. Fuga autē tria bona facit. I. familiaritatē dñi: libenter vident ipsum hoies: pulchriorem puerionē habet. Tertio: quia corpus negligit: nō curat bestia vbi faciat. Quarto: pulchram pellē habet. I. conuersationē. **I. Def. ij. c.** Conuersationē vestrā int̄ gētes habētes bonā. **Cant. vij. a.** Pulchri sūt gressus tui i calciamentis filia dñicis. Quidā autē i hūc desertū cōpellit̄ irare timore mortis vel inopiē: q̄dā ducunt̄ ppria voluntate boni ppositū psequentes: quidā spiritu dei agunt̄: qui de die in diē crescūt in virtutib^o.

Uare dñs punitatē reprimi. **P**s. 54. **U**are dñs punitatē reprimi. **P**s. 103. **R**atio vtilis ad multa. **P**s. 25. **R**atio vtilis ad multa. **Eccj. 36. d.** **R**atio vtilis ad multa. **P**s. 49. **R**atio vtilis ad multa. **Ad litteram**

Uare dñs punitatē reprimi. **P**s. 54. **U**are dñs punitatē reprimi. **P**s. 103. **R**atio vtilis ad multa. **P**s. 25. **R**atio vtilis ad multa. **Eccj. 36. d.** **R**atio vtilis ad multa. **P**s. 49. **R**atio vtilis ad multa. **Ad litteram**

eni agit s̄ gula: q̄ nifi hęc p̄ refrēne/ frustra s̄ alta laborat. Quarto ab hoste quē deuincit. I. diabolū & carnē. **W**ero. **M**ibil vilius q̄ a carne vincit: nihil gloriosius q̄ carnē vincere. Quinto a multiplici ei^o effectu. Fugat enim diabolus sicut fames lupū de nemore. Et multa alia q̄ infra dicent̄.

Et accedēs tempator. I. diabol^o cul^o ficū est tēptare. **U**are etiā vīū tēptat. **U**are Chrys^o. **T**ēptatus autē ē chris^o fugētiōe tñi nō p̄sensu vel delectatiōe. **U**are Prouer. xxx. c. **T**ria sūt mibi difficilia rē. vīa colubī suū petrā. I. chris^o. **E**t accedēs in specie humana: **E**t dixit ei: si fili^o dei es. **T**ēptabat ad deiciēdū: & explorabat ad sciēdū. **U**ouerat autē venisse in mūdū p̄ centū angelorū: p̄ aduētū magorū: p̄ iohānis testimoniu: & p̄ p̄s vocē in baptisimo: sed factu sup̄bie discedit eū ei^o infirmitatē cernit. **E**t dicitur vt lapides isti panes sūt. **M**ora q̄ diabolus suadet releuare esuriē: nō q̄ curet salutē: sed vt cognoscat virtutē. **U**are Chrys^o. **O** esuritis diabolus: post q̄draginta dies sentit esurire: et q̄draginta dieb^o te iunare nō intellexit: **M**ā sicut esurire hoies est: sic p̄draginta dies ieiunare & nō esurire hoies nō est. **D**oraliter. **D**iabolus suadet p̄dicatori vt doceat lapides. I. cōminatiōes emolliē pp̄ t̄pale emolliētū. **P**rouer. xx. c. **S**uauius est hoī panis mēdaci. **U**o dō enī vrsi sūt in panes: nec inuenit lapis quō pcutiat p̄cor. **S**i lex adducit: certimonialia sūt: tā celsauefit. **S**i p̄phēta: ad p̄nā obligat: nō ad culpā. **S**i euāgelis: p̄silium ē: nō p̄ceptū. **I**ob. xij. c. **V**ersi sūt ei lapides fundē in stipulā. **U**el lapides sūt austeritas penitentiē. **D**iabolus dicit ad religiosū: satis fusti i p̄uentu: si fili^o dei es: vade i infirmariā ad recreandū. **U**are liban^o p̄uertit in chermel & chermel in saltū. **C**hermel mollicies vel delitig: per saltū sterilitas. **U**are filij isrl̄ p̄cupierūt carnes in deserto: & delitias i religioē. **U**el in bono. **S**i fili^o dei es rē. **L**apides in panes vertit: q̄ austeritatē penitentiē sustinet̄ bilariē. **Eccj. xxxv. b.** **I**n oī doro hilarē fac vultū tuū. **I**ob. ix. b. **M**illarē datorē viliti deo. **I**n lapides in panes vertit: q̄ dura verba patient implet: vt habet **Z**ech. iij. d. **S**aturabit opprobriū. **Q**uā infirm^o nō potest sumere panē: tūc timet̄ de morte: Sed nō est mō q̄ emolliat multitudines lapidū. I. q̄ solent p̄ verba sacre scripture illos q̄b^o derrahit. **Eccs. xj. a.** **D**itte panē tuū sup̄ trās euntes aquas. **D**asticat iste panis: q̄n docet quid tenendū q̄d faciēdū. **I**n ventre trahit: q̄n tenet̄ memoris. **D**ecoquit: q̄n per feruorē charitatē digerit. **Eccj. iij. c.** **U**are p̄cepit dñs cogita illa semp. **A**ssimilat̄ p̄ sanctorū imitationē. **T**ertio lapsos in panes vertit: q̄ lapides domorū mutat in elemosynas. **U**are **Q**ui respondens dixit: scriptum est: **D**eut. vij. a. **N**ō in solo pane viuūt hō. **I**ntentiō moysi in v̄ verbo fuit: q̄ iudē credebāt q̄ dñs nō posset eos saturare nisi pane materiali. **S**ed moyses dicit: q̄ in solo verbo pōt dñs p̄curare eis alimēta. **N**ota autē q̄ dñs nō v̄it p̄tate: sed scripturay auctoritate: docēs nos magis doctrina q̄ miraculis pugnare. **S**ed i oī verbo q̄d p̄cedit ab ore dei. I. de filio vel in b̄p̄iacito dñi: q̄b^o manifestat̄ p̄ scripturas: q̄ sunt os p̄ q̄ dñs loquit̄. **D**ñs autē noluit mutare lapides in panes pp̄ tres causas. **P**rima ē vt diabolo lateret ei^o diuinitas: q̄ si cognouissent nunq̄ dñm gl̄ie crucifixissēt. **I**ob. ij. b. **S**eclūda: vt doceret nos opa bona/ malis et maxie talib^o q̄ nihil inde p̄ficiūt abscedere. **I**ob. vij. a. **N**ō sūt margarite p̄cadendę aī porcos. **T**ertia ē vt nihil ad impiū diaboli faciam^o. **D**oraliter. **S**ed i oī verbo rē. **D**s dei p̄dicator. **U**ere. xv. **D**s. **S**i sepauerūt p̄ciosū a villi q̄si os meū est. **T**riplex p̄bū de/ bet exte de ore ei^o. I. p̄bū p̄fessionis p̄corū & laudis. **D**e hac duplici p̄fessione **P**s. **C**ōfitebim̄ tibi de^o cōfitebim̄. **S**ecūdu ē p̄bū oīonil. **U**are seq̄t̄: **E**t iuocabim̄ nomē tuū. **T**ertiu ē p̄bū correctionis. **U**are seq̄t̄: **M**arrabim^o mirabilia tua. I. vindi/ ctas alijs commūdo. **D**icitur autem os dñi verbum patris. **C**ant. j. a. **O**sculet̄

Deut. 8. a. Luc. 4. a. De offi. ordi. c. inter cetera

Doraliter

Esa. 29. f. Numeri. 11. 2.

Dñs nō voluit mutare lapides in panes pp̄ter tres causas

Doraliter

P. 74.

Item q̄nq̄ de causis comendatur

Euangelij scdm Mattheum.

Cap. i. a. Osculet me osculo oris sui. Scriptura sacra. Esa. xxx. a. Os meum si interrogastis. Predicator. Matthe. xv. d. Si sepaueris preciosum a vili quasi os meum eris. a. Tunc post primam temptationem licet non statim. Hec enim temptatio ultima fuit hi-

Ps. 90.

Ps. 90.

Ps. 112.

Ps. 90.

Doraliter

Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem: et statuit eum supra pinnaculum templi: et dixit ei: Si filius dei es mitte te deorsum. Scriptum est enim: quia angelis suis mandavit de te: et in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum: ut nihil mali habeas. Nota quod diabolus parte scripturae quae pro se videtur inducit: et quae contra se omittit: Tacet enim: Super aspides et basiliscos etc. Nota aliter quod ille psalmus partim puenit membris: partim capiti. Doraliter hoc puenit viris sanctis: quorum pedes sunt affectus: lapis offendiculum temptationis: in qua viri sancti custodiuntur ab angelis. o. Aut illi Iesus rursus: scriptum est: Deut. vi. c. A quo profert omnia testimonia ut secundum legis sacramenta confirmaret. p. Non temptabis dominum deum tuum. q. d. tu suggeris mihi ut temptem deum: sed non acquiesco: quia homo sum. Et homini dicitur: Non temptabis dominum deum tuum: Eccl. xviij. c. Moli esse quasi homo qui temptat deum. q. Iterum assumpsit eum diabolus. Hec temptatio ordie pcessit: sed preposere narrat. Nota impudens diabolus: qui et si victus est non tamen cessat: quia tamen non potest de vno victo temptare: saltim de alio.

In montem excelsum valde. Locus temptationis conuenit et vitio de quo temptat: quia auaricia et ambitio semper alta petunt. i. Timoth. vi. d. Præcipe diuitibus non alta sapere. Doraliter. Nota quod multi tulerunt Iesum. Marta et Ioseph tulerunt eum in egyptum: quando predicatores vadunt predicare nomen filij dei. Idem spiritus sanctus fert vel ducit in claustrum Iesum: id est spiritus hominis in claustrum. Item asinus fert Iesum in hierusalē: quando ille qui fuit asinus. i. peccator et stolidus fit dominus lumentum et pmittit se domari dicens: Ut lumentum factus sum apud te et ego semper tecum. Item diabolus fert Iesum super pinnaculum templi ubi erat cathedra scribarum et illorum qui docebant populum: quando aliquis subannatur in magistrum ut voce ab hominibus rabbi et ut habeat primos recubitus in cœna et saltationes in foro. j. xxiij. a. Super cathedram moysi etc. De talibus dicitur: Tulerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum. Item diabolus fert Iesum super montem excelsum. Mons excelsum episcopatus vel alia magna dignitas: ubi diabolus defert Iesum cum ambicio honoris vel diuandis et glorandi fert hominem vel spiritum hominis in speculam dignitatis. Alij portant in utero cum matre: qui humilitate fidem habent humilitate interiore et exteriori: facientes amarum penitentiam. Item alij portant in brachijs cum symeone: qui faciunt opera misericordie. Et ostendit ei omnia regna mundi: sicut moysi ostendit dominus in momento totam terram promissionis: Deut. viij. a. Vel ostendit ei in terram depergendo: ut faceret geometrici: vel verbaliter ostendit ei loquendo: omnia regna mundi et omnia cupiditabilia: et ostendit ei quod diuaretur per totum mundum. Chrysostomus dicit quod solas partes terre in quibus vnusquisque regnum possidet erat ostendit. Sicut si aliquis super montem dicat: ecce ibi roma: non ipsam ostendit: sed partem terre in qua posita est. Similiter franciam lombardiam et alias terras. Et gloriam eorum: diuitias: delicias: et honores. Et dixit ei: Hec omnia tibi dabo: non quod habere possit: sed de arrogancia hoc dicit: Chrysostomus. Et si alius mentiebat omnia esse sua: apud se tamen sciebat quod non. Si cadens adoraueris me. Notabiliter dicit cadens: non enim potest adorari sine casu. y. Hec: ut superiorem. Dicit nimirum sibi diabolus diuinum cultum usurpare: qui ab initio se volebat similem deo facere. Esa. xliij. d. Ero similis altissimo. In temptatione autem christi nostra temptatio signatur: quia triplici gladio nos impugnat diabolus: gula/auaricia/superbia. Chrysostomus. Diabolus habet apud se tria regna: de quibus se lactat. Hec expansa sunt super omnem terram: ut que quid euaserit de rebus gula: incidat in regna inanis glorie: et quicquid euaserit de rebus inanis glorie: incidat in regna auaricie. Esa. xliij. c. Et erit qui fugerit a facie formidinis: cadet in foueam: et qui se explicuerit de fouea tenebit laqueo. Item est ille ternarius infustus qui transit coram bella. iij. Regi. xij. b. In quibus nullo fuit dominus: ubi ita dicitur: Ecce dominus transiit et spiritus fortis et gradus subuertens montes et conterens petras: in quo honor mundi notatur: non in spiritu dominus: et post spiritum comotio gula vel luxurie. Venter enim et genitalia sibi sibi vicina: ut dicit Hieronymus. Non in comotione dominus: et post comotionem ignis/auaricie. Non in igne dominus. Job. xviij. b. Non iuenit in fra sua uiter uiuentis: ecce gula vel luxuria. Abyssus dicit: non est in me. i. auaricia: mare loquitur non est in me. Mare est tumultuosa cogitatio superborum: quae fluctus elationis ebullit. Hec sunt tria media inter nos et deum ne deum videamus. i. Sarrago. Ezechiel. iij. a. Durus dardis: de quo Ps. In deo meo transgrediar murum. Hucus hieremias: de quo Ezechiel. iij. e. Opposuit sibi nubem ne transiret os. Per sarraginem i. quae carnes fricant gula.

Doraliter

B Deut. 6. a.

Ps. 27.

Job. 20. a.

Ps. 17.

Durus sit de terra

Durus sit de terra tenaci: ecce auaricia. Nubes in altu volar & euanescit: ecce superbia. Contra hunc triplicem gladi/ um debemus opponere scutum triangulatū. Jeiuuū cōtra gu/ lam: orationem contra superbiā: elemosynā contra auariciā. In his trib⁹ exercetur militiā christiana: maxime in q̄drage/ sima. a. **Lūc di/ xit ei iesus: vade**

Deut. 6. b. id est recede retro
a. 10. d.
Luc. 4. b. uersarius saluti. Mō
ē dicitū: Vade post
me sic petro. j. xvi.
d. q: petrus ex amo
re aduersabatur ad
tempus: diabol⁹ hō
ex inuidia semper r

Tūc dixit ei iesus: Vade sa/ thana. Scriptū est enī: Dō minū deū tuū adorabis: et illi soli seruiēs. Tūc reli/ quit eum diabolus: et ecce an/ geli accesserūt et ministrabāt

quantū pōt: ideo non addit: vade ante vel post. Mora autē q̄ audita blasphemā in deū: q̄si indignabundus respondit dñs: & dure aliquatūlū. Unde Chrys. In duab⁹ tempratio/ nib⁹ mitis pmanit dñs: in tertiā exasperatus est: et quasi ira/ tus dixit: Vade retro sathana. Hoc exēplo discam⁹ nra: ma/ gnanimi sustinere iniurias: dei autem iniurias neq; ad audi/ tum sufferre: quoniam in p̄rijs iniurijs esse quēpiam patientē laudabile ē: iniurias autē dei dissimulare impiū est. **SCRIP/ tū est enim: Deut. vj. b. et. x. d. fm altam translationem. Dñm deū tuū adorabis.** Quēdam Glo. dicit q̄ potest sermo iste ad diabolū dirigi: licet hōc non ex deuo/ tione sit ipletur⁹: s̄ vt ecclē cōtra quā ipse moliebatur esse scrip/ tū ostendatur: q̄ nō ipse s̄ de⁹ sit adorād⁹. Vel pōt i generali sermo intelligi de hoīe dicit: cui soli de deo adorādo datū ē p̄ ceprū in lege moysi. In his autē expm̄is trinitas psonarū. c. **Dñm: ecce pat. d. Deū: ecce fili⁹. e. Tūc: ecce sp̄s/ sc̄us. f. Et illi soli seruiēs.** Glo. dicit h̄ q̄ λατρεία λα/ τρία gr̄ce/latine d̄r fuit⁹. Serui⁹ autē cōmunis q̄ deo & ho/ mini & cuiq; gr̄ce dicit⁹ δουλεία/dulcia. Illa vero q̄ soli deo/λατρεία/latria dicit⁹: vñ idolatria q̄ qd soli deo debet dat idolis. **Lūc: iā nō inueniēs qd ageret: h̄ Relict⁹ est: ad tēpus p iudeos postea pugnaturus vsq; ad diē pas/ sionis redit⁹: & purans ipsū deijcere timore mort⁹. d. Dia/ bolus/ lucifer. k. Et ecce angeli accesserūt: non q̄ tunc primū aduēntes: sed quasi ad agonem dñi procul aspi/ ciētēs: ne videret eoz p̄sidio eguisse vel vicisse. **Accesse/ rūt: vt dignitas christi ostenderet. Item vt gloria temprato/ rū notetur: ita enī faciunt victorib⁹. m. Et ministrabāt ei: non dicit adiuuabāt. Heb. j. d. Omnes enī administrato/ rī sp̄s i mysteriū missi s̄. Dan. vj. c. Bilia miliū ministra/ bant ei. Chrys. Qm̄ ministrabāt angeli scim⁹: in quib⁹ aut ministrabāt scire nō possum⁹. n. Cū aut audisset iesus. Qd̄ diu seru⁹ p̄dicabat/ expectabat eū dñs: posito autē eo i vin/ culis incepit publice p̄dicare. Reliqua aut fecerat puatim: qz non locutus fuerat ad turbas/ sed quasi in occulto. Tres euā gelist⁹ incipiunt a publica p̄dicatiōe christi ex quo captus est iohānes: Iohānes hō euāgelista refert multa quē p̄ter/ missa fuerāt ab alijs: quē facta sunt anteq; iohānes traditus esset. Iohānes refert. ca. j. q̄ post reuersionē de deserto erat christ⁹ iuxta iordanē vbi iohānes baptizabat: tūc dixit iohā/ nes: Ecce agnus dei. Et i crastinū similit̄ ibidē dixit iterum iohānes: Ecce agnus dei: & secuti sunt iesum andreas & alius discipulus. In crastino vel eadem die venit petrus ad iesū. In crastinū iuit iesus in bethsaida & inuenit philippū. In cra/ stino philippus adduxit nathanaelē. His vocatis mansit in galilea. Anno reuoluto mutauit aquam in vinū. Reuoluto iterum anno iuit i capharnaū cum matre & cū his discipulis. In pascha sequēte ascēdit in hierusalē: & eiecit vendentes et emētes. Iesus autē remansit in iudēa & baptizabat ibi per di/ scipulos: nō per se: hoc audierūt discipuli iohānis & dixerūt iohanni inuidentes iesū. Tūc dñs aliquatūlū cessauit & mā/ sit vsq; circa maiū in iudēa: et tunc captus & incarceratus est iohannes: et venerunt discipuli iohānis & narrauerūt iesū. **Lūc redijt dñs i galileam & intrauit synagogam in naçareth******

Job. 2.

Luc. llij. c. et legit in esaiā: Spiritus dñi sup me rē. Tūc p̄ / Esai. 61. a. dicauit aperte: Et tunc voluerunt eum sacerdotes p̄cipi / tare: Et iuit in capharnaū: & in via illa vocauit petrū & alios: Luc. v. Tertio vocauit eos binos. De prima vocatione loquitur iohannes: de secūda solus Lucas. v. de tertiā mat/ theus h̄ et Marc. j. b. Iohannes vero p̄bato euāgelio alio rum/ de veritate di/ ctorum vidit aliqua deesse: et maxime q̄ primo anno p̄dica/ tionis gesserat iesus p̄ qb⁹ a fratrib⁹ ro/ gatus scripsit euan/ gelū qd̄ alij p̄terie/ rant. Hec fuit vna causa q̄re sc̄psit iohannes. Alia causa fuit p̄ter q̄sdā subortas hereses. Dic̄ ḡ. Cū autē audisset ie/ sus/ a discipulis iohannis/ vel a fama populari quē cito vo/ lar. o. **Audisset. Doze hominū loquit⁹: Nihil enī late/ bat eum: quia homo deus. Heb. liij. d. Dia nuda & apta ocul⁹ ei⁹. p̄. Qd̄ iohānes traditus esset. Hoc fuit p̄ma die mai⁹ post pascha anni tricesimi dñi: et occisus imminente pas/ cha sequēte. Nam audita morte ipsi⁹ dñs fecit miraculum quōq; panū: vt habet Job. vj. a. vbi subdit⁹: Erat enī p̄ximū pascha. Idē Marc. vj. e. q̄ Tradit⁹/ capt⁹ p̄ter euāge/ liū dicit Glo. Immo veri⁹ p̄ter p̄dicatiōe legis moysi: quā obijciebat herodi: q̄ receperat circūcisionē. Qd̄ ergo i Glo. dicit⁹: ad etymologiā noīs referet⁹/ p̄ter euāgelū. i. p̄ter bo/ nū nunciū vel bonā nūciationē. j. xix. b. Qui dimissam duxerit mēchaf. **Secessit in galileā: quasi fugiens a pha/ risaīs sibi insidiantib⁹: Tūc quia maior erat iohanne: tum quia ementes et vendētes elecerat de templo. Hoc idem fe/ cit hostibus parcendo: discipulis puidendo: proximū instru/ endo/ vt fugiat pro affectu alioz. Eccl. xij. a. Fac tibi va/ sa transmigrationis. Mora q̄ duz sunt galilee. Una iudeoz in qua erat naçareth vbi secessit & māsit iesus: altera gentiū p̄t inhabitatiōe gentiū: quā partem dedit salomon regi tyri: q̄ gentes ibi posuit: quā terrā ipse chabul vocauit. iij. Reg. ix. c. Esai. lx. a. Trās iordanē galilee gentiū. s̄. **Et relicta ci/ uitate naçareth: ad litteram. t̄. Venit & habitauit in capharnaum.** Capharnaū opidum ē in galilea gentiū iux̄ stagnū genēsareth. x. **Maritima: iuxta mare positā/ ad isam. Capharnaū dico sitā/ y. In finib⁹ çabulon & neptalim.** Isti fuerūt filij iacob: a qb⁹ dicit⁹ fuerūt regiōes quas inhabitauerūt. Capharnaū autē erat i p̄finio çabulon & neptalim. Erat autem neptalim in galilea gentiū & in parte data hirā. Zabulon ex parte hierusalē & vocabat galilea iu/ deoz. Et in confinio illo incepit dñs p̄dicare: vt iudēi & gē tiles confluerent ad p̄dicatiōe suam/ p̄ter mysteriū voca/ tionis gentiū & iudeozum. Item quia prima fuit ibi capti/ uitas. iij. Reg. xv. f. vñ incepit ibi reparatio. Theglath/ phalasar enim duas tribus & dimidiā quē ibi habitabāt cap/ tiuauit & tātū de alijs q̄ possent facere dimidiā tribum: An/ de quandoq; legitur duas tribus captiuasse quandoq; tres. Postea venit salmanasar tempore osee: qui totā terram cap/ tiuauit. iij. Reg. xvij. a. Ubi ergo fuit legis obliuio: prima fuit euāgelij p̄dicatio. **Moraliter s̄. Relicta ciui/ tate naçareth. Sic p̄dicatoz florem mundi debet vere/ linquere: De quo Hier. xlvij. b. Date florē moab. Florem iuuentutis/ reputans eam marcidam. De q̄ Sap. ij. b. Non p̄tereat nos flos sp̄s. Irē florē pulchritudinis sp̄alis. Esai. xl. b. Exiccātū ē fenu & cecidit flos. Irē florē diuitiarum. Uē flori decidētī. **Et habitauit i capharnaū: villa pul/ cherrima/ ecclesia: q̄ est maritima: qz contundit fluctib⁹ mū di. Vel religio. Cant. v. d. Quo abijt dilect⁹ tu⁹ o pulcherrī/ ma mulierū. **In finib⁹ çabulon & neptalim. Zabu/ lon/ hiraiculū fortitudis: neptalim dilatio charitat⁹. Deut. xxxij. c. Etare çabulon i exitu tuo. i. religiose i exitu a mūdo: qm̄ facta est iudēa. i. confessio/ sanctificatio tua: et israel: id est p̄s. iij. cōtemplatio/ potestas tua**********

Marci. i. b.

Luc. 4. e.

Moraliter

p̄s. iij.

Euangelij scdm Mattheum

preplatio/potestas tua: populos ad montē vocabis. a. Ut adimpleret. Ut non casualiter ponitur sed consecutus. q. d. vt euentus rei probaret qd dixerat propheta b. Qd dictum est per esaiam prophetam: huius rei seriem p/ uidentem r dicentē: Esa. ix. a. c. Terra sabulō rē. Prin/ cipiū illi auctozita/

C. Et nouissimo aggrauata est/omit. tit euāgelista: qsi nō curās qd p̄tinet ad p̄phetiā euerfōis: qz ostēdere intēdit iniri um p̄dicatiōis ch̄isti iam p̄terite ca/ priuitat: r iō qd my sticū est rāgit. Dicit enim: In p̄mo tem/

Al. sedebat

De pe. dif. 3. e. ad buc

P̄s. 37.

Triplex curia / lras iesu

Agēda ē peni/ tentia multis de causa

Septē impedi/ unt penitētiā agere

a vt adimpleretur qd dictum ē per esaiam prophetam: Ter/ ra sabulon et terra neptalim: via maris trans iordanē galileę gētū: populus qui ambulabat in tenebris iudit lucem magnam: et sedentibus in regione vmbre mortis lux orta ē eis. Exinde cepit iesus

posse per theglathphalasar: alleuiata est a pessimis habitato rib: Terra sabulon r terra neptalim. Et nouissimo. i. i captiuitatē p̄mariōe/ reliquū decē tribuū p̄ fennacherb ca priuatū est. Et terra q̄ ad isram dicta ē: d. **Alia maris:** qz iuxta mare: et plaga illa dicta ē maritima p̄ quā fit trāsit in mare: aggrauata ē ab assyr̄is: **Trās iordanē:** ad isram. i. iuxta iordanē: et erat trās iordanem existēti in hierusalem. **Galileę gētū:** ad differētiā galileę iudeoz. **Primo tē/ pore:** i. p̄dicatiōis ch̄isti: alleuiata est. **Terra sabu/ lon r terra neptalim:** ab onere pctōz. Et nouissimo ag/ grauata est fides plurimis permanentibus iudeis in errore. **Alia maris:** i. regio eadez iuxta mare existēs. **Trās iordanem:** existēti in hierusalē. **Galileę gentium:** Non quia dñs in illa sola p̄dicauerit: sed hoc dicitur pro/ pter mysteriū: quia plures vocandi erant de gentib: q̄ de iu deis. **Populus iudeoz r gentium.** **Qui am/ bulabat in tenebris:** ignorātię r vitioz. **Udit lucem magnā:** i. ch̄isti doctrinā vel eius miracula. **Uel/ Udit:** i. credit. **Lux magna:** i. ch̄isti: vel iohannis r apostoloz p̄dicatiōne. **Et sedēti in regione vmbre mortis:** i. in peccatis. Peccata dicunt: vmbra mortis: quia sicut vmbra ducit ad corpus: sic peccata ad mortem et/ nam. **Uel quia sine corpe non est vmbra: sic nec peccata sine morte eterna.** Qui ergo vult fugere mortē: euitet hāc vmbra. **Item vmbra reddit putridū r ignorāte.** P̄s. Putruerunt et corruptę sunt cicatrices meę. **Lux orta ē eis:** i. ag/ nitio veritatis. i. p̄dicatio ch̄isti r apostoloz. **Exin/ de cepit iesus p̄dicare:** postq̄ baptizat: r tēptat. **Ex/ inde:** tradito. i. iohanne: qz lege desinente/ sequitur euange/ lium vt sol auroam. In hoc autem q̄ dñs non p̄dicauit an/ te traditionem iohānis: innuit q̄ sermo inferioz non debet contemni. i. Cor. xiiij. f. **Si cui reuelatum fuerit sedenti. i. mi/ nozi/ taceat p̄ioz.** **Et dicere: penitentiā agite.** Tri/ plex notat curialitas circa iesum: qz nō p̄dicauit aperte nisi prius iohanne incarcerato/ nolens impedire fructū p̄dica/ tionis eius. **Secūdo:** qz non est dedignat: ab eodē inchoare p̄dicatiōne a q̄ et iohannes. **Numeri. xx. c.** **Alia publica gra/ diemur.** **Tertio:** qz qñ venerūt dicētes ad eū q̄ iohānes plu/ res baptizabat/ recessit in galileā/ nolēs obfuscare famam ei. **Penitentiā agite:** nō dicit/ dicit: p̄ta illos qui nolunt facere aliquid/ sed dicere p̄alteria. **Cōtra illos etiā qui volūt facere p̄ vicariū.** Est em̄ agēda penitētiā. **Primo** vt hic eter/ nam dānationē euitet. **Luc. xiiij. a.** qñ nūciatū est de gali/ leis/ dixit iesus: **Nisi penitentiā egeritis: r vos similē p̄bitis.** **Secūdo** vt primū edificet. **Tertio** vt angelū letificet. **Luc. xv. b.** **Gaudiū est angelis dei sup vno pctōre penitentiā agē/ te rē.** **Quarto** vt regnū celoꝝ appropinquet: vt h̄ d̄z. **Quin/ to** vt deū honorificet. **Proverb. xiiij. d.** **In multitudine po/ puli gloria regis.** **Agere q̄ penitentiā/ tibi ē securū: proximo fructuosum: angelo gaudiū: deo honorificū.** **Sūt aut septem que impediunt penitentiā agere.** **Ignorantia/ timor/ mala so/**

cietas/ fiducia viuēdi/ sanctas/ amor carnalis/ larga dei misē/ ricordia. Ignorantia quā dñs detestat. Legit enī pro igno/ rantia fleuisse/ r nō pro alijs peccatis. Fleuit em̄ sup lazarum **Job. xj. e.** **Et hoc fuit ideo: quia reuocandus erat ad misert/ as.** **Fleuit r super ciuitatem/ dicens: Si cognouisses et tu:**

o p̄dicare/ r dicere: Penitentiā agite: r Appropiabit enī reg/ nū celoꝝ. Ambulās aut iesus iuxta mare galileę: vidit duos fratres: simonē qui vocat pe/ trus: et andrea fratrē ei/ mit/ tentes rete i mare: Erāt enī piscatores. **Et ait illis: veni/ te post me: faciam vos fieri**

ānos plurimos: req̄sce/ comede/ bibbe/ epulare. **Eccl. xxix. c.** **Repromissio neq̄ssima multos p̄didit.** **Quintum** est sanitas. **Uñ Luc. xvij. d.** **Nōne decē mūdant sūt: et nouem vbi sunt: Nō est inueniē q̄ rediret r daret gloriā deo/ nisi h̄ alienigena. i. simplex laicus.** **Sextū** est amor carnis. **Aug. 7.** **Daioz sū et ad malora natus q̄ vt sim mancipiū corpis mei.** **Septimū** est larga dei misericordia. **Eccl. v. b.** **Ne dicas: miseratio dei magna est: multitudinis peccatoꝝ meoz miserebit.** **Miseri/ cordia enī r in/ cto ab illo p̄ximāt r i pctōres respicit ira il/ lius.** **q̄ Appropinābit enī regnū celoꝝ. i. ch̄ist: q̄ dat regnū celoꝝ: quasi p̄pter hoc debetis facere penitentiam nō p̄pter bursam.** **Utero.** **Amaritudinē radicis dulcedo po/ mi cōpensat: picula mar/ spes delectat: dolorē medicinę spes salutis mitigat: q̄ desiderat nucleū nō ē frangat: similiter iste q̄ vult adherere deo/ penitentiā agat.** **Ambulās aut iesus iuxta mare galileę: qd dicit stagnū genefareth: mare tyberiadis: lacus salinaz.** **Sic p̄dicatores p̄ sollicitudi/ nem r compassionem prope mūdanos debent esse.** **P̄s. Erāt tanq̄ lignum qd plantatum est secus decursus aquarum: nō in via pctōz.** **Galileę. i. mūdū: Qui dicit mare: qz pro/ ficit mortuos. i. religiofos.** **Cor. iij. c.** **Tāq̄ purgamēta hu/ ius mūdū facti sum: omnī perip̄sima vsq̄ adhuc.** **Itē tume/ scit per superbiā.** **Jon. i. c.** **Dare ibat r intrumescēbat sup eos.** **Proverb. xxx. b.** **Generatio cuius excelsi sūt oculi. Itē amarū est.** **Esa. lvij. d.** **In felle amaritudinis r obligati/ scere nō pōt.** **Act. viij. d.** **In felle amaritudinis r obligati/ ne iniquitatis video te esse.** **Itē turbidū.** **Eccl. xxx. d.** **Tristitiā repelle a te.** **Item mare nō est locus mānsionis sed motionis.** **Ueb. xij. c.** **Non habemus hic manentem ciuitatē.** **Am/ bulans rē.** **P̄dicatores enī vocat ad ambulandū.** **Non vos me elegistis sed ego elegi vos: r posui vos vt eatis rē.** **Udit duos fratres.** **In hac vocatione videntur tres euāgeliste dissentire: tempe/ loco/ modo.** **Matthē** post ad/ uerū capharnaū: iohānes ante. **Matthē/ marcus** et lucas i galilea: iohānes iuxta iordanē. **Matthē** dicit vocatos bi/ nos: lucas simul istos quattuoz. **De p̄rietate t̄pis** verioz so/ lurio qua distingunt diuersę vocationes. **Una** vocatione ad di/ scipulātū/ et est secūda: vt hic. **Prima** vocatione ad familiarita/ tem: **Job. j.** **Tertia** fuit ad apostolatū. **i. x. a.** **r/ Fra/ tres: qz vocat ad charitatem.** **v/ Duos: p̄pter duo p̄ceę pta.** **Udit.** **Chryf.** **Udit: nō ad facies eoz: s̄ ad corda respiciēs: Sic artifex si viderit gemas pctōsas r nō dolatas/ eligit illas/ nō qd sūt s̄ qd fieri possunt.** **Simonē q̄ vo/ cat petr.** **Hic vocat: q̄ andreas duxit eū ad iesū: Job. j. f.** **Et andrea fratrē ei.** **Moralit:** **Simō/ obediēs inf/ prat: andreas viril.** **Obediēs em̄ r virilē opantes vult dñs b̄re.** **Udit rēte i mare/ ad acq̄rēdū victū: erāt enī pauperes.** **Erāt enī piscatores: ad isram.** **Et ait ill: venite post me: nō tā pedibus coz/ portis q̄ imitatione et affectu mentis.** **Faciam vos fieri: non dicit esse: innuens q̄ debet homo laborare ad hoc q̄ sciat p̄dicare.** **Piscatores boim: non**

Luc. 19. f.

Marci. 1. b. Al. p̄propin/ quavit p̄s. 9.

Marci. 1. b. Luc. 5. b.

P̄s. 1.

Mundus dicitur mare

Job. 15. c.

Moraliter

Discatores hominū: non p̄bendarum: non rerum temporalium. ij. Cor. xij. e. Non querimus vestra sed vos. Esa. xij. d. Ecce ego suscitabo super vos medos qui argentum non querant nec aurum velint: sed sagittis paruulos interficient. De istis piscatoribus Diere. xvj. d. Ecce ego mitam piscatores multos et piscabuntur eos. Abacuk. j. a. Facies hoies q̄si pisces maris: et q̄si reptilia nō habētes ducē. **At illi continuo. Amb. Vescit tarda molimina spūssan/ ci gratia. Act. ij. a. Factus est repente de celo son⁹. **Relictis retib⁹. Ecce p̄fecta obediētia. Isti reliquerūt retia: et si postea resūperint: nō ex cupiditate sed ex necessitate vite hoc fecerūt. **Secuti sūt eū. Eccl. xxiij. d. Gloria magna est seq̄ dñm. e******

Et p̄cedēs inde: a loco illo ad aliū lo/ cum: vidit alios duos fratres/ a p̄dictis. s. **Ja/ cobū et zebedei/ fillū. Ex vsu enim lo/ quendi ponitur ge/ nitivus: sicut cum dicitur: Barcia catōnis: dāilla sanfonis: v̄oz: suavel filla. b**

piscatores hoim. At illi pri/ nūo relict⁹ retib⁹ secuti sūt eū. Et p̄cedēs inde vidit alios duos fratres / iacobū zebedei et iohānē fratrē ei⁹ in navi cū zebedeo p̄re eoz reficiētēs retia sua: et vocavit eos. Illi autē statim relict⁹ retib⁹ et p̄re fecerūt

Doraliter

Et iohannē fratrē ei⁹: iacobū. In navi: ad litterā. Cū zebedeo p̄re eoz / fm carnē. Ipse erat senex et tenebar remū. **Reficiētēs retia sua: vt piscarent. m. **Et vocavit eos. Sciendū tñ q̄ in ista vocatiōe vocavit duo/ decim: sed tñ de his solū facit mentionē: q̄ p̄ istos dat intelli/ gi ceteros. **Horat⁹. Zebedeus / interpretatur fugitiu⁹: et sig/ nificat mūdum: qui cōtinuē deficit et in interitū tendit. **Deb. vij. d. Omne qd̄ antiquat⁹ et fenescit / p̄e interitū est. **Eccl. xvj. a. Pater tu⁹ amorosus. Duo fratres / intellectus et affe/ ctus: qui fugiūt mūdū. Intellect⁹ fugit / cum tendit in verum / sciens mūdum esse falsum et vanū. **Eccl. xj. b. Si enī securus fueris non apprehēdes: quia vmbra est et fugit insequentēs. **Affectus fugit et odit: quia mundus in malus. **J. Joh. v. d. To/ tus mundus in maligno positus est. **Reficiētēs re/ tia cupiditatis. **Dacule hulus retis / diuersi modi acquirēdi temporalia. **Retia cupiditatis reficiunt: qui hiericho iterum construunt. Vel in bono: reficiētēs retia sua. **Retē p̄/ dicatio: que debet refici p̄emplatione / studio et confessione. **Jeremias autē reficiebat: cum post p̄dicationē peccata populi fiebat. **Diere. ix. a. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lachrymarū zc. ij. **Yachab. xv. c. **Hic ē fratum amator et populū israel: **Hic est qui multum orat pro populo. **Th Lucas. v. a. dicit: **Piscatores descenderāt et lauabāt retia. **Lauate retia vestra a fauore. s. populi et questu. **Pro/ verb. xxv. a. **Aufer rubiginem de argento et egrediet⁹ vas purissimum. **Reliquerunt patrem / carnalem affectionem / et appetitum honoris: nauem / cupiditatis. **Illi autē sta/ tim relictis retibus et patre: reliquerunt retia sua et pa/ trem: sic contemptati⁹. **Secuti sunt eum. **Chryṣ. **Relinquētes retia sua apostoli / nos docuerunt: q̄ nemo po/ test terrena possidere et ad cęlestia perfecte p̄operare. **Inter cęlum et terram medius est aer: vt ostendat q̄ inter cęlestia et terrena nulla piunctio potest esse. **Cęlestia spiritalia sūt et le/ uia et semp̄ sursum tendūt: terrena grauiā et deorsū descēdūt. **Si cęlestia tenueris / sursum te ducūt: si terrena / deorsū te dep̄/ mūt. **Secuti sūt eū. **Chryṣ. **Sciebant q̄ p̄ciosa ē aia: q̄ grata apud deū sal⁹ ipsi⁹: quāta merces hoiem edificare fm deū. **Lōcupterūt et secuti sūt: tu autē nō cōcupiscis talia hęc: Quō enī desideras aliū posse saluare: qui te ipsum saluare nō curas: **Et circūbat iesus totam galileā: ad lit/ teram. **Vocatis enim coadiutorib⁹ p̄dicationi inisit dñs: docens impigrum esse doctorem et nō acceptorē personarū. **Debet enī circūire totam galileam: id est ecclesiam: non solū p̄dicare in vno loco. **P̄s. Famē patientur vt canes et cir/ cūbunt ciuitatem. **Job. j. a. **Consurgens diluculo offerebat

P̄s. 58.

holocausta per singulos. Sic p̄dicatoz pro quolibet orare debet. Cant. v. b. Inuenerunt me vigiles qui circūbant ciuitatē: contra insidiās diaboli: qui circūit querens quem deuoret. j. **Pe. vlt. b. **Debet autē p̄dicatoz et quilibet alius bo/ nus circūire beneficia dei vt bona naturalia / gratuita / cōsilia mandata: et pro his laudare deum. **Eccl. xxiij. a. **Syrum cęli circūit sola. **Item conscientia p̄p̄riā: ne quid lateat inho/ nestum. **Ad significatū est **Judic. vj. b. **ubi gedeon purga/ bat triticū. **Sedeon: circūis i vtero interpretat⁹. **Itē opa sua p̄ circūsp̄ctionē: ne per illicitū tradat se diabolo. **Esa. xxiij. d. **Sume tibi citharam: circūi ciuitatē. **Item ecclesiam dei: vt **hic. **q̄ **Docens in synagogis eorum / ubi plures cō/ uentebant. **Et p̄dicans euāgelium regni: per qd̄. s. docemur regnare in p̄senti et in futuro. **Argumentū est hic: q̄ potius p̄dicandum est ubi sūt plures q̄ ubi sunt pauciores. **Sic p̄dicatoz debet p̄dica/ re: **In synago/ ga. **blo. **Synago/ ga ē congregatio irrationaliū: id est peccatorum: quia nō ē opus valentibus medicis: sed male habentib⁹. **j. tr. b. **P̄s. **Non abscondi misericordia tuam et veritatem tuam a concilio multo. **Euangelium regni: nō fabulas. **Dietero. **Omne qd̄ nō est ad edificationem / in periculum veritatis au/ dientium. **Job. xij. b. **Nūqd̄ indiget deus vestro mēdacio: **ij. **Timoth. iij. a. **Veritate auditum auertent et ad fabulas conuertent. **Et sanans omnem languozē / corpo/ rum. **Languoz est morbus inueteratus. **Et omne in/ firmitatem / aliam q̄ inueteratam. **In populo / in numero pauperū: insinuans q̄ specialiter pauperum medi/ cus est. **P̄s. **Tibi derelictus est pauper. **Sunt autem septē infirmitates. **Prima est infirmitas nature. **Ben. iij. d. **Pul/ uis es et in puluerem reuertertis. **Secunda p̄gnē. **P̄s. **Sagitte dñi in me sunt: q̄rū te tug in hęc sūt mihi. **Job. vi. a. **Sagitte dñi in me sunt: q̄rū indignatio ebibat spiritū meum. **Tertia est culpe. **P̄s. **Disce rere mei dñe quoniā infirmus sum. **Quarta p̄auē consuetu/ dinis. **P̄s. **Infirmata est in paupertate virtus mea. **Quinta fidei. **Roma. xliij. a. **Qui infirmus est olus manducet. **Sexta gratie. **ij. Cor. xj. g. **Quis infirmatur et ego nō infirmor⁹? **Septima conscientie turbate. **P̄s. **Pluuiam voluntaria se/ gregabts deus hereditari tue et infirmata est. **Has sanat dñs. **Unde P̄s. **Qui sanat omnes infirmitates tuas. **Item nota q̄ septem sunt que sanāt infirmitates. **Primū est baptismus. **Job. iij. a. **Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua et spiritus sancto nō potest introire in regnum dei. **Secundū est elemosyna. **Eccl. iij. d. **Ignem ardentem extinguit aqua et elemosyna reficit peccatis. **Tertium est martyrium. **Aug⁹. **Omnia falce mar/ tyrij resecatur. **Quartum est conuersio fratris errantis. **Ja/ co. v. d. **Si quis ex vobis errauerit a veritate: et p̄uerterit qs̄ eum / saluabit animā suā. **Diere. xv. d. **Si conuerteris / con/ uertam te. **Quintum est remittere in se peccatū. **Luc. vj. f. **Dimittite et dimittet vobis. **Sextum ē fletus et satisfactio. **j. v. a. **Beati qui lugent zc. **Septimū est perceptio corporis ch̄isti. **Joh. vi. e. **Si quis manducauerit ex hoc pane vliet in ḡnū. **Et abiit opinio ei⁹. s. fama: in totā syriā: quā iudei obfuscant. **Syria est omnis regio ab euphrate vsq̄ ad ma/ re magnum a cappadocia vsq̄ in egyptum / continēs inē ali/ as p̄uincias palestina in qua iudei habitant. **Quādoq̄ au/ tē strictius sumitur. **Unde Esa. viij. b. **Caput syrię damasc⁹: **Et sic non comprehendit iudgam. **Sic p̄dicatores bonam fa/ mā debēt appetere. **ij. Cor. ij. d. **Christi bon⁹ odor sumus zc. **Eccl. xli. c. **Curā habe de bono noie: hoc enī mag⁹ p̄mane/ bit tibi q̄ multi thesauri. **Et obtulerūt ei cęs male habētes. **Interlū. **Curat corpa vt pati⁹ audiat inuisibilia. **Et varijs languozib⁹.**

P̄dicatoz de/ bet circūire

Marci. 3. 25
Luc. 4. b.
Job. 6. a.

P̄s. 39.

P̄s. 9.
Septem sunt infirmitates

P̄s. 37.

P̄s. 6.

P̄s. 30.

P̄s. 67.

P̄s. 102.
Septem sunt q̄ sanant infirmū tates.

Syria

¶ Varijs languorib⁹: naturalib⁹ .i. tractis ab ineq̄lib⁹ humorib⁹. b. Et tormētis cōprehēfos. Tormēta sunt acutę passioēs non diurnę. c. Et q̄ demonia habebant: Ad litterā q̄ vexabant a demonib⁹. d. Et lunaticos. Lunaticos dicit illos quoz morib⁹ in ascēsiōe lunę cre-

Dozaliter

scit: non q̄ hęc insania sit per lunam sed diabolus qui insantiā facit: lunaria tpa ob-
fuar: vt ifamet creaturā i creator: blasphemā. e. Et paralyticos. Paralytica sūt mēbris cō-
tracti vel dissoluti. f. Et curauit eos. i. valitudinē corpa-
li restituit. g. Et de galilea et decapoli et de hierosolymis et de iudea et de trāsiordane. i. illi de tribu iuda: q̄ specialit̄ habent loca ista. k. Et de trāsiordane. i. de duabus tribub⁹ z dimidia. Mora q̄ q̄nq̄ generib⁹ sequentiū respondēt hęc q̄nq̄ loca. De galilea .i. rota: veniūt curiosi: quib⁹ dicit Mat. j. b. Viri galilei quid statis etc. De decapoli veniūt infirmi: vt p obseruatiā decem mādatorū curen: q̄b⁹ dicit Mat. j. xix. c. Si vis ad vitā ingredi serua mādara. De hierosolymis: iudi z obseruātes. j. xxiij. d. Die iusalē hierlīm q̄ occidis p̄phas etc. De iudea: famelic: vt p̄stē do pctā sua z laudes deo reddēdo: q̄nq̄ panib⁹ .i. doctrina legis moysi: et duob⁹ piscib⁹ .i. doctrina euāgelij christi saties. De q̄b⁹ dicit Mat. x. d. Arabit iudas z p̄fringet sibi sulcos in cob. De trāsiordane veniūt discipuli: vt instruant a iesu z p̄stia instruat. Unā namā dicit: Uade z lauare septies i iordane. i. in doctrina ap̄loz: z mūdaberis a lepra pcti. Expo. La. V

¶ Idens aut̄ iesus turbas etc. In b caplo instruit dñs discipulos suos quos missuros erat in p̄dicatiōnem. Primo ostendēs quales debeāt esse. .i. paupes / mites / iugentes / iusti / misericordes / mūdi / pacifici / patientes. Sic pauper / mitis / flets / esuriens / misericors / mūdus / pacificus / patients tibi christe dñs est: et qd̄ p̄mij pro hmōi sunt habituri: s. b. tridūne: que et si diuersimodē noiet: tñ vna est. Et p̄cedit dñs ascendēdo sic videbitis in lectione. Videf aut̄ q̄ mattheus et lucas dissonent in relatione hui⁹ sermonis in q̄tuor. In loco sermonis: in statu p̄dicātis: in numero populi audientis: z in quātitate sermonis. Lucas. enī. vj. c. dicit dñm hunc fecisse sermonē in campo / siue in loco campestri: mattheus in monte. Itē lucas dicit dñm stando p̄dicasse: mattheus sedendo. Itē lucas dicit fecisse dñm hunc sermonē ad turbas: mattheus ad discipulos. Itē mattheus plura ponit q̄ lucas. Ad hoc dicit quidam: q̄ dñs duos sermones fecit. Anū solis discipulis in cacumine montis sedendo: et hunc narrat mattheus hic. Postea alium in campo siue in planicie montis ad omnes z discipulos z turbas: in quo multa de alio sermone interseruit: z hoc fecit stando / sicut narrat lucas: et ita nulla est p̄trietas. Alij dicunt quibus videf cōsentire Aug⁹ / q̄ vnus sermo fuit. Turbis enī irruentib⁹ ascendit dñs in sup̄ciliū montis / z erat ibi p̄noctās in oratione. Et cum dies esset factus / vocauit ad se discipulos z elegit ex illis duodecim / quos z apostolos noiauit: i hoc insinuat q̄ non est faciēda electio ex improposito / z oratio debet p̄cedere. Unde i electionib⁹ inuocatur sp̄s sanct⁹. Apoc. xij. a. Du-

lier amicta sole / z luna sub pedib⁹ eius: z in capite eius corona stellarum duodecim: et clamabat inuocādo spiritū sanctū parturiens vt pareret. Descendit deinde cum illis in quadam montis planiciem: z tūc stetit ibi donec ad eum congregatę fuerūt turbę: qd̄ totum tacet mattheus. Et postea sedite

de galilea et decapoli et de hierosolymis et de iudea et de trāsiordane.

¶ Capitulum. V. Idens aut̄ iesus

sta vñ eundemq̄ sermonem narraht mattheus z lucas diuerso ordine: sed eadem rerum veritate. Anteq̄ accedam⁹ ad litteram breuiter p̄glibemus. Sicut dñs dedit legem moysi in decem p̄ceptis / que postea moyses latius explicauit: ita h dedit apostolis nouū testamētū in septem virtutib⁹: que postea ipsi latius explicarūt. Notandū enī q̄ de singulis septem virtutib⁹ p̄ouenit beatitudo: vt patebit infer⁹. Inter has autem virtutes / primo ponitur paup̄tas spiritus: que consistit in animi humilitate / in rerum abdicatiōe et in subiectione. Hęc reddit regnū celozum: Iustus ē enī vt q̄ terram propter deum deserit / habeat celum: z qui se humiliat in terra sublimetur in celo. Hanc paup̄tatē spirit⁹ operatur in nob̄ donū timoris: qd̄ illa petitiōe ip̄traf: Sed libera nos a malo: et exufflatur spiritus superbię. De paup̄rate nascitur mititas siue māfuetudo: q̄ nec iniurijs nec cōtumelijs cōmueret. Verus enī pauper / sicut nec habita amat: ita nec de amissione dolet. Hanc operat̄ spiritus pietatis: qui impetratur illa petitiōe: Et ne nos inuocas in temptationem: et exufflatur spirit⁹ inuidie qui pietatē excludit. Has duas virtutes sequit̄ luctus: Quis enī omnes res abdicaueris et de ptumelijs vel de iniurijs nō doleas: tñ qz septies in die cadit iust⁹ / necessari⁹ est luctus: q̄ semp̄ abluir / qz semp̄ peccat. Hęc luctū operat̄ in nobis sp̄s sciētie: q̄ cognoscit hominē miserias in quibus ē: qd̄ impetrat illa petitiōe: Et dimitte nobis debita nostra: sic z nos dimittim⁹ debitozib⁹ nostris: et exufflatur spiritus ire: qui turbat sicut scientia illuminat. Hęc tres virtutes a seculo nequā educunt: Paup̄tas diuitias abijcit: māfuetudo iniurias non sentit: luctus cōmissa diluit. Quattuor que sequunt̄ ad celū erigūt: quarū prima est iusticia: cuius ē vnicuiq̄ qd̄ suū est reddere: deo / sibi / et proximo. Deo cultū debitū: sibi creationē dei seruare in se p̄ victum et vestitū necessariū / carnē sp̄i subiugādo: primo vt ei facias qd̄ tu ab illo tibi vis fieri. Sed hęc iusticia i se nō dicitur iusticia: sed esuries siue desiderij iusticie: qz in p̄sentī p̄fecta iusticia nō p̄t̄ haberi donec in patriā veniam: vbi erit de⁹ oia in oib⁹. Sic pythagoras sapiam rerū nō sophiā / sed philo-
sophiā vocauit. Hęc iusticia opat̄ in nobis sp̄s fortitudinis que impetrat illa petitiō: Panē nr̄m quotidianū da nob̄ hodie: et exufflat sp̄s accidię. Fortitudinis enī donū est ille panis: in cui⁹ fortitudine iuit helias q̄draginta dieb⁹ vsq̄ ad montē dei oreb. Sed qz iusticia sine misericōdia crudelitas ē: sequit̄ misericōdia: Lutus tres sūt ptes: Dare / dimittere / cōmodare. Hęc opat̄ in nobis sp̄s filij / dicens nobis: Estote misericordes sic z pater vester misericors ē: qd̄ impetrat illa petitiō: Fiat volūtas tua sicut in celo z in terra. i. vt sim⁹ misericordes alijs / sicut celestes sunt misericordes: et exufflat sp̄s auaricię. Sexto loco ponit mūdicia cordis: quā hō ad imaginē dei p̄dit⁹ sexta die p̄didit: quā chass⁹ grate sexta repauit. Hęc mūdicia opat̄ sp̄s intellect⁹: que impetrat illa petitiō: Aduentat regnū tuū. i. da nobis sp̄m̄ intelligētie q̄ mūdatur cor: vt videam⁹ te regnare in nobis: et exufflat vitij gulę. Se primo loco ponit pax: que in sabbato septimę gr̄atis dabitur habētib⁹ virtutes supra dictas. Hęc opat̄ sp̄s sapię: quem impetrat illa petitiō: Sanctificet nomē tuū. i. de⁹ nobis sapiētia qua z filij tui noiemur z sim⁹: et exufflat sp̄s luxurie. Hęc septē virtutes beatū faciūt. Scrua hō cōmunis ē oib⁹. Hic enī est nisi p̄batio

i. 6. b.

Prover. 24.

Tob. 4. t.

1. Cor. 15. d.

3. Reg. 19. b.

Luc. 6. f.

Abstinentia est nisi probatio supra dictarum. Verus enim pauper/verus iustus/verus lugens/verus misericors/verus iustus/verus iustus/verus pacificus tribulatione probatur: et purior et fortior efficitur: sicut aurum in fornace. Et inde sicut accessus est in virtutibus: sic et in remuneratibus. Pauperibus datur regnum celorum: quia minus non potest habere: quod id quod est commune omnibus bonis: et omnium premium generale. Differentiter tamen habent regnum prima et

a turbas/ascendit in monte: et cum sedisset/accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperies os

octava virtus. Prima habet in spe: octava in re: Qui enim pro christo terrena abiciunt: non statim cum moriuntur evolvunt: sed quandoque igne purgantur: quod vero pro christo moriuntur: statim ascendunt in celum: quia falce martyrii resecantur: quicquid purgantur inveniunt. Virtus qui se hic recte possederunt: cogunt possidere regnum quod plus est quam habere. Ultra enim habere dicimur: quae non possidemus: quia statim amittimus: vel quae nostra non sunt. Lugenti promittitur consolatio: quod plus est quam possidere regnum: Plus enim est gaudere in regno quam possidere: multi enim multa cum dolore et timore possident. Esurienti iusticia promittitur saturitas: et hoc etiam plus est: quia magis est saturari in palatio quam gaudere in eo. Misericordiam promittitur misericordia: ut plus recipiat in premio quam habuit in merito: et hoc plus est: Ultra enim saturitatem dabit misericordiam gloria: sicut dicitur. i. xxv. c. Habenti dabitur et abundabit. Ducto corde promittitur visio dei: ut qui mundum habet oculum mentis: dare videat deum. Et hoc omnibus precedentibus maius est: sicut ille qui in curia regis praedat et saturatur dignitate iudicatur: quia facie ad faciem videt regem. Sed inter omnes et summus et maximus iudicatur: qui regis filius nominatur: quia dignitate habet pacifici. Item tria prima exiunt veteri homine: ne sit homo filius irae: quatuor sequentia induunt hominem ut sit filius dei. Quae quatuor vltima respondent quatuor corporis elementis: Ut homo ex fortitudine sit stabilis. Eccl. i. a. Terra in eternum stat. Ex misericordia secundum aridam sicut aqua. Unum elemosina dicitur aqua. Eccl. iij. d. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina resistit peccatis. Tercius sit propter spirituale intellectum. Ignis sit per cognitionem et ardorem sapientiae: vnitus spiritu deo: qui ignis est. Deut. iij. d. Dominus deus tuus ignis consumens est. Dicitur: a. Videns autem iesus turbas ascendit in montem: vltimas multitudinem. Osee. xj. d. In medio tui sanctus et non ingrediar civitatem. Hieronymus. Dominus iste fuit mos thabor vel alii in galilea. Et querit Eryf. Numquid non poterat ibi docere vbi iam erat populus: Sed ut impleret prophetiam Esa. xl. b. Super montem excelsum etc. Ascendit autem christus in desertum: ut temptaretur a diabolo. Mat. iij. a. Item in montem: ut doceret et intelligeret: sicut hic. Item in montem thabor: ut transfiguraret. i. xvij. a. Item asinam: ut humilis et mansuetus inveniatur. i. xxi. a. Item motem olivae: ut oraret ante patrem: Luc. xxij. d. Item crucem: ut exaltaret. i. xxvij. d. Item in celum: ut elevarer: Luc. vlt. g. Sic praedicator debet prius ascendere in eminentia vite: quia cuius vita despicitur restat ut eius praedicatorio contemnat. Mat. j. d. Ecce super montes pedes evangelicantis et annunciantis pacem. i. affectus praedicatoris sit in alio sanctae conversationis. Gregorius. Qui corporalibus actibus adhuc inheret: aliorum vitam spiritualiter necesse est erubescat. Exo. xix. Moyses ascendit in montem ut daret legem populo. Et hoc meretur: cum ipsa praedicatione praedicator ad maiora proficit: dum sensus audientium ad dei desiderium prouocet. Hoc super illud Eccl. iij. d. Spiritus domini eleuauit me et assumpsit me. Dicitur Mat. Sup motes: quasi ad comprimendum: ne eleuet inde. b. Et cum sedisset. Et hoc loco tenet quod quando sermo sit laetis stat praedicator: quando contemplatiuis sedet. Unum Luc. x. g. Bartha stat: maria autem sedet. Act. ij. b. Stans autem petrus. b. Et cum sedisset: tanquam magister. Augustinus. Sedere prius ad dignitatem magistrum. c. Accesserunt ad eum discipuli eius. Vocati discipuli: significant fideles in chris-

sum incarnati credentes: qui postquam staret in deum: in eum non crediderunt. Sed ita enim christus per incarnationem: et tunc accesserunt: quod ante non audebant: Sicut dicit apostolus ad Hebr. xij. f. Non enim portabant quod dicebatur: et si bestia tergerit montem lapidabit: et ita terribile erat quod videbat: moyses dixit: exterritus sum et tremebundus: Sed postquam praeparatus est mons: fluxerunt ad eum omnes gentes. Unde postquam dixit: Descendet sicut pluuia in vel-

sum docebat eos: dicens: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum.

ses dixit: exterritus sum et tremebundus: Sed postquam praeparatus est mons: fluxerunt ad eum omnes gentes. Unde postquam dixit: Descendet sicut pluuia in vel-

Ps. 71.

lus: post sequitur: Et adorabunt eum omnes reges. Sic praedicator sedeat per humilitatem: ostendendo se subiectum simili fragilitati. Eccl. iij. d. Sedi vbi illi sedebant. i. Timoth. j. c. Fui blasphemus et persecutor et contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum. b. Et cum sedisset etc. Chrysostomus. In altitudine spiritualium virtutum consistere debet quod docet iusticia pariter et quod audit. Nemo potest in valle stare: de monte loquitur: sed vbi stas inde loquere: aut vnde loqueris ibi sta. Si in terra est animus tuus: ut quid de celo loqueris: Si de celo loqueris: in celo consiste. Si iusticiam facere non vis: ut quid praedicatorum iusticia audis: Quare magistrum vocas: cui non vis esse discipulus: Et. j. Nunc autem populus seipsum non videt: quod primum videre debet: sed semper sedens iudicat de moribus sacerdotum. Ergo hoc scriptura docet: ut tam doctor quam populus super montem ascendat.

Et aperies os suum docebat eos. Aperuit os quare si magna dicturus. Job. iij. a. Aperiens iob os suum. Act. x. e. Aperiens petrus os suum. Item significat apertio est secretorum. Eccl. xlij. b. Aperti sunt thesauri et euolauerunt nebulae. i. secreta aperta sunt: sicut quasi nebulae: quae videmus per speculum in enigmate. i. Cor. xij. d. Pieterea super primo sermo breuis promittitur: hic plurius subiungitur: Unum et duo os aperit dicitur. Penitentia enim facit homines beatos beatitudine quadam imperfecta: quae tamen in specie perficit. Nota hic etiam in apertio oris profunditas dicendorum apertio doctrinae referatio secretorum longitudo sermonis extensio plurim instructionis: e. Dicens. Chrysostomus. Non solum ad apostolos dicta sunt haec: sed scripta sunt ad nos. Non enim dixit: Beati vos pauperes. Nota in candelabro erant septem brachia: septem lucerne: septem infusoria: et haec sibi inuicem subseruientia. Sic hic distinguuntur tria. Septem petitiones orationis dominice: septem dona: septem beatitudines: quae dicuntur virtutes quibus deuenit ad beatitudines. Et haec sibi adaptant. Per petitiones veni ad dona: per dona ad virtutes. Haec tamen in hoc faciamus vim quod per vnam petitionem petiit vnum tamen imo et omnia: sed familiariter vnum. Sed haec retrograde debet adaptari: vltima petitio et vltimum donum primum beatitudini sic: Sed libera nos a malo. i. da nobis timorem qui nos expediat a seculari desiderio: et hoc est a malo: Et qui habet timorem habet paupertatem spiritus: qui consistit in animi humillatione et rerum abdicatio. Rex neminem duxit ad perfectum: ideo christus addit perfectionem meriti et premium. f. Beati pauperes spiritu etc. Omnis miseria est propter presentiam disconuenientis rei et nocentis: vel propter absentiam conuenientis et perficientis: sic beatitudo ex absentia mali et presentia boni. Docet igitur summus magister viam ad perfectam beatitudinem: septem ponit virtutes: quae primum tres hominem interiore mundant a malis: quatuor sequentes mundatum ordinant et informant. Paupertas enim purgat concupiscibilem: mittas siue mansuetudo quietat irascibilem: luctus autem ex scientia vim rationabilem illuminat et informat: misericordia irascibilem compatendo miseri: mundicia cordis per donum intellectus rationabile illustrat: patientia omnes quietat et pacificat. Unde Ps. Qui posuit fines tuos pacem. Tres primum exiit veteri hominem: quatuor sequentes induunt nouum: qui secundum deum creatur in iusticia et sanctitate veritatis. Col. iij. b. g. Pauperes. Esa. xlij. g. Pascens homogenita pauperum et pauperum fiducialiter requiescet. h. Spiritu. i. spirituali. i. animi reputatione et voluntate. Paupertas enim spiritus vno modo dicitur facta timoratio siue deficientia de seipso: quae ex timore procedit. Unde

Ps. 147.

re procedit: Unde vulgariter dicitur: pauper corde timidus: q̄ beatū efficit: qz quāto magis quis de seipso diffidit et insuffi-

cientē se reputat: tanto amplius in deo abūdat. Et ita diffidētia sui/ primus gradus est ascēdendi ad regnū celi. Prouer. xviij. c. Beatus homo qui semp est pauidus. Itē Prouer. xliij. d. In timore dñi fidu-

cia fortitudinis. Ps. Beatus vir qui timet dominū. a Beati mites: quoniam Luc. xij. d. Nolite timere pusillus grex: quia cōplacuit patri vestro dare vob regnū. Alio modo dicitur paupertas ipsa virtus humilitatis: quē ppriū subiectū euacuat vel extenuat in nihilum/ faciens pulchrum. De quo dicit Job. xxvj. b. Qui extendit aquilonem. i. diabolū super vacuū: id est hypocrisis: et appēdit terrā. i. ecclesiā sup nihilū. i. sup humilitatē. Et ē istud nihilum magnificatio et extēsiō et firmitas terre: id est ecclesię. Ps. Qui firmavit terrā super stabilitatē suā: nō inclinabit i seculū seculi. Ista sola capax ē dei qui est plenissima beatitudo: quia plenitudo nihil recipit nisi qd̄ nihil est. Ideo superbia quē sui reputatione aliquid est/ cēlo nō potuit capi: quia illud impleuerat iam gloria domini. Sed nec in terra locum inuenit: quia et illam impleuerat gloria domini. Unde Diere. xliij. e. Cēlum et terram ego impleo. Et Esa. vi. b. Plena est omnis terra gloria ei. Non ergo restat locus superbię nisi infernus. Unde Esa. xliij. c. dicit de subo lucifero: Detracta est ad inferos superbia tua. Cedit ergo plenitudinē dñe glorię humilitas: dans ei in seipso locum amplissimū: quā superbia timore suo a seipso expellit: quia plenitudo in pleno capi nō potest. Prima ergo causa qua humilitas regnum cęlorum suum facit/ est eius capacitas. i. veritas. Secūda est eius fidelitas: quia de bonis domini suis manibus nihil adherere pmitit: sicut dicit beatus Berni. sed totum deo attribuit/ censum debitū laudum et gratiarū actiones fideliter psoluens. Hic enim est census qui deo pro omni feudo suorum beneficiorum debet: quia sola superflua vsurpādo. Vide qz omnia bona gratiā superbum quasi furem domini fugiūt. Tertia causa est iusta vicissitudo. Dignū enim et iustum est vt diuina maiestas in se recipiat humilitatē quē se euacuauit et annihilauit/ vt toto sinu suę capacitatis eā reciperet. Unde Esa. lxxvj. a. Ad quē aspiciā nisi ad paupculū et cōstritū spiritū: Tertio modo dicitur paupertas spiritus mūdicitas spiritualis: qua pauperes spirituales improbos se exhibent diuitibus spiritualib⁹ p elemosynis spiritualib⁹ obtinendis: nunc panem doctrine/ nunc aquam sapientię flagitāt: nunc ad ignem orationū calefieri postulant. Istorum est regnum cęlorum ipso iure paupertatē. Omnis enim domus dei vbi cūqz sit pauperū est et omnia bona eius. Item omnia quę sunt in regno cęlorum possidet pietas: etiā ipsum regem cęlorum. Qd̄ inde apparet: quia ipsum vendidit p redemptione captiuorum: ipsum spoliavit p inductione nudoz: ipsum in cruce assuit p refectione egenozum. Quicquid autem pietas possidet pauperum est. Patet ergo regnū cęlorum pauperū esse: Et ideo beati pauperes spū quoniam ipsozum est regnum cęlorum. Quarto modo dicitur paupertas spiritus ipsa tēporalis volūtarīa et amata et electa. Unde Glo. dicit. Spiritu. i. volūtarīa. Istozū pauperū est regnum cęlorū titulo emptionis ex p̄cedo iā soluto. i. xix. d. Omnis qui reliquerit domū et centuplū accipiet et vitam eternā possidebit. Isti sunt beati: quia eis ad votū succedit qd̄ amant. i. paupertas: ipsā habēt quātū volunt et q̄diu volūt/ secure et pacifice possidēt. Hic est thesaurus p̄ciosissimus quo sapientissimus mercator iesus christ⁹ regnū cęlorū venaliter exposuit. Quinto modo dicitur paupertas spiritu. i. animo qui oīno nihil habere se reputat/ nec seipso siue corpus siue animā siue membra: sed oīa cōmodata habēt et q̄si alienis vīunt. Hęc ē vera paupertas: quę neqz linguā/ neqz oculos/ neqz pedes/ neqz sensū/ neqz volūtarīam: et ideo nihil ei molestum est. Solus iste verus est monachus in claustrō domini: si tamē claustrum est regnum cęlorū. Manifestū est regnū cęlorū h̄mōi pauper esse: et h̄i beati: qz securi. Seneca. Paupertas ē bonū siue calūnia. Adprat

aut paupertas spūs dono timoris: qz paupertas semp timida ē: inopē/ indefensam/ imunitā/ oib⁹ odiosam se semp existimās. Itē timor custodit et hūilitas abscondit. Itē habēt quodāmodo beatitudinē quę cōsistit in dotibus corpis et aię. Sūt enim impassibiles: qz nō sentiūt dolorē p amissione mobilis vel immobilis: nec etiā carnalis amicitia. Gregori⁹. Qui nō in mūdo habet qd̄ diligit: nihil in mūdo ē qd̄ p̄mescat. Prouer. xij. c. Non cōrūbabūt iustū quicquid ei acciderit. Itē agiles sunt p eorū dē depositionē: quia nō habēt pondus terrenū: sed pondus spūiale quod sursum eleuat: sicut dicit beatus Berni. Esdre. Abijcite auri et argenti pondera. Itē sunt subtiles p potestātē et dignitatē abrenūciationē. Ille enim qui magna pompa famulorū et sociorū stipat⁹ est/ p artū foramē intrare nō p̄t. Arta enim est via quę ducit ad vitā. i. vij. b. Isti sunt lucidi p curę abrenūciationē. Ex cura enim et interioz sollicitudine sūt homines nigri/ ad litterā: qd̄ patet in meatorib⁹. Vel lucidi sunt p bonā opinionē. Item habent arras animę lucē. i. in rationabili pacē/ in misericordiā/ in saturitatē/ in cōcupiscibili. a Beati mites: quoniam ipsi possidebūt terrā. Vititas et rabies opposita sūt. Sed cōstat qz i corde humano rabies miscra ē: ergo et mititas beatitudo. Scdm philosophū: mitis ē q̄ patit et nō deijcit. i. lesiones nō sentit. Hęc est in lecto cōscientię hominis culcitra mollis: vbi molliter et suauiter anima requiescit: quę etiā lapides stumeliarū/ detractioz et iniuriarū q̄rūcūqz inflicti sibi amplexat leuiter et sine sui lesione recipit. Hęc est armatura fortissima: quę nec ledi nec vulnerari patit deserentem. Hęc est virtus quę p̄p̄te facit hominē sui dominū et possidere seipsum. Plato vendit⁹/ maloz emente se fuit: sicut legitur in p̄logo biblię. Hęc est quę ab omni liberat p̄urbationū incursum: sicut dicit poeta: Mobile vincendi genus est patientia vincit. Qui patit si vis vincere discit pati. Hęc recte facit beatū: qz vere beatus ē q̄ ab omni malo liber ē. Per hanc terrā libere arbitriū quiete et pacifice ratio subijcimus: p hanc etiā terrenā substantiā pacifica et magnifica dominatiōe possidemus: quia p hanc p amissione tēporalis substantię non dolemus neqz turbamur. Unde hic Glo. Beati mites/ sine asperitate mentis et sine liuore. Qui enim amissionem sui p̄tinescunt: veri⁹ se possideri q̄ possidere fatent. Amor enim amatū possessozē facit amantis. Beati ergo mites: qz mititas lapides vitupationis cōuertit in panes suauissimę refectionis: plagas in medicinā. Hęc est virtus quę terrę viuētū suos efficit possessozes. Aug⁹. Null⁹ erit deus possessio nisi illi⁹ quē ipse possederit. Dites autē ipse quiete et pacifice possidet: ideoqz lege vicissitudinis dñm possidebūt et habitationē frę viuētū: De qua Diere. ij. b. Induxi vos i terrā carmeli vt comederetis fruct⁹ eius. Itē merito stabilitatis et quietis placidę mētis/ mites possidebūt stabilem terrā viuētū. Iustum enim est vt merito p̄miū respondeat. i. gratia gl̄e. Job. ij. b. Gratia p gratia. Zach. iij. c. Adequabit gratiā. i. gloriā gratię eius. Itē/ terrā. i. seipso. Fractūdi enim seipso nō possident. Gen. ij. d. Terra es et in terrā ibis. Itē/ terrā: ad litterā. Eccl. x. b. Sedes ducū superboz destruxit de⁹: et sedere fecit mites p eis. Ps. Dāsueti autē hereditabūt terrā. Hā multi p tyrannidē suā/ ad litterā: electi sunt a regno. Aptatur autē hęc virtus spiritui pietatis: sicut suū cōtrarium. i. rabies crudelitatis. Si autē hic accipit p theosebiam: q̄ ē cult⁹ diuin⁹ et veneratio sanctorū: merito et aptat mititas siue mansuetudo: qm̄ cultus dei nihil aliud est q̄ subijct iugo christi: cui hęc virt⁹ gratis et gaudēt se subijct sic aial māsuētū. Adprat etiā illi p̄titioni: Et ne nos inducas in tēptationē. i. da nobis spm̄ pietatē p quē vitē tēptatiōes: et sic erim⁹ mites. Dāsueti autē vt dicit Cassiodorus Ps. xliij. dicunt manu cōsuētū: hoc est tolerātes iniurias/ nō reddentes malū p malo. Dites hō sūt q̄ nulla furoris accēsiōe turbant: sed i animi lenitate iugiter p̄seuerāt. Scdm hoc: mitis i affectu: māsuētus in affectu sonat. Unde quidā sanctus: Dites est quē mentis asperitas. i. impatiētia siue amaritudo nō afficit: s̄ simplicitas et fidel ad omne

ipsi possidebūt terram. mūdo habet qd̄ diligit: nihil in mūdo ē qd̄ p̄mescat. Prouer. xij. c. Non cōrūbabūt iustū quicquid ei acciderit. Itē agiles sunt p eorū dē depositionē: quia nō habēt pondus terrenū: sed pondus spūiale quod sursum eleuat: sicut dicit beatus Berni. Esdre. Abijcite auri et argenti pondera. Itē sunt subtiles p potestātē et dignitatē abrenūciationē. Ille enim qui magna pompa famulorū et sociorū stipat⁹ est/ p artū foramē intrare nō p̄t. Arta enim est via quę ducit ad vitā. i. vij. b. Isti sunt lucidi p curę abrenūciationē. Ex cura enim et interioz sollicitudine sūt homines nigri/ ad litterā: qd̄ patet in meatorib⁹. Vel lucidi sunt p bonā opinionē. Item habent arras animę lucē. i. in rationabili pacē/ in misericordiā/ in saturitatē/ in cōcupiscibili. a Beati mites: quoniam ipsi possidebūt terrā. Vititas et rabies opposita sūt. Sed cōstat qz i corde humano rabies miscra ē: ergo et mititas beatitudo. Scdm philosophū: mitis ē q̄ patit et nō deijcit. i. lesiones nō sentit. Hęc est in lecto cōscientię hominis culcitra mollis: vbi molliter et suauiter anima requiescit: quę etiā lapides stumeliarū/ detractioz et iniuriarū q̄rūcūqz inflicti sibi amplexat leuiter et sine sui lesione recipit. Hęc est armatura fortissima: quę nec ledi nec vulnerari patit deserentem. Hęc est virtus quę p̄p̄te facit hominē sui dominū et possidere seipsum. Plato vendit⁹/ maloz emente se fuit: sicut legitur in p̄logo biblię. Hęc est quę ab omni liberat p̄urbationū incursum: sicut dicit poeta: Mobile vincendi genus est patientia vincit. Qui patit si vis vincere discit pati. Hęc recte facit beatū: qz vere beatus ē q̄ ab omni malo liber ē. Per hanc terrā libere arbitriū quiete et pacifice ratio subijcimus: p hanc etiā terrenā substantiā pacifica et magnifica dominatiōe possidemus: quia p hanc p amissione tēporalis substantię non dolemus neqz turbamur. Unde hic Glo. Beati mites/ sine asperitate mentis et sine liuore. Qui enim amissionem sui p̄tinescunt: veri⁹ se possideri q̄ possidere fatent. Amor enim amatū possessozē facit amantis. Beati ergo mites: qz mititas lapides vitupationis cōuertit in panes suauissimę refectionis: plagas in medicinā. Hęc est virtus quę terrę viuētū suos efficit possessozes. Aug⁹. Null⁹ erit deus possessio nisi illi⁹ quē ipse possederit. Dites autē ipse quiete et pacifice possidet: ideoqz lege vicissitudinis dñm possidebūt et habitationē frę viuētū: De qua Diere. ij. b. Induxi vos i terrā carmeli vt comederetis fruct⁹ eius. Itē merito stabilitatis et quietis placidę mētis/ mites possidebūt stabilem terrā viuētū. Iustum enim est vt merito p̄miū respondeat. i. gratia gl̄e. Job. ij. b. Gratia p gratia. Zach. iij. c. Adequabit gratiā. i. gloriā gratię eius. Itē/ terrā. i. seipso. Fractūdi enim seipso nō possident. Gen. ij. d. Terra es et in terrā ibis. Itē/ terrā: ad litterā. Eccl. x. b. Sedes ducū superboz destruxit de⁹: et sedere fecit mites p eis. Ps. Dāsueti autē hereditabūt terrā. Hā multi p tyrannidē suā/ ad litterā: electi sunt a regno. Aptatur autē hęc virtus spiritui pietatis: sicut suū cōtrarium. i. rabies crudelitatis. Si autē hic accipit p theosebiam: q̄ ē cult⁹ diuin⁹ et veneratio sanctorū: merito et aptat mititas siue mansuetudo: qm̄ cultus dei nihil aliud est q̄ subijct iugo christi: cui hęc virt⁹ gratis et gaudēt se subijct sic aial māsuētū. Adprat etiā illi p̄titioni: Et ne nos inducas in tēptationē. i. da nobis spm̄ pietatē p quē vitē tēptatiōes: et sic erim⁹ mites. Dāsueti autē vt dicit Cassiodorus Ps. xliij. dicunt manu cōsuētū: hoc est tolerātes iniurias/ nō reddentes malū p malo. Dites hō sūt q̄ nulla furoris accēsiōe turbant: sed i animi lenitate iugiter p̄seuerāt. Scdm hoc: mitis i affectu: māsuētus in affectu sonat. Unde quidā sanctus: Dites est quē mentis asperitas. i. impatiētia siue amaritudo nō afficit: s̄ simplicitas et fidel ad omne

Ps. 96.

Dignitas comē
satur pluribus
modis

Luc. 6. c.
De. pe. dñi.
1. c. fleat
De. pe. dñi. 2. c.
uerendum
De. cōse. dñi. 2.
acceserunt

Fides ad omnē inlurā sustinēdā patētētr instruit. Comēdat autē hęc vīr: Primo: qz eius magisteriū sic z hūilitatis dñs si/ bi retinuit specialit. Uñ. j. xj. d. Discite a me/ qz mitis sum et hūilis corde: qd nō faceret nisi sūm pfectiōis esset schola in terris/ cui⁹ ē cathedra i cęlis. Secūdo: qz placet deo. Eccl. j. d. Hūilitatū est deo

fides et mansuetudo. Tertio: qz facit homī nem diligi. Eccl. iij. c. Fili in mansuetudine opa tua pñce: z super hoīm gliaz diliger. Quarto: qm ipsa ē via z spatio ad susci piendū verbū dei. Jaco. j. d. In māsuētudine suscipite insitū verbū qd pōt saluare aīas vīas. Qui: o: qz de hac singularit laudat moyses. Numeri. xij. a. Erat moyses mitissimū oīm hominū q i tra morabant. Sexto: qz facit hoīm sui mōmorē.

Ps. 131.

Ps. 36.

Ps. Veniēto dñe dauid z oīs māsuētudinīs ei⁹. Septimo: qz facit illud cui⁹ ē facere sanctū. Eccl. xlv. a. In fide z lenita te sanctū fecit illū. Octauo: qz hēreditas terrę ei pmittit: vt hic. Et i Ps. Dāsuēti aut hēreditabūt terrā. Et Beda: Si cęloz regnū paupib⁹ z terra mitib⁹ cōpromittit: qd g supbis z cōtentiosis nisi infern⁹. Mono: qz dignitas q supbis auferit mitib⁹ cōserf. Eccl. x. b. Sedes ducū supboz destruxit dñs: z sedere fecit mites p eis. Nota aut pfectū i mercede: Plus em est regnū cęloz possidere qz habere: Possūt em aliq nra esse ad temp⁹ z momētaneē: nō tñ possidem. a **Beati q lugēt:** Post pacificatiōē māsuētudinīs/ recte sequit domū luc⁹. Homo em vacā z vidēs se/ qd aliud habere pōt nisi lu gere seipsū/ cū nihil in se inueniat nisi mortē z abyssū pctōz: Luc⁹ em est ecclie spūalis. i. mētis hūane baptiseriū. Quid est em aliud lauacrū lachrymarū nisi secūd⁹ bap̄tism⁹: Reg⁹ sup Job. Dens lachrymis bap̄tiscata in cōtrēplatiōe videt limpidius. Hic est tabulū siue marē enēū templi vel taberna/ culi in q lauānt sacerdores ostias oblaturi: Exo. xxx. c. Hic ē claustrū spūalis lauatoziū: pallatij regalīs balneariū: horti vo luptatis siue padisi irrigatoziū. Hic ē cisterna bethleē: cui⁹ aquas desiderat ver⁹ dauid. ij. Regl. xliij. c. Hęc oīa q dixi mus est mens hūana. i. ecclia spūalis templū z tabernaculū regale palatiū. Ipsa est hort⁹ voluptatis: De q Cant. v. a. Veniat dilect⁹ meus in hortū suū vt comedat fruct⁹ pomoz suoz. Donū hō luctus ē fons illi⁹ horti. Uñ: Fons hortozū pure aquaz viuentiū zc. Hoc est natoziū siloe vbi missus cito visum recipit. Job. ix. b. Hic est iordanis in quo naamā septies bap̄tiscat mūdāf. iij. Regl. v. d. Hęc est cella vīna/ rīa in q vīnū cōtritiōis/ cōpunctiōis z deuotiōis ceterozūqz vīnoz genera p̄inanāf. Cant. ij. a. Introduxit me rex in cel/ lā vīnariā. Et vmbilic⁹ spōse sicut crater zornatilis nunq in/ digens poculis: Cant. vij. a. Hoc ē mare rubrū i quo pha/ rao. i. diabolus cū toto exercitū suo submersit: Exo. xv. a.

Cant. 4. d.

Ps. 73.

Hę sunt aque/ de quib⁹ Ps. Cōtribulasti caput draconis i aquis. Hoc ē oīm sacrificioz impinguatoziū. Gregoz⁹. sup Eccl. b. Holocaustū aridū est bonū opus/ qd orationis la/ chrymē nō infundūt. Hęc est pbatica piscina in q lauāf ho/ sta anteq dño offerat quicqz portic⁹ habēs: Job. v. a. Hap qnqz sunt genera. Prīmę sunt p incolatu hui⁹ miserie. Ps. Deu mihi qz incolat⁹ meus plongat⁹ ē. Hęc potāt animā si/ tientē. Ps. Potū dabis nob i lachrymis i mēsurā. Secūde sit p cōmissiōe culpę pp̄tē: z hę lauāt z mūdāt. Ps. Lauabo p singulas noctes lectū meū. Tertie sūt p horroze gebennę. Ps. Eripuit animā meā de morte pedes meos a lachrymis. Quarte sūt p desiderio patrię. Ps. Sup flumīa babilonis illic sedim⁹ z fleuimus. Hęc rigant z secūdant. Ps. Lachry mis meis stratū meū rigabo. Quite sunt p peccatis et mise/ rijs pximoz. Eccl. ij. d. Hansi ibi seprē dieb⁹ mergens in medio eoz. Hęc charitatē aīę demōstrant. Utere. ix. a. Quis dabit capiti meo aquā: z oculis meis fontē lachrymarū: vt plo/ rem die ac nocte interfectos filie ppli mei. Triplex est aut la/ chrymarū efficacia in deū. Prima: qz deū inebriat. Uñ. Esa. xliij. d. Adipe lachrymarū tuarū nō inebriasti me. i. deuotiōe lachrymarū. Secūda: quia deū pungūt. Uñ Blo. sup Job. Oratio deū lenit/ lachryma pungit. Tertia: qz deo quasi mo/

lestā faciūt. Aug⁹ sup illud Ps. Turbus p̄cipe lachrymas meas/ dicit: qz violentę sunt in p̄cibus. Adaptat aut hęc vir/ tus dono sciētie: sicut dicit Aug⁹ in p̄mo de doctrina christi/ ana. Quia sciētia facit hominē int⁹ lamētantē z foris letātē. Et hoc ostendit p illud Eccl. j. d. Qui addit sciētiam addit z dolorē. Nō potest sci re vbi sit et quid sit/ si nō sit in fletu z lachry mis. Adaptat etiā pe titioni illi: Dimitte nobis debita nostra. i. da nobis donū sciētie q luceam⁹ peccata nra vt tūc dimittas illa. Quid aut saporis/ qd suauitatis habēt lachrymę: nouit ille q gustauit. Sed sic dicit vulgarit rustic⁹ nō gustat inde. Prover. xij. b. Cor qd nouit amaritudinē aīę suę i gaudio ei⁹ nō miscbit extraneus. b **Qui ipsi cōsolabunt.** Uñ Esa. lxxj. d. Quō si cui maī blādiat: ita ego p̄solabor vos: vt debis z gaudebit cor vīm. Cōtra fletū em alienoz pctōz cō/ solat p̄fect⁹ fratru. ij. Cor. viij. d. Cōsolat⁹ sū p itto. Cōtra fletū dilatiōis patrię p̄solat adeptio glie. Uñ Apoc. xxj. a. Absterget de⁹ omnē lachrymā ab oculis factoz. Ubi Berū. Felix lachryma q pia manu pditoris meret abstergi. Cōtra fletū criminū p̄toz cōsolat plena remissio. Ps. Scdm mul titudinē dolorū meoz in corde meo p̄solatiōes tuę legiticauē/ rūt animā meā. Cōtra fletū gebennę euasio p̄neg. Uñ Esa. xl. a. Cōsolamī cōsolamī ipse me⁹ dicit de⁹ vester. Contra fletū tribulationū cōsolabit deplisio inuincoz. Uñ Ps. Etabil iust⁹ cū viderit vidictā. Et Esa. lxxj. g. Et erūt vsqz ad satie/ tatē vīsiōis oī carni. Cōtra hō mali nō habebūt p̄solatiōē. Uñ Luc. xvj. g. Recordare filij: qz recepisti bona i vita tua/ lacar⁹ sūt mala: nūc hō h p̄solat/ tu hō cruciar. Et Lbreñ. j. c. Deposita ē vehemēter nō habēs cōsolatozē. Uide autē p̄fectū z augmentū respectu p̄cedentiū: Magis em est cōso lari hierlm qz ipsam possidere. Beati/ qz lugēt: qm ipsi p̄solabunt. Seqf. **Beati q esuriūt z sitiūt iusticiā/ maiorē.** i. z p̄fectā cū habeāt imp̄fectā. De his esuriētib⁹ dī Eccl. xliij. c. Qui edūt me adhuc esurient. Job. liij. e. De⁹ cib⁹ ē vt faciā volūtatē ei⁹ q misit me vt p̄ficiat op⁹ ei⁹. Nō aut dīc: Beati q esuriūt prudētā vt rēperatiā vt fortitudinē sed iusticiā: qz iusticia est vīr⁹ cōmunis ad oēs alias: q tribuit cuilibet qd sūt est. Deo em tria debem⁹: Reuerētiā cult⁹ in/ quātū dñs: timorē in quātū iuder: amorē in quātū hō incar/ natus. Proximis sūt tria: Parib⁹ auxiliū: maiorib⁹ obediē/ tiā: inferiorib⁹ cōsilium. Nobis tria: Cordis mūdiciā: carnis substantiā: vtriqz sollicitudinē. Beati/ qz esuriūt z sitiūt iusticiā. i. q se reputāt semp insufficientes: sic dauid q dicebat: Ecce dixi nūc cepi. Eccl. xvij. a. Cū p̄sumauerit hō tūc incli/ plet. Et Utere. ij. f. Post me ingredi nō cessabis. d **Qui ipsi saturabunt:** qn sup mēsa dñi sedētes intellectū eoz iux diuine veritatis p̄lebit: z affectū lex diuine bonitatis: vt dīc beat⁹ Berū. Dñs em ebrius nō potat nec cibatus cibāt. Uñ Esa. lxx. c. Serui mei comedēt z vos esurietis: serui mei bibēt z vos sitietis. Et Luc. j. e. Esuriētes implevit bonis. j. Regl. ij. a. Famelicī saturati sūt. Esa. lv. a. Omīs sitiētes venite ad aq̄s. Aptat aut h vīr⁹ dono fortitudinis. Ad refectionē em bonoz opez seqf fortitudo p̄tutū. Al sic ex fortitudine bell/ ca ozif fames certaminū: sic ex fortitudine iusticie fames z sitl bonoz operū/ q sūt spūalia certamina. Job. vij. a. Dilitia est vita hoīs sup terrā. Sz videt pot⁹ esse aptāda sapiētie: i q ē delectatio/ qz dono fortitudinis. Sol. In cibo aliō qrit gula: aliō natura: aliō voluptas: aliō necessitas. Natura qrit sustē rari/ gula delitanti. Hęc igit vīr⁹ cibū bonoz opez appetit i/ qstū nutrit z sustēt: qd ē fm op⁹ fortitudinis: sapia aut appe tit cibaria in qstū delectat. Seneca. Palatū tuū fames excitet nō saporēs. q. d. in cibo qre sustētationē/ nō delectationē gu/ le. Aptat etiā illi peritiōi: Panē nostrū qritidānū da nob ho/ die. q. d. da nobis spm fortitudinis q possim⁹ expectare beati tudinē z nō deficere p̄pter dilatiōē. Ite em est panis i cui⁹ fortitudine iuit helias vsqz ad montē dei oreb. Nota p̄fectū: Plus em est in palatio satiari qz a luctu consolari. Sequit. **Beati misericordes.** Misericordia est miseria cordis

lestā faciūt. Aug⁹ sup illud Ps. Turbus p̄cipe lachrymas meas/ dicit: qz violentę sunt in p̄cibus. Adaptat aut hęc vir/ tus dono sciētie: sicut dicit Aug⁹ in p̄mo de doctrina christi/ ana. Quia sciētia facit hominē int⁹ lamētantē z foris letātē. Et hoc ostendit p illud Eccl. j. d. Qui addit sciētiam addit z

dolorē. Nō potest sci re vbi sit et quid sit/ si nō sit in fletu z lachry mis. Adaptat etiā pe titioni illi: Dimitte nobis debita nostra. i. da nobis donū sciētie q luceam⁹ peccata nra vt tūc dimittas illa. Quid aut saporis/ qd suauitatis habēt lachrymę: nouit ille q gustauit. Sed sic dicit vulgarit rustic⁹ nō gustat inde. Prover. xij. b. Cor qd nouit amaritudinē aīę suę i gaudio ei⁹ nō miscbit extraneus. b **Qui ipsi cōsolabunt.** Uñ Esa. lxxj. d. Quō si cui maī blādiat: ita ego p̄solabor vos: vt debis z gaudebit cor vīm. Cōtra fletū em alienoz pctōz cō/ solat p̄fect⁹ fratru. ij. Cor. viij. d. Cōsolat⁹ sū p itto. Cōtra fletū dilatiōis patrię p̄solat adeptio glie. Uñ Apoc. xxj. a. Absterget de⁹ omnē lachrymā ab oculis factoz. Ubi Berū. Felix lachryma q pia manu pditoris meret abstergi. Cōtra fletū criminū p̄toz cōsolat plena remissio. Ps. Scdm mul titudinē dolorū meoz in corde meo p̄solatiōes tuę legiticauē/ rūt animā meā. Cōtra fletū gebennę euasio p̄neg. Uñ Esa. xl. a. Cōsolamī cōsolamī ipse me⁹ dicit de⁹ vester. Contra fletū tribulationū cōsolabit deplisio inuincoz. Uñ Ps. Etabil iust⁹ cū viderit vidictā. Et Esa. lxxj. g. Et erūt vsqz ad satie/ tatē vīsiōis oī carni. Cōtra hō mali nō habebūt p̄solatiōē. Uñ Luc. xvj. g. Recordare filij: qz recepisti bona i vita tua/ lacar⁹ sūt mala: nūc hō h p̄solat/ tu hō cruciar. Et Lbreñ. j. c. Deposita ē vehemēter nō habēs cōsolatozē. Uide autē p̄fectū z augmentū respectu p̄cedentiū: Magis em est cōso lari hierlm qz ipsam possidere. Beati/ qz lugēt: qm ipsi p̄solabunt. Seqf. **Beati q esuriūt z sitiūt iusticiā/ maiorē.** i. z p̄fectā cū habeāt imp̄fectā. De his esuriētib⁹ dī Eccl. xliij. c. Qui edūt me adhuc esurient. Job. liij. e. De⁹ cib⁹ ē vt faciā volūtatē ei⁹ q misit me vt p̄ficiat op⁹ ei⁹. Nō aut dīc: Beati q esuriūt prudētā vt rēperatiā vt fortitudinē sed iusticiā: qz iusticia est vīr⁹ cōmunis ad oēs alias: q tribuit cuilibet qd sūt est. Deo em tria debem⁹: Reuerētiā cult⁹ in/ quātū dñs: timorē in quātū iuder: amorē in quātū hō incar/ natus. Proximis sūt tria: Parib⁹ auxiliū: maiorib⁹ obediē/ tiā: inferiorib⁹ cōsilium. Nobis tria: Cordis mūdiciā: carnis substantiā: vtriqz sollicitudinē. Beati/ qz esuriūt z sitiūt iusticiā. i. q se reputāt semp insufficientes: sic dauid q dicebat: Ecce dixi nūc cepi. Eccl. xvij. a. Cū p̄sumauerit hō tūc incli/ plet. Et Utere. ij. f. Post me ingredi nō cessabis. d **Qui ipsi saturabunt:** qn sup mēsa dñi sedētes intellectū eoz iux diuine veritatis p̄lebit: z affectū lex diuine bonitatis: vt dīc beat⁹ Berū. Dñs em ebrius nō potat nec cibatus cibāt. Uñ Esa. lxx. c. Serui mei comedēt z vos esurietis: serui mei bibēt z vos sitietis. Et Luc. j. e. Esuriētes implevit bonis. j. Regl. ij. a. Famelicī saturati sūt. Esa. lv. a. Omīs sitiētes venite ad aq̄s. Aptat aut h vīr⁹ dono fortitudinis. Ad refectionē em bonoz opez seqf fortitudo p̄tutū. Al sic ex fortitudine bell/ ca ozif fames certaminū: sic ex fortitudine iusticie fames z sitl bonoz operū/ q sūt spūalia certamina. Job. vij. a. Dilitia est vita hoīs sup terrā. Sz videt pot⁹ esse aptāda sapiētie: i q ē delectatio/ qz dono fortitudinis. Sol. In cibo aliō qrit gula: aliō natura: aliō voluptas: aliō necessitas. Natura qrit sustē rari/ gula delitanti. Hęc igit vīr⁹ cibū bonoz opez appetit i/ qstū nutrit z sustēt: qd ē fm op⁹ fortitudinis: sapia aut appe tit cibaria in qstū delectat. Seneca. Palatū tuū fames excitet nō saporēs. q. d. in cibo qre sustētationē/ nō delectationē gu/ le. Aptat etiā illi peritiōi: Panē nostrū qritidānū da nob ho/ die. q. d. da nobis spm fortitudinis q possim⁹ expectare beati tudinē z nō deficere p̄pter dilatiōē. Ite em est panis i cui⁹ fortitudine iuit helias vsqz ad montē dei oreb. Nota p̄fectū: Plus em est in palatio satiari qz a luctu consolari. Sequit. **Beati misericordes.** Misericordia est miseria cordis

Ps. 38.

Ps. 93.

Ps. 57.

Deo tria
debemus

Proximis de
benimus etiā tria

Nobis debem⁹
tria

Ps. 76.

5. Regl. 19. b.

triplex efficacia
lachrymarū
dicitur

De malo alieno: s. ita ordinata: vt pmo misereat de suo pprio malo: postea de alijs. Hac facit mo lugeres z miseros de malis alioy: sed in futuro beatos faciet de bonis pprijs z omniu. Pro eo em q vtri misericordes miseras alienas tollunt vel mitigar vel saltē p cōpassionē portat: iure vicissitudinis imu- nes erūt a pprijs. Lō mendat autē hęc vir- tus. Primo: qz dupl- cem mercedē sui obse- quij obtinet. s. pmissi- onē vitę quę nūc est z futurę. i. Timorh. iij. c. Secūdo: qz dñā ē i regno celoꝝ. Qd pater: qz ipsū regē celoꝝ tanq̄ suū ppriū vendidit p redem- ptione captiuoꝝ. Quę maior dignitas q̄ filiū dei hie suū: Adeo em misericordia regni celoꝝ est dñā: q̄ sicut dicit i vul- gari/ ipsum fecit cubare de celo in vtero virginis: de vtero in p̄sepe: de p̄sepe in egyptū/ in desertū/ in crucē/ in sepulchꝝ/ in infernū. Tertio: quia in foro iudiciali dñi locū superioꝝ obtinet. Jaco. ij. c. Misericordia superat iudiciū. Et ideo a foro iusticię licitū ē appellare ad forū misericordię: z necesse habet iusticia deferre appellationē tanq̄ legitime: imo etiam necesse est vt sententiā suā si quā tulit iusticia retractet miseri- cordia. In h foro nō ferunt nisi sententię absolutiois: vñ solū refugiu reoꝝ. Quarto: qz ipsa est ostiaria paradisi. Qd pater ex eius officio: Officiū em ostiarij est vnicuiq̄ facere locū et distribuere māsionē. Et hoc facit ipsa. Eccl. xvj. b. Dis mis- ricordia faciet vnicuiq̄ locū s̄m intellectū pegrinatiōis ipsi? z s̄m meritū operū suoz. Hęc est illa ostiaria q̄ in die pasce- ues ostiū paradisi fregit: et in duo frustra volare fecit: vt vulgo dicit: nos introducens. Hoc ostiū ē christus. Job. x. b. Ego sū ostiū rē. Duo frustra corp⁹ z aia: quoz alterū i sepulchꝝ: alterū. s. aia fuit in inferno. Hęc ostiaria nulli negat celeste ostiū/ imo omis trāsentes intrare cōpellit. Vñ Luc. xij. e. Exi cito in vicos z plateas ciuitatis z compelle intrare. Hęc sepit vias ne aliquis alio valeat declinare. Unde Osee. ij. b. Sepiā viā tuā spinis. Hęc est q̄ de celo deū deposuit et car- nē iduit: vt dicit Aug⁹: qz omniū onera vt sua portat: z ideo sola implet legē christi. Vñ Gal. vj. a. Alter alterius onera portate: z sic adimplebitis legē christi. Omniū em damnis z pditis cōmunicat: z i oib⁹ lucris est socia z particeps. Nihil pōt facere cū diuitib⁹. Quirō: qz oēs agri steriles z aridi illi fructificāt. In illis em sua semina spargit. Luc. xij. c. dicit: Cū facit puiuiū/ voca paupes/ debiles/ claudos/ cęcos: z bea- tus eris: qz nō habēt vñ retribuere tibi valeant: retribuēt em tibi i resurrectiōe iustoz. In agris pinguib⁹/ illi semina suffo- cant. Sexto: qz deū debitoꝝ: imo seruū facit omniū misere- tiū. Prouer. xix. c. Fgenerat dño q̄ misereat paupis. Sed q̄ re- cipit mutuū/ seru⁹ est feneratoris: vt dī Prouer. xxij. a. Ergo deus seru⁹ ē oim miseretiū/ cū ipse mutuū accipiat: sicut ipse/ mer dicit. j. xxv. d. Qd vni ex minimis meis fecistis mihi feci- stis. Septimo: qz poterit dicere dño: Libera me ab omnib⁹ tormētis: qz omni genere tormētoꝝ punita sū: Quia sic dice- bat ap̄tus. ij. Cor. xi. g. Quis infirmat z ego non infirmoz: q̄s scādaltat z ego nō vroz: Sic ista pōt dicere: Quis affligit et ego nō torqueo: q̄s patit z ego nō pario: Octauo: qz ipsa assecurata ē habedē pmissiōis. Per h em q̄ oia dimisit/ cer- ra est q̄ q̄cqd debuit dimitte ei. De hoc em habet lras euā- gelij parentes/ Luc. vj. f. Dimittite z dimitte vobis. Mo- no: qz i ipsa est prudētia negociādi: Mā p luto tēporaliū qd dat/ recipit eternas diuitias. Decimo: qz ipsa omes miseri- as z angustias vult releuare: qd si nō pōt facere/ sociā se exhibet vt sic saltē patiēter cōsoler: Leui⁹ em fert qd cū alio fer- tur. Est autē homis triplex misericordia. Propria: fraterna: paterna. Propria est homis ad seipsum p contritiōē. Eccl. xxx. d. Misere aie tuę placens deo. Fraterna est fratris ad pximū p cōpassionē: De q̄ Luc. x. f. Uides eū samaritanus miscdia mor⁹ ē sup eū. Paterna est patris ad filiū p correcti- onē. Hęc dimittit reatū. Luc. xv. d. Cū adhuc lōge esset vi- dit eū pat suus z miscdia mor⁹ est. Mitigar fratū deū. Aba- cuk. iij. a. Cū irat⁹ fueris miscdię recoꝝdaberis. Itē consolaf

Misericordia a multis comēdat

quoniam ipsi misericordiam consequent. Beati mundo corde

amaricatu. Luc. vij. b. Cū vidisset iesus mulierē fletē/ mis- ricordia mor⁹ ē sup eā z dixit: Nolite flere. Itē miscdia plati in subditos triplex est. In cōpassiōe cordis: in cōsolatiōe ver- bi: adiuuādo in ope. Vñ Luc. vij. f. Maria magdalena pe- des dñi lachrymis lauit: ecce compassio. Et vnguēto vnit: ecce vbi consolatio: et capillis tersit: hoc est subsidū in ope. Item miscdia dei triplex ē. Prima i iustificatiōe peccatoꝝ q̄ a culpa liberat: z dicit spaciōsa: qz hoīem q̄ in carcere peccati facebat liberās ampliat z dilatat vsq̄ ad celū: De q̄ Ps. Misericor- dia dñi plena est terra. Secūda i tribulatiōe liberās a pena: z dicit speciosa: qz animā liberās a pena efficit speciosā. De hac Eccl. xxxv. d. Spectiosa ē miscdia dei i tpe tribulatiōis sicut nubes pluuię in tpe siccitatis. Tertia erit in resurrectiōe liberās ab omni miseria: z dicit preciosa: De q̄ Ps. Miseri- cordia edificabit in celis. Qui triplicē misericordiā hominis habuit in via: triplicē dei misericordiā habebit in patria. Et hoc est q̄ sequit: a Quā ipsi misericordiā cōsequē- tur. Hęc aprat dono cōsilij. Vñ em sibi cōsultit qui misereat primo. Adaptat etiā illi petitioni: Fiat volūtas tua sic i ce- lo z in terra. Volūtas em dñi est vt miseramur paupes. Mo- ta pfectū: Saturabunt euriētes iusticiā q̄si fatissaciēdo ne- cessitati: s̄ isti habebūt supra/ qz fercula ad supabūdantiā: vltra em saturitatē dabit misericordiā glia: sicut dicit. j. xxv. c. Da- bēti dabit z abundabit. b Beati mūdo corde. Hęc virt⁹ in duob⁹ cōsistit. s. in mūdicia intellect⁹: z in mūdicia affect⁹. Mūdicia intellect⁹ ē puritas a trib⁹. s. a curiositate inq̄siti- nis: ab inutilitate cogitatiōis: a falsitate opiniōis vñ erroris. Hęc em tria inquināt intellectū. Mūdicia affect⁹ est puritas a trib⁹: a pmo motu p̄auē delectatiōis: a consensu noxię de- lectationis: ab amoze carnalis affectiōis. Mūdiciā autē est cor hois: vt vas/ vt speculū/ vt ocul⁹. Ut vas ad recipiendū p̄ciosum liquorē. Esa. liij. d. Mūdami q̄ fertis vasa dñi. Ut speculū: vt deo inspectoꝝi facit. s. exhibeat itūendā. Vñ Esa. ij. d. Ostēde mihi faciē tuā. Mūdiciā autē speculū absteriōe: defricatiōe: ablutiōe. Absteriō est puritas cōfessiōis z orati- onis: defricatio est disciplinē austeritas: ablutio/ lachrymarū z elemosynaz largitas. Itē vt ocul⁹ mūdiciā est cor a pul- uere terrene cupiditatis: a macula carnalis voluptatis: ab al- bugine mūdanc dignitatis. Mūdicia oculi et speculū dei fa- ciūt vñōnē: mūdicia vasis impletionē operū. Bene q̄ dicit: b Beati mūdo corde: qm ipsi deū videbūt. Unde Esa. xxxij. c. Regē in decoꝝe suo videbūt. Heb. xij. d. Pacē sequimini cū omib⁹/ sanctimoniā/ sine qua nemo videbit deū. Itē Lhyf. Scdm qd q̄s eripuerit se a malis z fecerit bonas: s̄m hoc z deū videt aut turbulēte aut mūde aut modice aut ampli⁹ aut interdū aut semp. Qui autē male agit aut cogitat diabolū videt: qz diabol⁹ i oī opere malo figurat. Hęc vir- tus aprat dono intellect⁹: Mūdicia em cordis intellectui cō- uenit: sic puritas pupille oculi vñōni: z mūdicia speculū spe- culatiōi. Adaptat etiā illi petitiōi: Adueniat regnū tuū. i. da nobis spm̄ intellect⁹ q̄ mūdiciā cor: vt. s. videam⁹ te regnare in nobis. Profect⁹ pater: qz longe maior est oib⁹ alijs: sicut ille q̄ in curia regis p̄adet et saturat dignioꝝ iudicat: qz facie ad faciē regē videt. Quia hęc est vita eterna vt cognoscāt te so- lū deū z quē misisti iesum christū. Hęc sexto loco ponit: qz p ipsā hō ad dei imaginē reparat quē sexta die cōdidit: pditū: sexta grate recupauit. Seq̄: d Beati pacifici. Mō dic placati aio: hoc em ptinet ad secūda bea titudinē/ q̄ ē: Beati mites: sed diē/ pacifici: qz. s. paci faciēde z reformāde z re- seruāde siue in se siue in alijs vigilat. Pax aut quinq̄ habet p̄traria: Bella/ lites/ tumult⁹/ inq̄tudinē/ molestiā. Pacifici q̄ sūt q̄ in bellis sopitiōis: litiō/ dirimēdis: tumultib⁹ sedādis: inq̄tudinib⁹ q̄etādis: molestijs mitigādis vigilat z insistit. Hęc sūt officia q̄ p nobis dei fili⁹ exequēda suscepit. De illo em scriptū est in Ps. Ibi. i. in mūdo vel in carne/ confregit potentias/ arcū/ scutū/ gladiū z bellū. Quinq̄ dicit pdictis q̄ quinq̄ respōdentia

Triplex miseri- cordia plati in subditos

23. q. 1. c. noli Triplex miseri- cordia dei

Ps. 32.

Ps. 88.

Munditia intellectus Munditia affectus Mundan- dum est cor

Job. 17. 8.

Pax quinq̄ ha- bet cōtraria

Ps. 75.

Triplex bonis misericordia

quinq; respōdentia: z ideo ipse nō solū pacific⁹ / s; z pax ipsa noīat. Eph. ij. c. Ipse ē pax nra q̄ fecit vtracq; vnū. Bella q̄ i mūdo erāt / ipse veniēs sopiuit. Vñ ppter ipsū dictū est / Esa. ij. b. Cōstabit gladios suos i vomeres z lāceas suas i falces. Irē litē q̄ erat inter nos z deū patrē ipse diremit. Eccl. liij. b. In iudicando esto pupillis misericors vt pat; z p vtro matrī illoz: z erit tu velut fili⁹ altissimi obediēs: z miserēbit tui magl q̄ mater. De vtroq; .i. de bello sopiēdo z lite dirimēdo: dicit ipse Esa. liij. a. Ego sū q̄ loquor iusticiā: ecce litis direptio: z pugnator sū ad saluādū: ecce bellorū sopitio. Irē tumult⁹ ipse sedauit: s; bo factio z exēplo. Exēplo: qz corā tondēte se nō aperuit os suum: Esa. liij. c. Et coram herode nihil oīno rēdit: Luc. xxi. b. Irē factio. j. ix. c. Cū venisset iesus i domū pncipis et audisset ribicines z turbā tumultuātē: dicebat: Recedite: z eie cta turba / itrauit. Verbo. Esa. xxx. d. In silētio z spe erit for titudo via. Et. xxxij. d. Erit op⁹ iusticię pax z cult⁹ iusticię s; lētū. Irē inq̄rudinē q̄tare venit. Job. xv. a. Vanete i me z ego i vob. Et q̄re: Qz i mūdo p̄surā: i me autē pacē habebitis: Job. xvj. g. In ipso em̄ ē vera q̄es: vt dicit Aug⁹ i pmo li. cōfessionū. Inq̄ertū est cor meū i me donec q̄scat i te dñs. Irē molestias tā corporales q̄ spūales mitigare vult dñs. Propter qd crucis signū oleo fit i bapticatis z cōfirmatis et ordinatis z i pncipib⁹ honore regio sublimatis: ad innuendū qd oēs cruciat⁹ p suā passionē mitigant z dulcorant. Vñ beatus Bern. Vultū vidēt nras punctiōes: s; nō vidēt nras vnciones. Qui t̄git in his q̄ncq; faciēdis in se z i alijs vigilat: pacifici merito ac p hoc filij dei vocabunt: qz sunt siles patri suo. Hi sūt cubicularij dñi: q̄ p̄parant lectū. Vñ em̄ pa cata / lect⁹ ē dñi. Vñ Ps. In pace fact⁹ ē locus ei⁹. Et alibi: Ps. 4. In pace in idipso dormiā z req̄scā. Irē / Beati pacifici. i. faciētes pacē in carnē z spm̄ suū vel alienū. Bern. xvj. c. Reuertere agar ad domnā tuā. Irē in p̄pulo corde in cogitatio nes z desideria: q̄ dē pax pectoris. In corde em̄ iusti miscōta z veritas obuiauerūt sibi: iusticia z pax osculatę sunt eis. Irē in se z deū. Esa. xxxij. b. Pacē faciet mihi / hic p̄gnitentia.

1. Pet. 3. c.
43. dñs c. scilicet
23. q. 5. c.
ad fidem
24. q. 1. c.
a recta
De renū.
c. verum

- a quōniā filij dei vocabūtur.
- b Beati q̄ psecutionē patiunt
- c ppter iusticiā: qm̄ ipsorū ē re
- d gnū celoz. Beati estis cum
- e maledixerint vobis homines

Sicut faciebāt illi duo latrones q̄ suspēsi sunt cū iesu: Luc. xxi. f. Et nos q̄dē iuste: nā digna scitis suscipim⁹. Et latro a pharaone suspendit: Bern. xl. d. Daniel. xij. d. Eligent z de albabunt multī. Et supponit causam: Et q̄si ignis pbabunt.

Roma. 8. c

Qm̄ ipsorū est regnū celoz p successionē: qz si filij z hēredes. Irē p dationē. Luc. xxi. d. Nolite timere pusillus grex: qz cōplacuit patri vestro dare vobis regnū. Irē ratiōe emptiōis. Isti em̄ vt vulgo dicit bene z legalit emerūt. j. xij. f. Pz gaudio illi vadit z vendit vntuer / sa q̄ habet z emit agrū illū. Aug⁹. Vena / le habeo. Quid dñe: Regnū celoz. Quo emif: Paupertate regnū: dolore gaudiū: la bore requies: ignominia glia: morte vita. Irē p direptionē. j. xj. b. Regnū celozum

vñm patit z violenti rapiūt illud. Isti em̄ qui psecutionē patiunt ppter iusticiā sunt q̄ cū chriso comedūt in via panem doloris z bibūt aquā tribulatiōis. Esa. xxx. e. Dabit tibi dñs panē artū z aquā breuē: Vñ cū eo comedēt pinguia in die so lēnitatis. Esa. xxv. c. Faciet dñs de⁹ exercitiū oib⁹ vñs in mōre h. i. i paradiso puiū pinguis / puiū videmle: puiū pinguis medullaroz vindemię defecate. Isti sunt locij passionū chrisi in via vnde erūt locij cōsolatiōis in glia. j. Cor. j. b. Sciētes qm̄ sicut locij passionū estis: ita eritis z solatiōnū. Isti cū chriso pmanent in paupertate: z ideo pmanebūt cū eo in hēreditate. Luc. xxi. c. Vos estis q̄ pmasistis mecū in tē / ptatiōe mea: z ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater regnū: vt edatis z bibatis sup mēsa meā in regno meo. Octo

Octo laquei: / tate luce tan / guntur que fa / cilit conuiuium locundum

Ps. 75.
Ps. 4.
Ps. 84.
Ps. 121.
Ps. 33.
Ps. 33.

bic tangunt q̄ faciunt cōuiuiū locundū. Prīmū est nobilitas vel dignitas misstrantiū: qd tangit ibi: Ego. s. q̄ sum filius regis sū minister: nec solū ego sed z angeli mei mecū. Secūdū ordo serulorū: ibi: Dispono. Tertū bonitas pularū: vnde dicit: Vob; q̄ amici mei estis: z ita boni. Quartū hilaritas: ibi: Sic disposuit mihi pater / q̄ mihi dat hilariter z letanter: sic ego vobis. Quintū p̄ciositas epularū: ibi: Regnū. Sextū abū dantia: ibi: Ut edatis z bibatis. s. vsq; ad satietatē. Septimū est honestas: vnde: Sup mēsam meā. Octauū est saturitas: vnde: In regno meo: q̄ potens sum vos defendere. Vñ dicit Eccl. vj. a. Si possides amicū in tēptatiōe posside illū. Irē isti sūt q̄ on⁹ p celesti hēreditate i p̄sentī ferūt: et iō habebūt emolimentū in futuro. Isti q̄ merito sunt beati q̄ in die iudicij iusticiā patronā z aduocatā sunt habituri: p qua hic aduo cati fuerūt z patroni. Iusticia em̄ nō pōt esse iniusta sicut nec albedo nigra: ideo iure vicissitudinis stabit p aduocatis et p pugnatoribus suis z nō poterit iudicari cōtra eam: quia tunc erit forum iusticię qd modo ē miscōte. Notandū autē qd eadē pmissio fit paupertati que est minima virtus: z patiēte que est maxima hac ratiōe: qz tantū gaudebit quilibet de alteri bono in patria sicut de suo. Differt autē hęc beatitudo a pri ma. Prima em̄ regnū dei habet in spe: hęc autē in re. Bene autē ponit octauo loco: qz significat generalē resurrectionē: vt dicit Augustin⁹: que p octauas etiā designat. Vnde z p̄prie nō sunt octauę nisi in festis que sūt de morte. Vnde octauę natiuitatis z resurrectionis dñi q̄ sūt ad decorē nō habēt p̄prie officij nisi officij octauarū. **Beati estis zc.** Sic moy ses ppositis decē mādar: decalogi explanationē s̄didit bre / utatim: Sic chrisus post p̄fatum sermonē subdit p̄lixorem etus expositionē: z mchoat ab explicatione octauę beatitudi nis: sicut etiā solet fieri in disciplinis mechanicis: q̄ vltimum in compositione / primum est in resolutione. Et quia breuiter sub quadā generalitate dixerat: **Beati q̄ psecutionē pa tiunt:** distinguit species psecutionis. Et cū p̄mo cōmuniter ad omnes: tūc specialiter sermonē dirigit ad ap̄los: quia cō / grū erat vt eos ad tolerantā psecutionū animaret z arma / ret: quos velut agnos inter lupos missurus erat vt mūdū ab idolatria reuocaret. Dicit ergo: **Beati estis:** quasi be ne apti sūt magnificati. **Cum maledixerint vobis homines:** qz peccatores. In hoc em̄ peccāt hoies: qz male dicunt: et hoc est signum q̄ illi quibus maledicunt sunt boni et beati. Peccatores enim laudant sibi similes. Ps. Lauda / tur peccator in desiderijs anīe sue: et iniquus benedicitur.

Ps. 9.

Et psecuti vos fuerint

Et persecuti vos fuerint. Interliti. Perseq est vim in/ferre vel insidie appetere. Et pot distinguit triplex persecutio: Cordis: oris: et opis. Cordis: ibi: Quia maledixerit. Vale dicitur em ex odio cordis pcedit. Opus: ibi: Et persecuti vos fuerint. Oris: ibi: Aduersum vos mētiētes. Et. l. c. Nolite timere opprobriū hoīm: et blasphemiam eorū ne timeatis. Factis aut duplicat. Aut in pſentia: aut in absentia. Si in pſentia: tūc ex violētia manifestā: si in absentia tunc insidie. Dicitur etiam duplicat. In pſentia: tūc in cōtinentiis: in absentia: tūc detractōib.

B

Ps. 119.

Et dixerunt omne malū aduersū vos mētiētes ppter me. Gaudete et exultate: quoniam merces vſa cōpiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt pphetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terrę: vſi verbo et exēplo alios debetis condire: et ad tolerantiam psecutionis aiare. Vos em habetis totū orbis legationē: vos estis cōdunētum vniuersę carnis: vide/te qn̄ in aliquo piculo vel incōmodo deficiatis. Vos estis sal terrę. i. hūanę naturę: q̄ p vos sapiētia sibi debet cōdiri. Ap̄li autē et p̄dicatores dicunt sal: qz debent verbo fluxū peccati exicare et vermes vitiorū abigere. Marci. ix. g. Vos vicitima sale cōdicet. Vñ significat p saphir q̄ stringit fluxū. Et. l. iij. c. Fūdabo te i saphiris. Itē sal reddit terrā sterile. Impatores em olim solebāt seminare vrbes sale: ne qd in eis germē parerēt. Vñ Ps. Terrā fructifera in salugine rē. Sic ap̄li destructo regno peccati germē vitiorū cōpescerūt. Item cib⁹ nō ē apr⁹ nisi sit sale cōdit⁹: sic nec vtilis sermo sine ap̄lica doctrina dicit⁹. Ideo Leuit. ij. d. d̄r: Quicquid obtuleris sacrificij sale pdes: nec auferes sal federis dei tui a sacrificio tuo. Itē sal maris solis calore fit. Vñ sal ap̄li et p̄mitiū martires: q̄ inundatōes maris q̄si lac fluxerūt. Sal ex aq̄ et igne fit p longā decoctionē. Vñ sunt p̄lati et p̄dicatores q̄ igne tribulatiōis et charitatis decocti debent alios cōdire. Vos estis sal euānuerit in q̄ saliet. i. si doctor vel p̄dicator errauerit: aut in tribulatiōe defecerit: p quē plus infirm⁹ firmabit⁹. Similit Eccl. xij. c. Quis medebit vel miserabit in cantari a serpēte p̄cusso: Et. xxxij. a. Ab insido q̄s mūdabit⁹: Euānscit autē p tribulatiōē. Vñ em videbat aliqd eē: s̄ tūc patet q̄ nihil sit. Job. iij. a. Venit sup te plaga et defecisti. Itē euānuerit p inanē gloriā. Eccl. x. b. Trāsire fecit samaria regē suū q̄si spu mā sup faciē aque: q̄ cito euānscit p ventū. Itē euānuerit timore male hūilitate: vel amore male infāmāte. Ps. Incesa igni et suffossa rē. Itē euānuerit errādo a veritate: vt heretici. Sap. v. a. Errauim⁹ a via veritatis: et iustitię lumē nō luxit nobis. Ad nihilū valet vltra nisi vt mittat foras: ab officio p̄dicandi et ab ecclia p̄ excōmunicati si est publicus peccator: vt heretic⁹: vel merito extra sit iſi occub⁹. Et. xxij. f. Expellā te de statōe tua: hoc ē de ecclia: et de misterio tuo deponā te. i. de officio tuo. Hoc em est cōe hereticis et ei q̄ cedit tribulatiōi: q̄ vterq̄ eq̄q̄: ille ne alios corūpat: iste autē qz eius p̄dicatio cōtēnit. Eccl. xxvi. d. Qui trāsiret a iusticia ad peccatū: p̄cauit eū de⁹ ad rhombū. n. Et cōculcet ab hoīb⁹. i. simul cū subditis calcet: vel subtr⁹ oēs alios in pfundo inferni p̄iciat. Malach. iij. a. Calcabitis impios cū fuerint cinis sub plāta pedis viorū. j. xv. b. Si cęp⁹ cęp⁹ du cat ambo i foueā cadūt. Dux em q̄ p̄cedit p̄us cadit: et alī eū dep̄mit. Calcet autē aīa p̄mo i inferno: cōculcabit autē corp⁹ cū aīa. Boni autē calcant p p̄suras et tribulatiōes: s̄ nō cōculcant: illes em q̄ i corpore multa sustineat i tra: mēte tū sit⁹ ē i celo. Vos estis lux mūdi. P̄dicata p̄ticula. i. vos estis sal terrę: sicut p̄tinet ad septimā beatitudinē p donū sapię: sic ista: Vos estis lux mūdi: ad sextā beatitudinē p̄tinet p donū intellectus. Dicit g: Vos estis lux mūdi. Interl. percipiētes i christo lumē veritatis: p q̄s oēs illuminant a tenebris ignorantię. Job. viij. b. dicit dñs: Ego sū lux mūdi. q. d. dñs: ego sū lux p̄mitiua: vos autē estis q̄si lumina a me deriuata: et q̄si radij ad illuminandū et calefaciendū. Ps. l. ij. c. Int q̄s lucis tanq̄ lumina i firmamētō. Isti duodeci discipuli posunt dici duodeci bozē dicit. Job. xj. b. Nunquid bozē duo decim sūt dicit: Seneca. Nō licet p̄ncipi plus latere q̄ soli. Lux. Scōa causa: quare nō debēt deficere: qz illuminant a christo q̄cūq̄ fuerit illant. Vñ Ps. In via hac q̄ gradieris firmabo sup te oculos meos. Vñ sic sal: qz debēt corruptionē pelere: sic qz lux debēt tenebras effugare. q. d. hūdi. Noie mūdi vt vauerit

qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terrę: vſi verbo et exēplo alios debetis condire: et ad tolerantiam psecutionis aiare. Vos em habetis totū orbis legationē: vos estis cōdunētum vniuersę carnis: vide/te qn̄ in aliquo piculo vel incōmodo deficiatis. Vos estis sal terrę. i. hūanę naturę: q̄ p vos sapiētia sibi debet cōdiri. Ap̄li autē et p̄dicatores dicunt sal: qz debent verbo fluxū peccati exicare et vermes vitiorū abigere. Marci. ix. g. Vos vicitima sale cōdicet. Vñ significat p saphir q̄ stringit fluxū. Et. l. iij. c. Fūdabo te i saphiris. Itē sal reddit terrā sterile. Impatores em olim solebāt seminare vrbes sale: ne qd in eis germē parerēt. Vñ Ps. Terrā fructifera in salugine rē. Sic ap̄li destructo regno peccati germē vitiorū cōpescerūt. Item cib⁹ nō ē apr⁹ nisi sit sale cōdit⁹: sic nec vtilis sermo sine ap̄lica doctrina dicit⁹. Ideo Leuit. ij. d. d̄r: Quicquid obtuleris sacrificij sale pdes: nec auferes sal federis dei tui a sacrificio tuo. Itē sal maris solis calore fit. Vñ sal ap̄li et p̄mitiū martires: q̄ inundatōes maris q̄si lac fluxerūt. Sal ex aq̄ et igne fit p longā decoctionē. Vñ sunt p̄lati et p̄dicatores q̄ igne tribulatiōis et charitatis decocti debent alios cōdire. Vos estis sal euānuerit in q̄ saliet. i. si doctor vel p̄dicator errauerit: aut in tribulatiōe defecerit: p quē plus infirm⁹ firmabit⁹. Similit Eccl. xij. c. Quis medebit vel miserabit in cantari a serpēte p̄cusso: Et. xxxij. a. Ab insido q̄s mūdabit⁹: Euānscit autē p tribulatiōē. Vñ em videbat aliqd eē: s̄ tūc patet q̄ nihil sit. Job. iij. a. Venit sup te plaga et defecisti. Itē euānuerit p inanē gloriā. Eccl. x. b. Trāsire fecit samaria regē suū q̄si spu mā sup faciē aque: q̄ cito euānscit p ventū. Itē euānuerit timore male hūilitate: vel amore male infāmāte. Ps. Incesa igni et suffossa rē. Itē euānuerit errādo a veritate: vt heretici. Sap. v. a. Errauim⁹ a via veritatis: et iustitię lumē nō luxit nobis. Ad nihilū valet vltra nisi vt mittat foras: ab officio p̄dicandi et ab ecclia p̄ excōmunicati si est publicus peccator: vt heretic⁹: vel merito extra sit iſi occub⁹. Et. xxij. f. Expellā te de statōe tua: hoc ē de ecclia: et de misterio tuo deponā te. i. de officio tuo. Hoc em est cōe hereticis et ei q̄ cedit tribulatiōi: q̄ vterq̄ eq̄q̄: ille ne alios corūpat: iste autē qz eius p̄dicatio cōtēnit. Eccl. xxvi. d. Qui trāsiret a iusticia ad peccatū: p̄cauit eū de⁹ ad rhombū. n. Et cōculcet ab hoīb⁹. i. simul cū subditis calcet: vel subtr⁹ oēs alios in pfundo inferni p̄iciat. Malach. iij. a. Calcabitis impios cū fuerint cinis sub plāta pedis viorū. j. xv. b. Si cęp⁹ cęp⁹ du cat ambo i foueā cadūt. Dux em q̄ p̄cedit p̄us cadit: et alī eū dep̄mit. Calcet autē aīa p̄mo i inferno: cōculcabit autē corp⁹ cū aīa. Boni autē calcant p p̄suras et tribulatiōes: s̄ nō cōculcant: illes em q̄ i corpore multa sustineat i tra: mēte tū sit⁹ ē i celo. Vos estis lux mūdi. P̄dicata p̄ticula. i. vos estis sal terrę: sicut p̄tinet ad septimā beatitudinē p donū sapię: sic ista: Vos estis lux mūdi: ad sextā beatitudinē p̄tinet p donū intellectus. Dicit g: Vos estis lux mūdi. Interl. percipiētes i christo lumē veritatis: p q̄s oēs illuminant a tenebris ignorantię. Job. viij. b. dicit dñs: Ego sū lux mūdi. q. d. dñs: ego sū lux p̄mitiua: vos autē estis q̄si lumina a me deriuata: et q̄si radij ad illuminandū et calefaciendū. Ps. l. ij. c. Int q̄s lucis tanq̄ lumina i firmamētō. Isti duodeci discipuli posunt dici duodeci bozē dicit. Job. xj. b. Nunquid bozē duo decim sūt dicit: Seneca. Nō licet p̄ncipi plus latere q̄ soli. Lux. Scōa causa: quare nō debēt deficere: qz illuminant a christo q̄cūq̄ fuerit illant. Vñ Ps. In via hac q̄ gradieris firmabo sup te oculos meos. Vñ sic sal: qz debēt corruptionē pelere: sic qz lux debēt tenebras effugare. q. d. hūdi. Noie mūdi vt vauerit

te qn̄ in aliquo piculo vel incōmodo deficiatis. Vos estis sal terrę. i. hūanę naturę: q̄ p vos sapiētia sibi debet cōdiri. Ap̄li autē et p̄dicatores dicunt sal: qz debent verbo fluxū peccati exicare et vermes vitiorū abigere. Marci. ix. g. Vos vicitima sale cōdicet. Vñ significat p saphir q̄ stringit fluxū. Et. l. iij. c. Fūdabo te i saphiris. Itē sal reddit terrā sterile. Impatores em olim solebāt seminare vrbes sale: ne qd in eis germē parerēt. Vñ Ps. Terrā fructifera in salugine rē. Sic ap̄li destructo regno peccati germē vitiorū cōpescerūt. Item cib⁹ nō ē apr⁹ nisi sit sale cōdit⁹: sic nec vtilis sermo sine ap̄lica doctrina dicit⁹. Ideo Leuit. ij. d. d̄r: Quicquid obtuleris sacrificij sale pdes: nec auferes sal federis dei tui a sacrificio tuo. Itē sal maris solis calore fit. Vñ sal ap̄li et p̄mitiū martires: q̄ inundatōes maris q̄si lac fluxerūt. Sal ex aq̄ et igne fit p longā decoctionē. Vñ sunt p̄lati et p̄dicatores q̄ igne tribulatiōis et charitatis decocti debent alios cōdire. Vos estis sal euānuerit in q̄ saliet. i. si doctor vel p̄dicator errauerit: aut in tribulatiōe defecerit: p quē plus infirm⁹ firmabit⁹. Similit Eccl. xij. c. Quis medebit vel miserabit in cantari a serpēte p̄cusso: Et. xxxij. a. Ab insido q̄s mūdabit⁹: Euānscit autē p tribulatiōē. Vñ em videbat aliqd eē: s̄ tūc patet q̄ nihil sit. Job. iij. a. Venit sup te plaga et defecisti. Itē euānuerit p inanē gloriā. Eccl. x. b. Trāsire fecit samaria regē suū q̄si spu mā sup faciē aque: q̄ cito euānscit p ventū. Itē euānuerit timore male hūilitate: vel amore male infāmāte. Ps. Incesa igni et suffossa rē. Itē euānuerit errādo a veritate: vt heretici. Sap. v. a. Errauim⁹ a via veritatis: et iustitię lumē nō luxit nobis. Ad nihilū valet vltra nisi vt mittat foras: ab officio p̄dicandi et ab ecclia p̄ excōmunicati si est publicus peccator: vt heretic⁹: vel merito extra sit iſi occub⁹. Et. xxij. f. Expellā te de statōe tua: hoc ē de ecclia: et de misterio tuo deponā te. i. de officio tuo. Hoc em est cōe hereticis et ei q̄ cedit tribulatiōi: q̄ vterq̄ eq̄q̄: ille ne alios corūpat: iste autē qz eius p̄dicatio cōtēnit. Eccl. xxvi. d. Qui trāsiret a iusticia ad peccatū: p̄cauit eū de⁹ ad rhombū. n. Et cōculcet ab hoīb⁹. i. simul cū subditis calcet: vel subtr⁹ oēs alios in pfundo inferni p̄iciat. Malach. iij. a. Calcabitis impios cū fuerint cinis sub plāta pedis viorū. j. xv. b. Si cęp⁹ cęp⁹ du cat ambo i foueā cadūt. Dux em q̄ p̄cedit p̄us cadit: et alī eū dep̄mit. Calcet autē aīa p̄mo i inferno: cōculcabit autē corp⁹ cū aīa. Boni autē calcant p p̄suras et tribulatiōes: s̄ nō cōculcant: illes em q̄ i corpore multa sustineat i tra: mēte tū sit⁹ ē i celo. Vos estis lux mūdi. P̄dicata p̄ticula. i. vos estis sal terrę: sicut p̄tinet ad septimā beatitudinē p donū sapię: sic ista: Vos estis lux mūdi: ad sextā beatitudinē p̄tinet p donū intellectus. Dicit g: Vos estis lux mūdi. Interl. percipiētes i christo lumē veritatis: p q̄s oēs illuminant a tenebris ignorantię. Job. viij. b. dicit dñs: Ego sū lux mūdi. q. d. dñs: ego sū lux p̄mitiua: vos autē estis q̄si lumina a me deriuata: et q̄si radij ad illuminandū et calefaciendū. Ps. l. ij. c. Int q̄s lucis tanq̄ lumina i firmamētō. Isti duodeci discipuli posunt dici duodeci bozē dicit. Job. xj. b. Nunquid bozē duo decim sūt dicit: Seneca. Nō licet p̄ncipi plus latere q̄ soli. Lux. Scōa causa: quare nō debēt deficere: qz illuminant a christo q̄cūq̄ fuerit illant. Vñ Ps. In via hac q̄ gradieris firmabo sup te oculos meos. Vñ sic sal: qz debēt corruptionē pelere: sic qz lux debēt tenebras effugare. q. d. hūdi. Noie mūdi vt vauerit

Sp̄l et p̄dicatores dicunt sal

Ps. 106.

Deut. 35.6.

Ps. 79.

Ps. 51.

quod mundi vel universi vel de mundo electi accipiunt: et maxie illi qui per eorum doctrinam sunt mundati. Chrysostomus. Sal pot carne fuare incorrupta: putrida aut mundare non potest. Item bona puerlatio sacerdotum est conditio populi: populus sal: sed populus habet doctrinam salis lux. Prius sal postea lux: quia oportet prius bene vivere quam bene doceri: Nam per bona

Matth. 4. c. Luc. 8. c. c. 11. 6.

11. q. 2. c. quattuor.

Ps. 118.

Ps. 110.

Ps. 116.

Ps. 117.

puerlatione ascendit ad scias sine dubio: per sciam aut nescio si ad bona oino conuersatione ventat. Proprie discitentes multos sine timore dei videmus: et mentes aut desine scia nullos videmus.

a Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: necque absconditur lucerna et ponitur eam sub modio: sed super candelabrum: ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra vobis: ut videant opera vestra.

Ps. 118. Ps. A mandatis tuis intellexi: propterea odium omnem viam iniquitatis. Et alibi: Super senes intellexi: quia mandata tua quasi. Luc. x. d. Abscondisti haec a sapientibus et reuelasti ea paruulis. Ps. Inuitus sapientum timor domini. Job. xxv. d. Timor domini ipse est sapientia: et recedere a malo intellegentia. a Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. q. d. aspice quod sit et ubi et ad quod positi sit: ac si dicere velit: Vos estis ciuitas in protectione et defensione aliorum: per quod debetis vos opponere tanquam murum. Et talis ciuitas non potest. i. non debet abscondi. Hec enim est familiaris expositio huius: ubi potest manifestari in regimine existentis in ciuitate et in repressioe e foris impugnantis. Utere. i. d. Ego quippe dedi te hodie in ciuitate munita. Hec ciuitas regenda est interius per donum spiritus: et defendenda exterius per donum fortitudinis. Sed quod est quod apostoli dicunt ciuitas: cum non sint ciuitas sed fundamentum ciuitatis: Siquidem ecclesia ciuitas est: de qua dicitur: Bithonia dicitur de te ciuitas dei: apostoli fundamenta. Ubi fundameta et in multis sanctis. i. apostolis. Sed intelligas nomine totius partem: noie. i. ciuitatis fundamentum. Bonus super quem ponitur haec ciuitas christus: de quo Esa. ii. a. Erunt super uos mons domus domini in vertice montium. Uel emiserit uirtutum domus domini uel colunt doctrinam. b. Hec accenditur lucerna. Id est quod prius astruit per similitudinem lucerne. i. quod non debet lucere doctrinam abscondere: quia sic lucerna in eminenti ponitur ut lumine circumquaque diffundat et lucis uisum habeat: sic et ipsi positi sunt ut doctrina eorum luceat. c. Mystice: Christus lucerna accendit: ubi testatur huiusmodi nature diuinitatis super flamma impleuit: quia nec credentibus abscondit: nec modio. i. mensura legis constructa erat secundum superfluitatem legis terminis uel gentis inclusit: sed super candelabrum. i. super ecclesiam fidei super incarnationis affixit: ut omnes possint intueri qui in domo. i. in ecclesia uel in mundo sunt. c. Et ponitur eam sub modio: ad litteram. Hoc est enim in lucerne usum. Docet eos domesticis exemplis: ut communicet lucem predicantis. Predicatio enim auarum designat possessorem: et dispersa recipit incrementum: et ideo uenerabilis est thesaurus. d. Sed super candelabrum. Interit. Candelabrum est ecclesia quae uerbum uisum praesentis baiulat: quia sic lucerna diuini habet illuminat. Lucerna etiam dicitur Christus: crux candelabrum super quam erat leuatus. e. Uel luceat omnibus ita pauperibus quam diuilibus sine acceptioe personarum. Alio modo abscondita est lux: de qua dicitur Ps. Oculos habet et non uidebit. Job. i. a. Lux in tenebris lucet: et tenebrae eam non comprehenderunt. Et ideo dicitur: Qui in domo sunt. i. in ecclesia catholica. Hec etiam iudeis et gentilibus: quia extra domum sunt: absconditis et dicitur. De qua dicitur Deut. xxxii. c. Abscondas faciem meam ab eis et considerabo nouissima eorum. Zach. iii. a. Uidi et ecce candelabrum aureum torum: haec ecclesia et lapas eius super caput ipsius: haec Christus: Corpus enim ecclesiae caput est Christus: et septem lucerne. i. uel uersitas doctorum super illud: et septem ista lucerne cras: septem dona spiritus sancti. Exo. xxv. d. Facies candelabrum ductile ex auro purissimo: facies et lucernas septem et pones eas super candelabrum ut luceat ex aduerso. i. p. c. d. b. Quae a uersa sunt a deo. Soph. i. c. Scrutabor hierusalem in lucernis. Comedat apostoli in quatuor: In uita et doctrina: ab unitate: ubi: Non potest ciuitas: et prudentia: subdit: g. Sic luceat lux ustra: sic supple ut praedictum est in exemplis eisdem. h. Coram hominibus: ut. i. informem tam uita quam doctrina. Doctrina enim sine uita lucerna est sine oleo: ignis euanescentis in fumum: uua detumescens in cinis. Et

videant opera ustra bona. Boni enim operum bona doctrina est. Interit. Non docet quod facit quod docet. Bona bono aio facta. Uel bona deo grata: uel bona utilia. Caritas enim ab utilitate ope non vacat. k. Et glorificet in uobis non uos: l. Patre uestrum qui in caelis est: cui soli est gloria. Esa. xli. b. Gloria mea alteri non dabo. q. d. dicitur: Et bona agatur et sine in laudibus hominum non constituitis. Opus enim a deo requiritur ut doctrina confirmet. Verbi. Lingua magniloqua: manus octosa: doctrina lucida: uita tenebrosa est res monstruosa.

f bona: et glorificet patrem uerum qui in caelis est. Nolite putare quoniam ueni soluere legem aut prophetas: non ueni soluere sed adimplere. Amen quippe dico uobis: donec transeat caelum et terra:

alteri non dabo. q. d. dicitur: Et bona agatur et sine in laudibus hominum non constituitis. Opus enim a deo requiritur ut doctrina confirmet. Verbi. Lingua magniloqua: manus octosa: doctrina lucida: uita tenebrosa est res monstruosa.

De cōse. dlf. 4. c. proprie in fi. Luc. 16. d.

ostesio quales et quati sunt apostoli: quia sal frigus: lux mundus: ciuitas et lucerna: in hac terra praeparata: capituli instruit eos de modo huiusmodi: ostendens quod debet predicare: quia solum euangelium: haec est legem moysaica. Ubi dicit: Nolite putare. Anhypophora est: ratio ad tacitam obiectionem quam nouerat tam deus in mentibus eorum percepta: quia audierunt dominum quod noua praecipiente: ceperunt dubitare: uerum uellet legem soluere et aliam legem introducere. Et quia haec dubitatio uolebat in cordibus eorum: quidam hoc dominus occupauit eos ponens solutionem dicens: Nolite putare in errore incidat.

n. Non ueni legem soluere. i. ne fiat impedire. Solutio eam quae spiritualiter facere uetat. Interit. Christus est legis et prophetarum uirtus per quam omnia spiritualiter adimplent. o. Non ueni soluere. i. cassare legem. Ps. Neque prophetabo testamentum meum: et quae praedicta a labijs meis non faciam irrita. Esa. lv. d. Uerbum quod egredietur de ore meo non reuertetur ad me uacuum. p. Sed adimplere. i. perfecte implere in meipso et in alijs docedo: ut quod sit intellus.

Ps. 88. Ro. 9. 4.

Adimplere figurata uirtute exhibedo: praesentia subaddedo: ut quae occulta erant explanado. Esa. x. f. Uerbum super ueritatem faciet dominus super terram. i. euangelium. Et. xxv. f. Consumationem et abbreviationem audiui a domino. Nota quae in lege erat quaedam moralitas quae praedicta erat sapore charitatis: ut ex dilectione fieret. Ubi enumeratis praecipitis legis concludit apostolus Ro. xii. c. Plenitudo legis dilectio. Et haec potest rridere illi quod super dixit: Vos estis sal terrae. Sal enim iteriora praedit et praeseruat non solum exteriora: Sic doctrina euangelica cohibet a malo non solum manus sed etiam animus: et uirtutes condit et informat ad bonum. Item in lege et prophetis sunt figurae et prophetiae: quae adimplent per amotionem uel amorem: et exhibitionem interioris uirtutis: quod fit per intellectum fidei corda mundant: ut uideat deus qui abscondit erat in figuris sacramentorum: et in umbra prophetarum. Et potest rridere ei quod supra dixit: Vos estis lux mundi. Item in lege sunt praemissa et combinatioes. Promissa. i. de se et de ecclesia: quae docet tam partem impletam et oimodo impleta in patria: quae impletio ex misericordia. Et ad haec rridet spiritus praesentis: et praesentis est eligendissimum et fugiendissimum. Et potest respicere ad id quod super dixit: Non potest abscondi ciuitas. Clues enim consilio sunt regendi et aduersarij fugandi. Item in lege sunt iudicialia: quae docet Christus impleat. put ualeat ad perfectionem et professionem familie domus dei: quae haec donum scientiae: quae docemur puerari in medio praue et puerse nationis. Et respicit ad id quod super dixerat: Neque accenditur lucerna etc. q. Amen quippe dico uobis. Amen nec graecum est nec latinum: sed hebraicum: et interpretatur uerum. Sed ideo nec graecum nec latinum ausus est interpretari: ne uileceret iudicium. Amen quippe ponit uocaliter. Apoc. iij. c. Hec dicit amen testis fidelis. i. fidas. Amen quippe uocaliter ponitur: ut in orationibus. Sed septem ponit ad uerbaliu: ut hic. Sed haec haec est quae solus Jobes gemit: amen amen. Solutio secundum dicitur. Amen interpretatur uere uel fideliter uel fiat: iohannes autem compleuit euangelium ad supplementum et munimentum haereticos: et ideo dicitur: Amen: quae si uere ad fidelium instructionem et ad haereticorum expulsiorem. Item quae expulsi et praesentim loquitur de christo secundum duas naturas: quae uere est in praesentem: fidelis in reddedo. r. Donec transeat caelum et terra. i. donec elementa mutabunt de hac mutabili forma in immutabilem: non enim transibunt secundum substantias: sed species immutabunt. Luc. xxi. f. Caelum et terra transibunt. q. Per. iij. c. Aduenit autem dies domini ut sit: in quo caeli cum magno impetu transibunt: elementa quoque calore soluentur.

Amen tripliciter ponitur.

Nota uniu. q. d. vere implebit lex: qz non pteribit a lege: no dico uniu verbu qn fiat tpe suo: sed nec uniu tota aut vnus apex. Nota littera greca e: ioh ho hebrez. Et litz euagelista scpsit hebrezice: no tm ioh s tota nomiauit: Et hui ratio e: qz tota apud grezcos decima lra e: z significat decem: et ita per tota intelligit decalogus. Dic g: No pteribit uniu tota: id e est ac si diceret: no pteribit uniu de decem mandatis. b Aut vn apex. i. minimu significatiuum legis. Apex em no e lra sed distinctio lre. De bz el em diuersa elemeta si gnant eadem figura: Verbi gratia: Per aleph repsetat a et e: s

C Jaco. i. d.

Lex soluit tripliciter

Exo. 20. c.

Ps. 51.

Exo. 20. c.

Nota uniu aut apex vnus no pteribit a lege donec oia fi ant. Qui g soluerit uniu de madatis istis minimis: z docuerit sic homies/ minimu vocabit in regno celoz: qui aut fecerit et docuerit hic ma gnus vocabit in regno celoz. Dico aut vobis: quia nisi abundauerit iusticia vestra plus q scribarum z pharisoz non intrabitis in regnu celozum. Audistis qz dictu est antiquis: Non occides: qd magnu est vbi soli magni sut. Aug. Magnus vocabit z erit: licz in pnti ablectus sit. Ps. Elegi ablectus esse in domo dei mei etc. Dico aut vobis. Dixerat dñs se venisse implere lege: qd z discipulis faciendu pdixit: vt. s. habeat abundantiore iusticia q scribz z pharisg: qui no solu pcepta moysi: sed etia supadditas traditioes implere se ostendebat. Sz contra hoc videt esse illud Act. x. v. c. Hoc est onus etc. Itē alibi dicitur: q man moysi erant graues. Dicitur q manus moysi dicunt esse graues ppter tria. Propter pgnē crudelitate: ppter certimonē aliu multiplicitate: ppter spiritalis intelligētē obscuritate. Dicitur etia q eadē legis sit z euagelij substāialis pfectio. Sicut em euagelij phibet manu z animu: ita z lex. Sed dicit no cobibere animu: qz lege no infligebat pna pro peccato animi: qz latoz eius purus hō fuit no potens videre corda: latoz ho euagelij chritus corda videt: z ideo punit vtraq peccata: cordis. s. et opis. Debet autē iusticia nostra in duob' abūdere a scribis z pharisg. s. in omniū pceptoz exteriorū obseruatōe: z interiorū: quoz neutru ipsi faciebāt vt patebit in lra. Dicit ergo Dico autē vobis. Certificauit pñs de implēda lege: de implentiū mercede: de transgressoz indignitate: Hic certificat de nō implēdi z qualitate: ostēdens q nō soluit: imo magis supaddit. Blo. Dū ait: Dico: magna vim et pfundā intelligentiā cogitādī incusit: ostēdit quō supaddit: et nō q pñs madauerat absoluit. Plus em est nō cupere q nō adulterari: nō irasci q nō occidere. Dico autē q. d. ego cui verba mutari nō possunt hęc pdico: Et ideo magis attēdit z caute: o vobis: qsi in partē sollicitudinē specialiter vocatis. Quia nisi abundauerit iusticia vestra. Chrys. Iusticia hic vocat omnē siue vniuersalē virtutē. Plus q scribarū z pharisoz: quoz iusticia semiplena erat. Erant em tanq abcdarū: quos dñs tanq rudes z grossa z rudi doctorina erudit: in q ipsi pntinaces doctine veritatis. s. chriso neglecto vltē pcedere noluer. Itē signa exteriora amplectebant. Un i materialis templi edificatiōe z ornatu tota corū inrēto cōsistebat: qd nō fuit nisi signū z pcurā veri templi dei. s. fidelis aī: de cui ornatu nō curabāt. Erāt g similes alicui imaginē crucifixi honorāti: ipsum ho corp' dñici concuāti. Tales sūt z hodie multi chritiani: q bñ pcurāt asinū suū. s. corp' suū: de aia ho non curāt. Itē habebāt extērius specie pietatis: veritate etus abnegantes. Un erāt falsarij: vt fallum argentū dicit: qd cū videt esse argentū: veritate argēti nō hz. Chritian' aut nō debet esse cōtent' his iusticijs: sed totus debet esse fons iusticie ex omni pte fluens z reddēs virtutū opera. Quilibet em virt' fons est: opa sunt riuuli de fontibus emanātes. Debet g in nobis abundare virtus z gratia intantū q oia obstacula diaboli dirumpat. Ponit em inimicitias/ malefacta z iniurias qsi obstaculū amor: ne in primū a nobis effluat. Diuitias ponit quasi murū: q cor auari detinent/ ne amor aut beneficiū ad primū effluat. Ponit etiā superbiā tanq mōtes/ a deo z a primo nos diuidētes/ z gratiā a deo ad nos/ vel amorē a nobis in primū defluere nō sinentes. Hęc oia obstacula debem' dirūpere. Prover. xv. a. In abundantia iusticia virtus maxima est. Non intrabitis in regnū celoz. i. in ecclesiā trisphantē. Audistis qz dictu est antiqs. Ecce pfectionē quā venit implere/ incipit explanare: ostēdens pmo quō iusticia eoz debet superabūdere. Antiquis/ quib' data est lex: Non occides: Exo. xx. c. Pilarius: Pulchro ingressu opus legis cepit excedere nō dissoluere. Nota autē q est homicidiū volūtatis: vt odij. i. Joh. ij. c. Omnis qui odit fratrem suū homicida est. Item oris. Quidā enim interficiunt in ore gladij: vt amalechitg: Exod. xvij. d. Prover. v. a. Lingua eius acuta quasi gladius biceps

Ps. 83.

Exo. 17. c. De cōse. dist. 4. c. non dubito

2. Timoth. 5. a.

Multiplex homicidium

¶ Qui gladius biceps: hoc de hereticis. De adulatozibz. Pro/ uer. xxx. b. Est generatio q̄ p dentibus gladios hz. Job. v. c. Saluū faciet dñs egenū de gladio oris eoz. Itē opis: vt q̄ fa ciū aliquid ppter qd nō uiuat: vt onan. Gen. xxxvii. b. Vel q̄ pcurat uenena vt occidat infantes. Amos. j. d. Disscuerit

pgnates galaad: vel alio mō insulto occi dūt. Itē est homicidiū exēpli. Osee. v. a. Audite hęc sacerdotes z arōdite domus isrl' z dom' regis auscultate: qz uob iudiciū ē: qz laque' facti estis speculatioi: z sic re te expansū sup thabor. Itē scādali. j. Co rinth. vii. d. Peribit isrlm' i tua pscietia frat' ppter quē chris' mortu' est: sic autē peccātes i fratres z pcutētes psciam eoz infirmā i chris'to peccat'. Itē negligētē. iij. Regl. iij. c. de illa q̄ dormiens nocte opp'ssit filium suū. Job. xxxix. b. Dereli quit oua sua i tra Et. j. Obluiscit q̄ pes cōculcet ea: aur bestia agri cōterat: durat ad filios suos q̄si nō sint sui. Itē taciturnitatis. Ezech. xxxii. b. Fili hominis spe

culatozē dedit te domui isrl': Audies q̄ ex ore meo sermonē an nūciabis eis ex me. Si me dicēte ad impiū: impie morte mo rieris nō fueris locut' vt se custodiat impi' a via sua: ipse im pi' i iniquitate sua morietur sanguine autē ei' de manu tua reqrā. Itē fraudis. Prouer. xxvi. c. Sic noxi' ē q̄ mittit lanceas et sagittas i mortē: ita vir q̄ fraudulēter nocet amico suo: z cum fuerit dephēsus dicet: ludēs feci. Itē auaricie. Aug'. Pasce fame morientē: si nō pauer' occidisti. Prouer. xi. d. Qui ab scondit frumēta maledict' in p'lis. Itē incautē rephensiois. Deut. xix. b. Qui p'cusserit primū suū nesciēs rē. si in succi sioe lignoz securis effugerit manū ferrūqz elapsū de manu b'uo amicū ei' p'cusserit z occiderit: h' ad vnā supra dictaz vz b'ū fugiat. a Qui autē occiderit re' erit iudicio. In terlin. Accusatioe legi vt iudicio puniat legl. b. Ego autē dico uobis: plus ipono. i. Glo. Supadditio chris'ti: n' ira sci: nō p'cupiscere: a qd' difficile ē abstinere. Cōcupiscētē em nobis cōtempnēz sunt z inatē: z ideo laboriosū ē eas expu gnare. Eccl. xvii. d. Post cōcupiscētias tuas nō eas: z a uo lūrate tua auertere. Et h' arguit quidā q̄ man' chris'ti graui ores sūt q̄ moysi. Sz nō ē sic: qz charital adiuuat sacramēta: euāgelica doctrina apta z magna pmissa etiā z data: qz antiqs p'mittebant z dabant spalia: chris'tianis autē q̄na. ¶ Qui a ois q̄ irascit' fratri suo re' erit iudicio. i. d'ign' accusa tioe. Nota autē q̄ ē ira p' celū: vt pbinees z coe'tes. Numeri xxx. b. Arrepto pugione ingressus ē post virū israelitē i lupa nar z p'fodit ambos simul. Et. j. xxj. b. de chris'to: q̄ elect' emē tes z vendētes de tēplo. Zelus autē qz imūdiarias nō sustinet cōpari pōt mari qd' p'icit cadauera. Itē patellē sancti Ber mani de pratis q̄ p'icit oua putrida. Itē est ira q̄ est veniale p'ctm. Ps. Irascim' z nolite peccare: Et ē q̄si spuma q̄ statū trāsit. Itē ē ira q̄ ē p'ctm mortale: z hęc aufert homi rationē.

¶ Qui autē dixerit fratri suo racha. i. q̄ de motu i uocē damnatiois p'p'it. Racha em' interfectio ē in dignationē significās pferētis. ¶ Qui autē dixerit fa tue. i. q̄ vsqz ad specialia p'uita p'cesserit z fratē quē de' salē uocat. s. eodē. b. Vos est' sal t're. Glo. Mō modic' furoz ē quē deus sapiētē salē cōdiuit infatuatū dicere z falliēt derogare. ¶ Reus erit gehēne ignis/ infernalis. i. Nota qz iudiciū p'culū/ gehēna/ p'gnā significat infernalē: Sz qz fm q̄ltatē cul

pe variat q̄ltas p'gnē/ uoluit dñs nomīnū uarietate/ uarieta tē p'gnē significare. ¶ Sin' ē em' ira cordis: pl' ē racha. i. affe ctus ire in uocē p'p'ens: pl' etiā est fatue. i. certa exp'fio cō uitij. ppter quā reddat aliqs infamis: primo iudiciū: secūdo cō ciliū: tertio debet gehēna. Iudiciū ē qm' cū reo agit et adhuc

loc' defensionē cōcedit. Cōciliū d' qm' de sentētia dāda agit inf iudices. Gehēna dē illatio p'gnē. Braue ē de culpa agere: gra u' ē sentētia dare: grauissimū ē p'gnā irre uocabilitē infligere. Racha interfectio ē: z significat affectū ire i uocē p'fusa p'p'ē tē. Gehēna dē a ge' qd' ē tra: et hennō q̄si tra. ¶ Hēnnō loc' erat iux' hierlm' ualde de lectabilis ubi iudei idolis imolabāt: s' tpe captiuitatis replet' ē loc' ille cadauerib' mortuoz: fm uaticinū d' d'ere. xix. b. et p'sus est in fetozē maximū: cut dñs cōpat ignē gehēnalē/ uocādo ipsū gehēnā. Hęc uallē hennō loc' iofias contaminaſſe. iij. Regū. xxiij. c. Itē fm q̄sdā dicitio est he b'raica: z iterptat' vacu' latine: z cenos gre ce: qd' dicit' sine cerebro: qd' ē mag' p'umelia. ¶ Un' Bilari'. Qui f'f' credēti i deū dixerit fatue seu vacue: impi' ē i relig' one. Qui q̄ quē dñs salē nūcupat uitio ifatuati scūs lacesse rit pabulū ē ignis em' nisi penitētia egerit. Nota autē qz cōtu melia compaf olle bulliēt. Prouer. xv. a. Os fatuoz ebullit stulticia. Itē apostemati qd' matuz p'sepe si p'inet sanie. Itē musto feruēt. Itē ferrato qd' uentū nō hz z repagula frāgit.

¶ Si q̄ offers. Primo p'hibuit p' homicidiū irā latentē in corde: z irā p'p'entē in cōtumeliā: z h' duplici' vl' genera lē vl' specialē: h'is trib' solet addi q̄rtū: qd' ex his solet nasci: odiū. i. qd' est ira inueterata: sic stupoz i carnib' nascit q̄ solet dici a medicis tumor siue rancor ex uetustate. Itē ex uetusta te ire qdā rācor i aia nascit: q̄ dē odiū. Et p'mo agit de odio tollēdo a fratre quē lesim': post ab inimico a q̄ lesionē accepit mus. Dicit qz: h' Si q̄. Cōcludit dñs q̄si a malozi: Si em' nō licet fratri irasci: multo fort' nō licet i aio tenere qd' possit in odiū cōuerti. ¶ Offers. i. offerre p'posueris: h' adun' tuū/ boni opis: h' ad altare: ad litterā/ si p'pens ē z cōpe tēter fieri possit debet petere ueniā. Vel sic dicit Interf. in fi de/ vl' ad chris'tū ad quē nisi p' fidē attigat nemo digne offert. Heb. xj. b. Sine fide ipossibile ē deo placere. ¶ Nota autē qz vnusqzqz p' se debet offerre deo qz sua: nec placet deo si sua offert z se deo subtrahat: qd' fit p' irā. Heb. x. g. Si se strare rit nō placebit aīz meq. Un' uidet esse irrisio siue subfānatio. Un' Eccl. xxiiij. c. Mō sūt b'niplacitē corā deo subfānatioes impioz. Hic ordo notat' Gen. iij. a. Respexit dñs ad abel et ad munera ei' : ad caln hō z ad munera ei' nō respexit. Unde dicit Ps. Lauabo inf' innocētes man' meas/ me oblatio fiat de raptu: vel mala intētiōe. Exo. xxx. c. Filij aaron lauabant man' z pedes quī igrediebant' tabernaculū ad offerēdū i alta ri. Pro mari eneo habem' p'fessionē. Est autē altare materia le: de q̄ Ps. Lauabo inf' innocētes man' meas: z circūdabo altare tuū dñe. Itē chris'tus. L' h' eij. ij. c. Repulit dñs altare suū/ chris'tū. i. i passione. Un' Deus me' vt qd' dereliquit me. Itē fides. Ps. Tūc iponēt sup altare tuū uiculos. Esa. j. d. Me offeratis vltra sacrificiū frustra. i. qz infideles estis. Itē cordis deuotio. Hoc altare significat p altare thymamatis: Exo. xxx. a. In h' hymni / cātus spūales offerunt. Col. iij. c. Cōmonētes uosmetipſos i hymnis z psalmis z cātis spūa lib' cantātes i cordib' v'is dño. Itē bona actio: z significat p altare holocaustoz: de q̄ Exo. xxxvii. a. In h' offeret' mortifi catio carnis/ uigiliē/ ieiunia z h'mōi. Esa. lviij. a. Ecce i die/ bus ieiunij v'ri inuenit' uolūtas uia: z oēs debitozēs uios re/ petitis. Et post: Nūquid tale ē ieiunij qd' elegi: p' dñe homi nē affligere aīz suā rē. m' Et ibi recordat' fueris. i. si i mēte z noticia tibi uenerit. n' Quia frat' tu' / quē tu lesisti. o' Habet aliqd' aduersum te/ pro cōtumeliē affectioe: p corporali lesione: p fame demigratioe detrabēdo: p ani mē lesione adulando: pro temporalū subtractione rapiēdo/ furando. p Relinque ibi / coram altari siue coram deo:

B

Contumelia
m'ltis cōparat'

Multiplex
altare
Ps. 25.

Matt. 27. f.
Ps. 50.

55. dñs. c. ff.
de hereticis
cū exiuncto

de ira triplici:
ui cōparatur
eius effectū

Ps. 4.

Lato

Ps. 75.

Adunus tuu ante altare non alienum munus. Tob. iiij. b. De tua substantia fac elemosynā. Et Eccl. xxxij. d. Qui offert sacrificiū de substantia pauperum: quasi qui victi- mar filium in conspectu patris Et Esa. lviij. b. Frange esu- rienti panem tuum: Non dicit alienum. b Et vade prius: non pedibus corporis: si absens est: sed motibus ani- mi prius q̄ offeras. c Recōciliari fratri tuo petēdo ab eo veniam: vel si leserit te: dimitte do ei rancorem cordis. Ad qd̄ etiam tenet̄ imperfect̄ / si te reus petat siue nō petat veniā: pfectus autē tenet̄ ei dicere: Ave: et si necesse est tempo- ralia ministrare: imperfect̄ autē tenet̄ nullū eorū facere nisi in extrema necessitate. d Et tūc veniens: quasi p̄mo dño placens: qz dona iniquorū nō probat altissimus: Eccl. xxxij. c. e Offeres munus tuū tunc em̄ ē tempus oportunū.

Luc. 12. 5.

Dyffice

Ps. 49.

Ps. 100. Ps. 118.

Ps. 31.

Ps. 24. Ps. 106.

Estō cōsenties. Dixerat dñs q̄ cōcor dia cū fratrib̄ est ha- bendaz: nō tm̄ cū illis imo etiā cum aduersa- rijs: quia potest nob nocere dū sumus cum eo in via huius seculi. Un̄ Eccl. viij. d. Cū audace nō eas in via: ne forte grauet mala sua in te. Dicit ergo: mūnus tuū ante altare: et vā de pus recōciliari fratri tuo. Et tūc venies offerēs mun⁹ tuū. Estō p̄senties aduersa- rio tuo cū dūm es i via cū eo: nē forte tradat te aduer- sarius iudici: et iudex tradat te mistro: et in carcerē mita-

Ad uersario tuo: hominī ad litteram. Unde: Diligite inimi- cos vestros. h Cito / sine mora: i Dum es in via cū eo: id est dum vadis ad iudiciū cum iniuria: consenti ad- uersario tuo: k Ne forte tradat te aduersarius / qui habet iustam causam: m Iudici / seculari. Vel aduersa- rius est sermo diuinus voluntati carnis contrarius. ij. Regū xj. c. de vria qui portauit litteras mortis sup. Zach. v. a. Ecce volumen volans in quo iudiciū: id est condemnatio. Job. v. g. Est qui accusat vos moyses. Consentit ergo ad- uersario in spe promissi: in timore supplicij: in opere p̄cepti: in declinatione p̄hibiti. Hec inuunt. ij. Timoth. iij. d. Omis enim scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendū quid facere debeamus / ad arguendum pro declinatōe prohibiti / ad corrigendum / ad erudiendum in iusticia: vt perfectus sit homo dei ad omne bonum instructus. h Cito. Eccl. v. b. Ne tardes conuerti ad dominū. Vel aduersarius christus. Wlere. xxx. f. Ego sum iudex et testis dicit dominus. Item aduersarius / cōscientia remordens. Cōscientia enim cuiuscū / qz intantū est fidelis q̄ etiam contra se stat pro aduersario suo. Unde Ps. Arguam te et statuam contra faciem tuam. Unde pacem animi habere non potest qui ledit animū: quia cōscientiā habet que semper p̄tra eū interpellat. Un̄ Roma. ij. c. Testimoniū reddente illis conscientia i p̄or et inter se in- uicem cogitationum accusantium. i Dum es in via cū eo / innocentiē. De qua Ps. Ambulans in via imacula- ta hic mihi ministrabat. Item / Beati immaculati in via: q̄ am- bulant in lege domini. Proverb. iij. c. Ut eius vis pulchre. Item in via / penitentiē. Esa. xxx. e. Hec est via ambulare in ea: et nō declinetis neqz ad dexterā neqz ad sinistram. Ps. In via hac qua gradier̄ firmabo sup te oculos meos. Ero. viij. g. Uiam triū dierū pergemus in solitudine etc. Item in via / sacre scripturę. Ps. Uias tuas domine demonstra mi- hi. Item: Uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Item Errare fecit eos in inulo et non in via. Item / Dū es in via / sapiētiē: que est christus. Job. xij. a. Ego sum via / veritas et vita. Item / in via mundi. Prover. xij. b. Est via que vi- detur hominī recta: et nouissima illius ad inferna deducunt. Osee. ij. b. Sepiam viam tuam spinis. Eccl. xxi. b. Uia pec- cantū complantata ē lapidib⁹. Item / Dum es in via / inferni. j. vj. b. Lata est via que ducit ad perditionem: et multi ingrediunt̄ per eam. Sap. v. b. Ambulauimus vias diffici- les: Lassati sumus in via iniquitatis et p̄ditionis. k Ne

forte tradat te / occasionaliter: id est ne sit causa quare tra- daris: i Aduersarius / sermo diuinus / christus / consci- entia remordēs: m Iudici / christo: Cui pater dedit om- ne iudiciū: Job. v. d. Sed quare dicit̄ forte: Ne si simplici- ter dixisset / Tradat te aduersarius iudici: putare pos- set aliquis q̄ postq̄ homo peccauit: postea nō posset assequi misericordiā. n Et iudex: id est christus: qui iudicabit fi- nes terrę. j. Regū. ij. b. Id est illos iudicabit qui ponunt finem in trenis. o Tradat te ministro: id est exactori diabo- lo: p Et in carcerem mittaris: id est in infernū: qui di- citur carcer: quia ibi inclusi ligabunt̄: in tenebris erunt: feti- rem habebunt: vermium corrosionem: pgnarum angustiam. Esa. xxxij. d. Et congregabunt̄ in cōgregatione vnus fascis in lacun: et claudēt̄ ibi in carcerem. q Amen dico tibi:

id est vere: r Non exies inde donec: ia est nunq̄. Un̄ do- nec: id est semp: sicut ibi: Donec ponā in- micos tuos. q. d. sem- per sedebis. Augusti- nus. Donec nō signi- ficat hic finē p̄gnē: s cōtinuationē miserie. q. d. sp̄ solues / nunq̄ perfolues. s Red- das nouissimū quadrantem. Quadrans genus nūmī habens duo minuta. Unde Luc. xxi. a. dicit pauperculā misisse duo minuta in corbonam. Barci. xij. d. dicit qua- drantem: quod idem est. In nouissimo ergo quadrante intel- ligitur nihil remanere impunitum: sicut dicit̄ / vsqz ad feces. Sap. iij. d. Dirumpet illos inflato sine voce: et cōmouebit illos a fundamentis et vsqz ad supremū desolabunt̄. Vel per quadrantem voluit̄ intelligi terrena peccata. Primus qua- drans mundi est ignis: quo charitas significat. Secundus aer qui spiratur a nobis: quo vitę gratia significat p̄ quam viui- mus. Tertius aqua qua renascimur: et significat baptisma- lem innocentiam. Nouissimus terra: per quam carnalis vita. Unde Ben. iij. d. fm̄ aliam translationem: Terra es et in ter- ram ibis. q. d. lues quia noluit̄ igneus esse per charitatem: aereus per boni operis strenuitatem: aqueus per baptisma- lem innocentiam: sed fuit̄ terrenus in hngendo terrenis. Ps. Dumiliata est in puluere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. i Audistis quia dictum est an- tiq̄uis. Transit dominus ad ampliozem manifestationem superadditionis / ostendens non tm̄ esse p̄hibitum actum me- chie sed etiam voluntatem. Et exponit̄ hoc de mechia spiri- tuali: et etiam de mechia generali. Interdum em̄ nomine me- chie solus actus exterior accipit̄: interdum voluntas interi- or: interdum generalis mechia anime qua mechatur a chri- sto sponso. Dicit ergo: Audistis quia dictum est anti- quis / iudex sub p̄ceptis legis degētib⁹. v No mechā- beris. q. d. hoc in actu non facies. Nam quod p̄cepit lex Exod. xx. c. Non concupisces vxorem p̄ximi tui: putabant implere iudgē: dum alienam non raperent vxorem. r Ego autem dico vobis. Ego cui credendum est: qui mentiri non possū: y Quia omnis qui viderit mulierē ad concupiscendū eā: id est si aspexerit vt eā concupiscat: et si facultas detur in ea satietur: s Jam mechatus est eā in corde suo: id est mechē re⁹ est in corde suo. Lbreñ. iij. f. Oculus meus dep̄datus est animā meam. Ben. iij. b. Vidit mulier q̄ bonū esset lignum ad vscendū: et pulchrum oculis / aspectuqz delectabile: et tulit de fructu eius et comedit. Ideo Job. xxx. a. Dep̄igi sedus cum oculis meis vt nō co- gitarem quidē de virgine. Gregor⁹: Nō licet intueri qd̄ non licet cōcupisci. Chrys⁹. Quid si videro et cōcupiero nec plus fecero: Cum adulteris eris. Itē si semel et bis et ter videres: fortassis poteris continere: si autē cōtinue hoc feceris / capie- ris oino: nō em̄ extra hūanā naturā es. Quēadmodū si vide- ris oino: nō em̄ extra hūanā naturā es. Quēadmodū si vide- ris oino: nō em̄ extra hūanā naturā es. Quēadmodū si vide- ris oino: nō em̄ extra hūanā naturā es.

Ero. 20. c. Ps. 109.

E 32. q. 5. c. ff. et. c. ff. paul⁹. c. qui videt

Ps. 43.

rimus puerum

Srim^o p^{er}ter^o gladiū tenentē et si nō p^{er}cutientē flagellam^o et p^{er} bibem^o tenere: ita deus visum incōnstantē aut actū ne labat. Qui enim flammā accendit etiā absente muliere visa plasmat apud semetipsum p^{er}tinue idola flagitiosarū actionū. Et postea subiungit: Ne adulteraueris oculis: et nō adulterabis mēte. Itē mulier si se deco-

E
f. 13. b.
+ q. 5. allud

raverit et vocauerit ad se oculos hominū etiam si plagam nō intulerit: vindictā dabit extreme: venenū enim obrulit: et si nullus qui biberat inuenit sit. Unde et ad has loquitur Esa. iij. c. Pro eo q^o eleuati sunt filij sion et ambulauerunt extēro collo et nutibus oculorum ibant et plaudebant et ambulabant pedibus suis: et cōposito gradu incedebāt: decaluabit dñs verticē illarū sion: et dñs crinē eay nudabit.

Quod si oculus tuus dexter scādaliqat te. q. d. dñs: supra p^{ro}hibui vobis mecham et volūtate mechandi. Et qd plus? Per oīa p^{ro}hibeo vobis omnē malā volūtate q^o p^{er} oculū significat: et actionē q^o p^{er} manū. Chrysof. Si de mēbus dixisset: non tñ de dextro dixerisset de vtroq^{ue}. In ecclesiastica historia legit: vbi arguit quidā q^o oculū sibi exemit ex hac causa. Et Origenes resphe sibilis fuit: eo q^o genitalia sibi abscidit. Prim^o oculus amicus cōsiliari^o iter demōstrās: secundus mētis sensus: tertius vltima cōtēplatiua: quartus cognat^o vel parētes.

Scādaliqat te in heresim trahere volēdo: vel illicita cōcupiscendo: vel in rēditū vel arrogantiā vertēdo: vel vtrē sanctitatē impediēdo: **E**ruē eū reprobandō malū visum: frāgendō: dimittēdo: resistēdo.

Et p^{er}ice abs te manifeste cōtradiciendo: ex toto annihilādo: ad actiua trāseundo: a te sepando.

Expedi tibi. q. d. magis necesse vel min^o iutile est tibi. **U**t pereat vñū mēbroz tuoz. i. cōsiliarius alius vel familiaris. Hier. xij. b. Fratres tui et dom^o patris tui ipsi pugnauerūt aduersum te: et clamauerūt aduersū te plena voce: ne credas eis cū locuti tibi fuerint bona.

Totū corpus tuū mittat in gehennā: id est tu et ipse. Nota q^o Exo. liij. f. moyses pene occisus est a dño: q^o dicebat se cū vxorē et filios. Hieronym^o autē quēdam iuuenem q^o impediēbat a patre ne intraret claustrum: alloquitur dicens: Percalcātū p^{er}ge patrē: p^{er}calcatā p^{er}ge matrē: gladiū tenet hostis vt me p^{er}imat: et ego de lachrymis parentū cogitabo. Dich. viij. b. Inimici hoīs domestici ei.

Et si dextera man^o tua scādaliqat te. Dextera/familiaris in spūalib^o opatio extērior actiua vel sanguie p^{er}ductus. Si hec man^o scādali tibi ē: vt p^{er}dictū est de oculo: **A**bscide eā dimittēdo: fugiēdo.

Et p^{er}ice abs te: i. dōge abs te ex toto reliquēdo. **E**xpedi tibi vt peat vñū mēbroz tuoz. i. vñ familia ris vel opatio extērior vñ actiua vel sanguie cōduct^o.

Totū corp^o tuū eat i gehennā: ita cū illis sup^{er}dictis. j. x. d. Qui amat patrē aut matrē plus q^o me nō ē me dign^o. Deut. xxxij. a. Qui dixerit patri suo aut matri suę: nescio vos: et fratrib^o suis ignoro illos: et nescierūt filios suos: bñ custodierunt eloqū tuū. Chrysof. aut sic exponit: Dextera man^o volūtatis aī: sinistra volūtatis corp^o. Hęc autē corporea man^o organū ē ill^o man^o. Si dextera scādaliqat sinistra qd facit: Et. j. Verbi grā: Erat mulier religiosa/respect^o et dixi: debeo visitare eā assidue vt instrua illā et cōfirmē in bono. Bon^o est iste respect^o et ocul^o dexter. Sed dñs assidue visito: decidit i laqueū desiderij ei^o: et ille bon^o respect^o et dexter fact^o ē mihi i scādali: Eūciā q^o illū bonū respectū q^o generatur^o ē malū.

Dictū ē autē. Adhuc p^{er}seq^{ue} dñs de additiōib^o euāgelij: s^{ed} distat inf^{er} additiōē quā h^{ab}et et alias additiōes p^{ro}missas: qm̄ p^{ro}missę additiōes factę s^{ed} circa p^{ro}hibitiōes: s^{ed} autē facta circa p^{ro}missionē. Nō em̄ p^{ro}ceptit moyses vxores dimittere dato libello repudiij: s^{ed} p^{ro} ipsoz

ditricā p^{ro}missit: timēs ne forte vxores q^o displicerēt eis occiderēt si eas inuiti haberēt. S^{ed} videt^{ur} h^{ab}on^o abstractio q^o additio: q^o cū multis causis i lege determinat^{ur} p^{ro}missū sit iudicis diuoz: tū: dñs eliminat oēs p^{ro}ter solā causā fornicatiōis: q^o erat vna de causis i lege determinat^{is}: Nō igit^{ur} videt^{ur} additio sed subtra-

Membroz tuozum q^o totū corpus tuū eat in gehennā. **D**ictū est autē: quicūq^{ue} dimiserit vxorē suā: dēt illi libellū repudiij. Ego autē dico vobis: q^o oīs q^o dimiserit vxorē suā: excepta causa fornicationis fac eā mechari: et q^o dimissam duxerit/adulterat. Itē rē audistis quia dictū est antiq^{ue}:

ctio. Proprie em̄ additio est: qm̄ qd p^{ro}ceptū est in lege p^{ro}manet quasi non subtractū: et remanēre sup^{er}addit^{is} aliud. Tñ si remanētib^o causis determinatis in lege: dñs aliā sup^{er} adderet: tunc vñ additio esset. Vide ergo cū dñs oēs causas excludit p^{ro}ter causā fornicatiōis: cōipso addit ad cumulū p^{ro}fectiōis. Et ita cum videatur sub-

Deut. 24. 8.
i. 19. b.
Marci. 1. 9.
Luc. 16. 0.

tractio magna: tñ est additio: q^o longe p^{ro}fectus ē nō dimittere vxorē nisi sola causa fornicatiōis: q^o dimittere p^{ro}ter quālibet causā. Dic^{it} q^o dictū est autē: Nō dicit a quo vñ cui inuēns quasi alienos a deo et ignotos: q^o b^o dictū est: Deut. xliij. a.

Quicūq^{ue} dimiserit vxorē suā. i. dimittere voluerit. Chrysof. Qui fm̄ legē dimittit: q^o tuoz cōmittit iniquitates: q^o q^o ad deū existit homicida. Itē q^o dimittit non fornicantē. Itē q^o facit eā adulterari. Itē q^o accipientē eā facit adulterari.

Per illi libellū repudiij: hoc ē p^{ro}ceptū: s^{ed} dimittere p^{ro}missio ē. Marci. x. a. Permissit moyses nō p^{ro}ceptit. Tñ nota q^o ē p^{ro}missio cōcessiōis: qm̄ licita cōcedunt. Dispensatiōis: qm̄ nō licita sunt licita: vt qm̄ abbas p^{ro}mittit monachū comedere carnes. Itē toleratiōis: qm̄ illicita p^{ro}mittunt: vt hic. Item sustinentiē: vt de^o p^{ro}mittit mala fieri. Quid autem scriptum esset in libello repudiij nō inuenit i biblia. S^{ed} dicit^{ur} q^o i eo scripta erat causa diuoz: et dos quā dabat ei: et licētia nubendī aliq^{ue}.

Ego autē dico vobis: aliē illud moysi explano: q^o illō mādātū moysi nunq^{ue} fuit cōcessū: sed a moyse ne mal^o malū fieret toleratū. Et ita p^{ro}bat iudeos errasse et trāsgressores: q^o aliē intelligebāt et agebant.

Quia omīs nullo excepto: **Q**ui dimiserit vxorē suā excepta causa fornicationis: supple mulieris vel viri: et supple corp^oalis vel spūalis fornicatiōis.

Facit eā mechari. Chrysof. Omīs res fm̄ q^o causas nalcit^{ur} p^{ro} eas absoluit. Matrimonij em̄ nō facit coltus s^{ed} volūtatis: et iō nō soluit illud sepatis corp^ois: s^{ed} sepatis volūtatis. Nō q^o dimittit mechari s^{ed} q^o alterā ducit: Sicut autē crudelis ē q^o dimittit castā: sic fatū^o ē q^o retinet meretricē. Nā patron^o ē turpitudinis q^o crimē celat vxoris. Sic domin^o agit cū ecclia. Esa. l. a. Quis ē hic liber repudiij maris vñ q^o dimisit eā: Eccl. viij. c. Mulier si ē tibi fm̄ aīaz tuā ne p^{ro}icias illā: et odibili ne credas te i toto corde tuo. Prover. xvij. d. Qui expellit mulierē bonā expellit bonū: q^o autē tenet adulterā stultus ē et insipiens. Et nota q^o adultera q^o tuoz peccata cōmittit.

Exheredit filios: s^{ed} violat virū dimittit: fornicat siue adulterat. Eccl. xliij. d. Oīs mulier relinquēs virū suū peccauit: et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege altissimi incredibilis fuit: et secundo virum suum dereliquit: tertio in adulterio fornicata est: et ex alio viro filios statuit sibi.

Et qui dimissam duxerit adulterat: quia debet manere inupta vel reconciliari viro suo: sicut p^{ro}phet. j. Cor. viij. b.

Iterū audistis: q^o dictū est antiq^{ue}. Adhuc offēdit dñs se nō soluere legē s^{ed} adimplere. Moyses quidē p^{ro}hibuit. Levit. xix. c. Non p^{ro}curabis in nomine meo. Causa hui^o ē: q^o illi p^{ro} que iurāt homines in reuerētia habēt ideo ne creaturas adorarēt vt deos: p^{ro}ceptit iurare p^{ro} solū deū. Deut. vj. b. Dñm tuū timebis et p^{ro} nomē illius iurabis. Dñs autē plus facit: oīno iurare p^{ro}hibet. Furamētū autē in se nec bonum nec malum: sed sicut cohabitatio mulierum p^{ro}hibetur p^{ro}pter suspitiōē: ita furamentum p^{ro}hibetur p^{ro}pter plurimum quod sepe iurantes incurrūt. Unde Chrysof.

Nemo est qui

Nemo est qui frequenter furat qui non aliquando p[er]iuret. Eccl[esi]a. xliij. b. Juratori non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. Permittit autem iurare propter incredulitatem hominum/ne peccent male suspicatio de nobis: quia crudelitas est contemnere famam in qua credulitas occidit.

Concedit autem iurare

- Pro veritate confirmanda. ij. Cor[inthi]. i. d. Fidelis autem deus: quia sermo noster qui fuit apud vos non est in illo / est et non: sed in illo / est.
- Pro pace reformanda: ut iacob iuravit laban: Gen[esi]. xxxi. g.
- Pro amicitia contrahenda. Gen[esi]. xxvi. f. dixerunt viri gerere ad isaac: Sit iuramentum inter nos.
- Pro veritate declaranda. Deut[eronomio]. xix. d. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.
- Pro calumnia sopienda. Heb[erum]. vi. c. Ois controuersie finis est ad confirmationem iuramentum.
- Pro fidelitate seruanda: ut principes regi. ij. Reg[um]. v. a. Generis seniores de israhel ad regem: et percussit eis dauid sedes.
- Pro subiectionis recognitione: ut abbates episcopis. Iudic[um]. xi. b. Dominus qui hoc audit mediator ac testis est: quia promissa nostra faciemus.
- Pro purgatione. Deut[eronomio]. xxi. a. Quando inuentus fuit cadaver etc.
- Pro consuetudine ecclesie seruanda: ut canonici.

Exo. xliij. b. Data lege o[mn]es filij israhel iurauerunt se seruatu[ros] iuramentum. Dicit ergo: Item audistis: quia dictum est antiquis. Leuit[ico]. xix. c. Non iurabis in nomine meo nec polluas nomen dei tui: ego dominus. Non iurabis: reddes autem domino non idolo in creature iuramenta tua. Chry[ostomus]. Qui non reddit deo iuramenta sua s[ed] elem[en]tis / dupl[ic]iter peccat. Primo: quia non reddit deo ius suum. Secundo: quia deficiat per quod iurat. E[ss]e et terra creauit de[um] ad ministerium sibi non ad iurandum hominibus. b. Ego autem dico vobis: non iurare o[mn]ino. Alex[ander]. Istud preceptum est apostolus solus cum promittit edificare ecclesiam. Si enim tunc iurassent: tunc scandalum oriret: quia reputarent apostoli non tam perfecti. Ap[osto]lus autem ipse debito iurauit: Roma. ix. a. Vel o[mn]ino. i. sine causa legitima / vel non appetere. Prohibet autem dominus iuramentum: ne quis quasi bonum appetat iurare. Item ne quis labat in iuramentis. Eccl[esi]a. xliij. b. Vir multum iurans implebit iniquitatem: et non recedet a domo eius / plaga. i. p[er]iurij. Item ne fiat per nihil iuramentum. Exo. xx. b. Non assumes nomen dei tui in vanum. c. Nec per celum: credens aliquid numinis esse: vel ex hominibus iuramento non nasci obligationem. Cel[estis] supple cum p[er]teritis. Chry[ostomus]. Qui per celum iurat / celum deficiat: et ideo sicut qui iurat per terram non vitat idolatriam. Quia thronus dei est. Esa. viij. a. Celum mihi sedes est: terra autem scabellum pedum meorum. Ps[almus]. D[omi]nis in celo sedes eius. e. Nec per terram: quia scabellum pedum eius est. Rab[bi]. Considera quod saluator non per deum iurare prohibuit: sed per celum et terram et hierosolimam et per caput tuum: Et hoc quasi paruulus fuit concessum. Nec per hierosolimam: quia ciuitas est magni regis. Juxta consuetudinem hebreorum loquitur: qui iurabat per ciuitatem hierusalē et religionem templi et sanctorum. Regis magni. Ps[almus].

Ps. 10.

Ps. 76.

Non iurabis: reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis: non iurare o[mn]ino: nec per celum / quia thronus dei est: nec per terram / quia scabellum pedum eius est: nec per hierosolimam / quia ciuitas est magni regis: nec per caput tuum iura-

Sermo noster qui fuit apud vos / non est in illo / est et non. I. Quid autem his abundanti[us] est / a malo est: ex infirmitate compellentis iurare. Nota quod omne iuramentum debet habere tres comites: sicut dicit Hier[onymus]. iij. a. Et iurabis / vitare dominus in veritate / in iudicio et iusticia. Sed est veritas rei et est veritas conscientie. Si veritas sit et conscientia sic dicat / vere iurat: iustus iurat / qui licet iurat: in iudicio / qui pro causa sufficere. in. Audisti quia dictum est etc. Adhuc docet abundanter iustitiam dominus discipulos suos qui fuerit iusticia arripere circa iniurias tolerandas. Moyse quidem temerarios ab iniuria et lesos a vindicta retrahere volens / nec valens: pernam saltem vindictę temperauit / ne super iniuriam sibi illatam aliquid se vindicaret: sed ad plus pro pari parē redderet talionem. Solent enim iniuriam passi se grauiter vindicare. Ch[ristus] autem qui non venit legem soluere / sed adimplere / perfectorem iusticiam docens / monet omnino non resistere malo sed humiliter pati. Et ponit tres species iniurie quas omnes sustinere oportet. Prima est p[ro]p[ri]e lesio. Secunda rerum ablatio. Tertia angaria seruitutis. De prima agit ubi dicit: Sed si quis percussit te in maxilla dexteram etc. De secunda ubi dicit: Et ei qui vult tecum in iudicio contendere etc. De tertia ubi dicit: Et qui angariauerit etc. Scilicet autem quod non prohibet iusticia iudicandi. David enim qui dicit: Si reddidi retribuentibus mihi mala etc. multos legit puniuisse: sed non ut homo sed ut iudex. Sunt enim seculares potestates in terra quasi vicarij domini: que vice domini puniunt reos / et bonos defendunt. Unde apostolus Ro. xij. b. dicit de potestate seculari: Non sine causa gladium portat: dei enim minister est vindex in iram et qui malum facit. Illis ergo licet citum est iniurias vindicare ad pacem bonorum et terrorem malorum: non timore vindictę sed amore iusticie. Ceteris autem omnibus vindictam accipere prohibetur / et maxi-

De iuramentis debet habere tres comites

Al. vindictam Ps. 7.

ueris / quia non potes unum capillum albi facere aut nigrum. Sit autem sermo vester / est est / non non: quod autem his abundanti[us] est a malo est. Audistis quia dictum est: oculum pro oculo: dentem pro dente: Ego autem dico vobis / non resistere malo:

seculari: Non sine causa gladium portat: dei enim minister est vindex in iram et qui malum facit. Illis ergo licet citum est iniurias vindicare ad pacem bonorum et terrorem malorum: non timore vindictę sed amore iusticie. Ceteris autem omnibus vindictam accipere prohibetur / et maxi-

Jaco. 5. c. 22. q. 1. c. ita g. et. c. si p[er]uicax. q. 5. c. si significasti De iureiu. c. c. si ch[ristus] Exo. 21. c. Deut[eronomio]. 19. d.

me lesis: qui non amore iusticie sed odio vel timore iniurias suas vindicare solent. Omnium ergo vindictam vult sibi dominus minus vel suo vicario reservari. Unde Eccl[esi]. ix. a. fin alia editionem: Vbi vindictam et ego retribuam. Et Deut[eronomio]. xxxij. e. Dea est ultio etc. Eccl[esi]. xxvij. a. Qui vindictam vult a domino / inueniet vindictam. Ro. xij. d. Non vosmetipsos defendentes charissimi / sed date locum irę. Item: Moli vincti a malo: sed vince in bono malo. i. in patientia. Iste solus vincitur qui impatiens inuenit. Quis autem non absurdum sit ad litteram accipere quod dicit: Si quis percussit te etc. ut legit de quodam heremita: tamen quia dominus non legit hoc fecisse: sed potius percussus in maxilla dicit: Si male locurus sum testimonium prohibe de me: si autem bene / quid me cedas: Et apostoli hoc fecisse legunt. Et ideo exponit aliter: Et per maxilla dexteram intelligit lesio aperta in re digna. Per maxilla enim que omnibus patet / aperta: per dexteram / res digna intelligit. Unde sensus est: Si quis improperauerit quod christianus es vel religiosus et pauper aut stultus / quia non sequeris alios / aut aliquid hominibus: percussio est in maxilla dextera: et tu probe et altera: non quod sinistra: sed alteram dexteram. i. patere libenter / vel paratus sis aliam pati lesionem pro dextro opere: ut si improperat quod es papularius / paratus sis iterum pati: si vocet te hypocrita aut furiosum aut stultum / quia dimisisti redditus tuos aut dignitates. Et hoc est: in. Audistis quia dictum est: Exo. xxi. c. Deut[eronomio]. xix. d. Oculum pro oculo: dentem pro dente. Nota quod hoc est preceptum iudici promissum tamen iniuriato. i. ut agat cum iniuriare si venit ad penam talionis. Sed non videt quod fiat hic aliqua additio a domino: quia dicit Leuit[ico]. xix. d. Non queras ultionem nec memor eris iniurie cuius tuorum. Ad hoc potest dici quod additio est respectu interpretatiōis iudiciorum qui iurabant vlcisci se posse: sicut adhuc carnales christiani et iudei. n. Ego autem dico vobis: quasi dicendo sic vos doceo: o[mn]ino non resistere malo. Non dicit peccato: cui visus ad mortem est resistere dum. Glo. Valum

Job. 18. d.

du. Glo. Valum temporale dicit: Quod tribus modis fit. Cructatu corporum. i. Si quis te percusserit etc. Dano re- rum. Unde. i. Et qui vult tecum in iudicio contendere etc. Angarijs operum. Unde ait: Et quicumque te angariauerit etc. Ecce iubet non resistere patiens et misericors dñs qd fecit. Unde Lbreñ. iij. d. Dabit percussit se maxillam. Esa. l. c. Corp^o meū dedi percussitib^o et genas meas vellitib^o. Chryf. Si incipim^o fm legē mādātū oī-

Luc. 6. c. 23. q. 1. c. 1.

14. q. 1. c. 1.

Triplex iuria

iuria operis

Moraliter

Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam: prebe illi et alteram. Et ei qui vult tecum in iudicio contendere et tunicam tuam tollere / di-

bus reddere mala p malis / oēs efficiamur mali / et solutus est ppositū leg^o: qd dñs malos voluit facere bonos: bonos fecit malos. Fractūdia enim p fractūdiā nō cōpescit. Proverb. xxv. c. Si esurierit inimic^o tu^o ciba illi: si sitit da illi potū aque: prunas enī cōgregabis sup caput ei^o et dñs reddet tibi. Itē nota qd ē Iniuria triplex: Cordis / oris / et opis. Cordis qd ē odiū: Cōtra quā ē dilectio iniuriatū. Unde. i. g. d. Diligite inimicos vros. Oris. i. de tractio et hōmō: Cōtra quā ē bñdictio. Unde: Bñdicite maledicentib^o vob. Opis: Cōtra quā ē bñficiū. Unde: Bñfacite peccatib^o vros. Iniuria opis triplex. Corpis: Cōtra quā ē: Si qd te percusserit i dexterā maxillā / pbe ei et alterā. Indebitū fuit tū exigēdo: Cōtra quā ē: Et qd te angariauerit etc. Reb^o ppijs spoliādo: Cōtra quā ē: Et ei qd vult tecū i iudicio pcedere etc. Unde seqt: **Si quis te percusserit i dexterā maxillā: ad frām. b. Prebe ei et alterā.** Hoc pgruit sol pfecti illi^o tps. Dñs enī p tpe loquebat: qz i vniuersum mūdum missus^o erat aplos tanq^o spūales medicos / scīs qz inuenirēt egros phreneticos: pcept^o ei^o vt patientē sustinerēt lesiōes corporib^o istitas. Docenī pgruit bono medico: vt patientē sustineat ab egro phrenetico lesiones. Unde qz ecclesiā in sanguine suo erāt fundatur et debebat sustinere pmos ipet^o pfectoz: congruū erat vt i bono humillat^o vincerēt rabie tyrānoz: qz vidētes inopinabilē mētis eoz patientiā et māsuetudinē sepe pueri sūt ad fidē. Mūc autē modernis nō pgruit hōmō patientia in lesiōe corporū: nec habet locū hodie: imo si ita sustinerēt afflictiones corporū: abuter^o pagani patientia eoz: et ita qd pmo voluit dicere ad ecclie sūdāmentū / nūc esset ad ecclie detrimētū. **Prebe et alterā.** Rab. Nō tm nō repurias: s^o si vult alterā terere patientē feras. Chryf. Qui mādātū legis implet / nō simul implet et chrisi: qd aut chrisi / simul implet et legis. Nā qui repercutit legis implet mādātū nō chrisi. Sed dicitis: dign^o ē ille repercuti. Et iā / s^o tu si es dign^o repercutere: qz illi^o es discipulus qui cū malediceret nō maledicebat. i. Def. ij. d. Si oculū alteri^o eruis: nūquid tuū recupasti: Nō: sed cum mēbro etiā patientiā pdidisti. Diabol^o vulnera corporū ppter vulnera aīarū pcurat. Si tu non repercuteris / ab hoīe qdem vici^o videris: diabolū aut viciisti. **Moralit^o.** Maxilla ē auctoritas sacre scripture. Cant. iij. a. Sicut fragmē malpunicū itra genē tue: sic auctoritates expositę albe p misericordiarū ruberę p iusticiā. Et Judic. xv. d. de sanone / qd maxilla asini occidit mille viros. Qui qd pcutit i dexterā maxillā. i. in aīa qd auctoritate sacre scripture / vt heretic^o: **Prebe illi et alterā / reddēdo et soluēdo ei p aliā auctoritatem.** **Et ei qd vult tecū i iudicio pcedere. i. pētiose agere / qd oib^o phibet: allegare aut impfectū licitū ē: **Et tunicā tuā tollere. i. vestes viliores: qd sūt canāsia / pellicea et hōmōi corpori p rima: **Dimitte ei et palliū. i. vestes exteriōres: sic capam / sup tunicale: et hōmōi exteriōra. Et ē summa: Si qd vult tibi auferre vestes interiōres / pū qd pētiose agas / dimitte ei vestes exteriōres. Aplos enī pētione vituperat in cunctis. i. Cor. vi. b. Jā quidē oīno delictū est in vobis qz iudicia habetis in vros: qre nō mag^o iniuriā accipit: qre nō mag^o fraudem patimini: Chryf. Indigna res ē vt hō fidelis stet in iudicio ante ppectū iudicis secularis fidelis vel infidelis: Qui enī te venerari debuerat p dignitatē fidelis: iudicat te p ne cessitatē siue indignitatē causę / et p dñs dignitatē chrisi p ne-******

gocū mūdi. **De iudicij irritatio cordis ē: si semel iudicij ingressus fueris / tam nō cogitas vt veritas causę appareat: sed vt quocūqz modo victor existas. Hęc de illis mādāt q mag^o diligit vbi q mūdū. Nā qui lucrū animę magnū estimat: damus rei modicū putat. Difficile ē rem dimittere: sed difficilior est sine pctō de iudicio exte. Nota autē q pfectio licet sua repetere sine lite sine iudicio: sed non cōuenit inde mouere causam coram iudice. Infirmis vero licet sua repetere mouēdo causam ante iudicē et iudicij habēdo ptra fratres: sed nō pētiose vel fraudulē. Unde ver-**

mittē ei et palliū. Et quicumqz te angariauerit mille passus / vade cum illo et alia duo. Qui petit a te / da ei: et volēti mutuae a te ne auertaris.

25. q. 1. c. 5.

Et mutuari

ms licet absqz dolo: sine lite **Prælati licet hō expedit anachorite** Nō licet vt p eū res sint i iure petite. **Et quicumqz te angariauerit. i. officio et in honesto seruitio / sine pctō tñ seruire coegerit / i. pzo corpe supple. i. xxvij. d. Angariauerit sermone cyrenesi. Angarie pze dicunt coactio seruitij corporalis i psona alicui^o pza. Perangarie vero i rebus alijs: vt i eq^o v^o i asino vel i aliq^o tali. Angaria d^o cōpulsio vel iniustia exactio. Et fm papia: Angaria / publica officia dicit. **Qui mille passus: qd ē iter sabbati. q. d. sic bñ ē sabbatū legi: ita et in his que nō sunt ptra sabbatū pectoris angarias sustine. b. Glade cū illo et alia duo. i. millia. i. patientē feras si ire te oporteat alia duo. Nota autē q in b hortat nos ad pfectionē qd dicit mille passus: qz millenari^o ē numer^o pfectionis. Itē nota p hoc q dñs millenari^o addit alia duo / significat q in his trib^o pstitit pfectio patientiē. i. corpe / volūtatē et ratione. Ut si hortaris vel cogers alicui^o impendere corale officū / sit rationale / sit voluntariū. Unde Ro. xij. a. Rationabile sit obseqū vestrū. De hoc triplici millenario pfectę patienti^o habet Job. i. a. Erāt iob tria milia cameloz. Camelus vngulā findit / in hoc discretio: Onerib^o imponēda se voluntarie submittit / in hoc opus et volūtas. **Qui petit a te / da ei.** Quia poterat qd diceret: nōne oīa q petierit debeo ei dare: Rūdet Glo. Quē honeste et iuste possunt dari / si deest facultas / da ei affectū verbo vel obseqū. Aug^o. Ita da vt nec dari tibi noceat nec aliq^o pēfanda enī ē iusticia. Ita em oī petēti dabis: etsi non id qd petat: sed meli^o cū iniuste petentē correxerit. **Qui petit a te / da ei.** Debemus dare de corde cōpassionem. Greg^o. Plus ē compati ex corde q dare: qz q cōpatit / de seipso dat lachrymas. i. sanguinē: qd pecunia de alieno. Itē debem^o dare de ore verbū. Eccl. xvij. b. In omni dāto nō des tristitiā verbū mali. De manu substātiā tpālē. Deut. xv. c. Præcipio tibi vt apertas manū tuam fratri tuo egeno. Tob. iij. b. Si multum tibi fuerit abundanti tribue: si exigū / etiā exigū libent^o impertiri stude. Hęc sūt illa tria q dedit maria magdalena pedib^o chrisi. i. paupib^o. **Capillos: id est bona tpalia: et lachrymas / cōpassionis: et vnguentum / dulcis verbi. **Da ei: non vende: Qd facit qui multas preces expectat. Cōtra qd dicit Cant. v. d. Dan^o ei^o tornatiles aureę / plene bñficijs. Dan^o tornatilis de leui voluitur. Item vendit qui bñficijs pcrastinat: Cōtra qd Eccl. iij. a. Non ptrahas datū angustati. Itē qui improgat pauperi. Eccl. xx. b. Dat^o insipientis nō erit tibi vtilis: oculi enī illi^o seprēplices sūt: Exigua dabit et multa iprogabit: et aptio oris illius infāmatio est. Itē vendit qui dat tristū vultu. Cōtra qd Eccl. xxx. c. Splendidū in epulis bñdicēt labia multoz. Itē vedit q aliud bñficiū expectat. **Et volēti mutuae a te ne auertaris. i. volenti accōmodare a te. Eccl. iij. a. Oculos tuos ne auertas a paupē. Roma. xij. c. In tribulationē patientes: necessitatib^o sanctorū cōmunicantes. Luc. vi. e. Durū date nihil inde sperātes. Et volēti mutuae. Chryf. Iubet mutuū dare: nō tm sub vsur. Qui dat sub vsura videt prima facie dare: sed reuera nō dat sua / sed aliena tollit. Videtur succurrere necessitati: sed in malo et immittit. Solut ab vno vinculo: sed plurib^o ligat. Similis ē pecunia**********

o. G. vsuraria morali aspiciō

Euangelij scdm Mattheum

Ysuraria morsus aspidis. Percussus ab aspidis qm delectatus vadit in somnu...

Leuit. 19. d. Deut. 23. b.

Luc. 6. d. 23. q. 4. c. cu in leaeret. c. eayin dicit.

28. d. f. c. f. De pe. d. f. 3. c. Infantu De cofe. d. f. 4. c. nec quem q

Ezo. 27. d. 1. Reg. 15.

Inimici diligite ai sunt pp tria

Ecclesia tribus modis impu gnatur.

Audistis qz dictu e: Diliges pximu tuu / et odio habebis inimicu tuu. Ego autez dico vobis: diligite inimicos vros: benefacite his q oderut vos: et orate p psequentib' z calu niantib' vos: ut sitis filij p'ris v'ri q in celis e: q sole suu ori ti facit sup bonos z malos: et pluit super iustos z iniustos.

Et odio habebis inimicu. In toto corpe legis no est scriptu b: Uide ergo quia noie legis h intelligit traditio scribaru qui tota legem exposuerut. In quoz traditioib' dictu e: Odio habetis inimicu: qd ideovisum est eis addendu: qz d'ns pcepit inimicos psequi. Pcepit enim filijs israel vt dederet amalech de sub celo. Et saul habita victoria de amalechis: qz reseruauit regem ad vitaz: z quedā pecora de pda: punit' est a d'no: tras latuqz est regnu ab eo. Videtes igit d'nm offensum qz parce: bat inimicis: putabat odio habēdos inimicos: ideoqz cum ista lege pcepit esset: Dilige proximu: i traditioib' suis adde: runt odio habebis inimicu. Ego autez dico vobis: dilige inimicos vros: ad istam / consulendo / auxiliado / bñficiā largiedo. Diligēti aut sunt ppter deū / ppter nos / ppter seip sos: quia oia dilecti diligēda sunt: nō solū z agri z segetes: s' z sping z sepes. Itē qz filij dei sūt licet infanti: z fratres nostri licet egroti. Itē qz deus faber: z ipsi mallei z lima. Propter nos: qz vtilis nobis: qz ducūt nos ad portū: qz debita nostra pfoluūt z rubiginē remouent z hndol. Propt se: qz magis indigent. Deut. xxiij. b. Non abominaberis idumcum zc. d. Benefacite his q oderut vos: ppter duas causas. Propt naturę pformitatē: qz hoies sunt. Esa. lviij. c. Frange esurienti panem tuu. Cū videris nudū cooperi illum: z carnē tuā ne despereris: Ecce naturę pformitas. Et ppter charitatem. j. Job. iij. c. Qui viderit fratrem suu zc. Roma. xij. c. Bñdici te psequentib' vos. Chryf. Si benefeceris inimico tuo: tibi amplius fecisti. Hiero. Noli negare qd deus nulli negat: qz uti sit blasphem' z impi'. Et orate p psequētib' et calu niantib' vos. i. falso criminantib'. j. Cor. iij. c. Baledicimur z bñdicimur. Greg. Ille suas pces multū inualecere facit: q eas pro inimicis effundit. Idē. Iuste qd qsqz petit adipiscit: cū eius anim' nec in petitione odio inimici succat. Nota qz ecclesia trib' modis impugnat. Odio / p'bis: z cruciatu corpis. Ecclesia ecouerso diligit / orat: et bñfacit. Et sitis filij p'ris v'ri q in celis e. Filij debemus esse imitatio. Imitari eni debem' patrē nostrū deū qui diligit inimicos suos. j. Cor. iij. d. et. xi. a. Imitatores mei estote. Si aut filij z heredes: Roma. viij. c. Chryf. Filij carnales frequent' sūt similes patrib' i facie vel loquela vel risu: aut i aliq corpis signo: filij aut spūales i sanctitate. Et illi qdē si similes fuerint: nullā laudē merēt: si dissimiles nullū vituperiū: qz nō ē i potestate hois quā qualitatē corpis accipiat. Filij aut dei si similes fuerint: laudādi sūt: si dissimiles nimis vitupandī: qz i potestate cuiuslibet ē mētura iusticię faciēde. Qui i celis ē. In celis d'f esse de: qz ibi maxie relucet ei' potētia / sapientia / bonitas. Porētia in magnitudine: sapientia in pulchritudine: bonitas i mor' vniiformitate. Qui solem suū oriri facit sup bonos z malos. Ad literā. de sole material verū est: vbi notat bñficiū dei. Et pluit super iu

stos z iniustos: ad istam. Vel pluit imb're doctrine: vt fructificet. Ps. Etenim d'ns dabit benignitatē z terra nra dabit fructu suū. Heb. vi. b. Terra sepe venientē sup se bibens imbrē z germinās herbā oportuna illis a qbus colit accipit benedictionē a deo: pferēs aut spūas ac tribulos reproba est et maledictioni p'ima. Si eni diligit eos q vos diligit: quā mercedē habebitis: Amare amantē nature: inimicū amare charitat' ē. Ideo dicit: Quā mercedē habebitis: Bñd. i. de q. j. vi. a. Recepti in q't mercedē v'iam. Chryf. Qui amicos diligit ppter se diligit: q autē inimicos diligit: nō ppter se: sed ppter deū diligit. m. Hōne et publicani hoc faciūt: q. d. nō est hoc magnū. Publicani sūt: dicit Blo. qui publica vectigalia exigūt / vel publica seculi negotia vel lucra sectant. Et dicunt isti traxisse nomen a publico romano rege q p' eos instituit. Et si salutauerit fratres vros tm: qd ampli' facit: Interliū. Saluatio ē quedā species orōnis. q. d. si tm oraueris p his q aliq affinitate vobis p'cti sunt: qd ampli' habet beneficiū v'ri bñficio infidelitū: Si diligēt' inspicias / tria in hac serie respōdet trib' p'dictis. Etenim qd dicit' ē: Benefacite his q oderut vos: r'ndet id qd dicit' est: Et sitis filij p'ris vestri qui in celis ē. q. d. bñfacite amicis z inimicis: qz pat' vester bñficus est tam bonis amicis q malis. Et aut qd dicit' ē: Diligite inimicos vros: responder id qd pus dicit' est: Si eni diligitis eos q vos diligit zc. q. d. diligit' inimicos: Quā eni mercedem putat' h'ie si diligit' amicos: Et aut qd dicit' est: Orate p psequētib' vos: r'ndet qd h' subdit: Et si salutauerit fratres vros: qd ampli' facit: Nonne z ethnici hoc faciūt: q. d. d'ns: qd plus faciūt in h' qz gētes ex humano affectu b' faciētes. Ethnos grece: gens latine: inde ethnici a gētib' geniti. Estote g' pfecti. Sed obijciat. Ergo tenemur oēs esse pfecti: qz ē in pcepto vt videt. Ad h' dicendū qz multiplex ē pfectio: Prima ē sufficientis: ad quā tenent oēs: vt hic: et Luc. vj. e. Ad p'nam eni tenent oēs. Scda cōpartio: vt clericū respectu laicor. Bñ. vj. b. Hoc erat pfectus in generatiōib' suis. Tertia ē pfectio ordinis: vt mūdica carnis i eunuchis. Esa. lij. d. Bñdamini q fert' vasa d'ni. Quarta ē pfectio p'fessionis siue religiōis. j. xix. c. Si vis pfect' esse vade z vende oia q habes. Quinta ē pfectio p'latōis: cui' est p subdit' aias ponere. Job. xv. b. Bñdicoz hac dilectionē ne mo habet zc. Sexta ē pfectio tranquillitatis: cui' est h'ie mortē in desiderio z vitā in patientia. j. Job. iij. d. Perfecta charitas foras mittit timorē. Phil. j. d. Cupio dissolut' z esse cum christo. An versus. Sufficit ordo refert claustrū p'latio tuū. p. Sicut: imitationē notat / nō q'litatē. Et pat' v'ri celest' pfect' ē. q. d. ita faciatis vt mereamini effici filij p'ris celest' p gram adoptiōis zc. Expositio Cap. VI.

Si eni diligit eos q vos diligit: quā mercedē habebitis: Hōne z publicani b' faciūt: Et si salutaueritis s'fres vros tm: quid ampli' facit: Hōne et ethnici b' faciūt: Estote ergo vos pfecti sicut z pater v'ri celestis perfectus est. Capitulum. VI. Attendite ne iusticiam

Attendite ne iusticiam faciant sūt: dicit Blo. qui publica vectigalia exigūt / vel publica seculi negotia vel lucra sectant. Et dicunt isti traxisse nomen a publico romano rege q p' eos instituit. Et si salutauerit fratres vros tm: qd ampli' facit: Interliū. Saluatio ē quedā species orōnis. q. d. si tm oraueris p his q aliq affinitate vobis p'cti sunt: qd ampli' habet beneficiū v'ri bñficio infidelitū: Si diligēt' inspicias / tria in hac serie respōdet trib' p'dictis. Etenim qd dicit' ē: Benefacite his q oderut vos: r'ndet id qd dicit' est: Et sitis filij p'ris vestri qui in celis ē. q. d. bñfacite amicis z inimicis: qz pat' vester bñficus est tam bonis amicis q malis. Et aut qd dicit' ē: Diligite inimicos vros: responder id qd pus dicit' est: Si eni diligitis eos q vos diligit zc. q. d. diligit' inimicos: Quā eni mercedem putat' h'ie si diligit' amicos: Et aut qd dicit' est: Orate p psequētib' vos: r'ndet qd h' subdit: Et si salutauerit fratres vros: qd ampli' facit: Nonne z ethnici hoc faciūt: q. d. d'ns: qd plus faciūt in h' qz gētes ex humano affectu b' faciētes. Ethnos grece: gens latine: inde ethnici a gētib' geniti. Estote g' pfecti. Sed obijciat. Ergo tenemur oēs esse pfecti: qz ē in pcepto vt videt. Ad h' dicendū qz multiplex ē pfectio: Prima ē sufficientis: ad quā tenent oēs: vt hic: et Luc. vj. e. Ad p'nam eni tenent oēs. Scda cōpartio: vt clericū respectu laicor. Bñ. vj. b. Hoc erat pfectus in generatiōib' suis. Tertia ē pfectio ordinis: vt mūdica carnis i eunuchis. Esa. lij. d. Bñdamini q fert' vasa d'ni. Quarta ē pfectio p'fessionis siue religiōis. j. xix. c. Si vis pfect' esse vade z vende oia q habes. Quinta ē pfectio p'latōis: cui' est p subdit' aias ponere. Job. xv. b. Bñdicoz hac dilectionē ne mo habet zc. Sexta ē pfectio tranquillitatis: cui' est h'ie mortē in desiderio z vitā in patientia. j. Job. iij. d. Perfecta charitas foras mittit timorē. Phil. j. d. Cupio dissolut' z esse cum christo. An versus. Sufficit ordo refert claustrū p'latio tuū. p. Sicut: imitationē notat / nō q'litatē. Et pat' v'ri celest' pfect' ē. q. d. ita faciatis vt mereamini effici filij p'ris celest' p gram adoptiōis zc. Expositio Cap. VI.

Attendite ne iusticiā v'raz zc. B'ctimauit supra de opib' iusticię z de opib' misericōdię in qb' debēt v'ltra scribas z phariseos abscondere: Opa eni misericōdię sūt: iusticię bñfacere: z p eis orare: Hic aut d'cterminat de spoz operū sine. Et qz horū operū finis ē duplex: vno mal' vt in hypocritis: ali' bon' vt in scis: vti agricola aioz nfoz more prudēt' agricolę q pat' extirpat noctua qz plātet z supsemit ner vtilia: sic pus d'ns tāgit de sine vitādo z p'lequent de sine appetēdo. De sine vitādo h' cū dicit: Attendite zc. De sine appetēdo. j. cū dicit: Tu aut cū oraueris intra i cubiculū tuū zc. Nota qz p'raui finē tollit a trib' elemosyna. i. te luno z orone: qsi fm triplicē rationē ad triplicē vim animg. Ad p'rimū eni sit elemosyna ex cōpassiōe v'is irascibilis. Ad deū sit oratio ex deuotiōe v'is ratiōabilis. Ad seipū ieiunium ex p'ntētia

ps. 84.

Luc. 6. e.

23. q. 3. c. f. e.

A

Multiplex est perfectio